

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΣΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
Ι. Ν. ΓΡΥΠΑΡΗ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΣΗ
1911

The Project Gutenberg EBook of Republic, Volume 3, by Plato

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

Title: Republic, Volume 3

Author: Plato

Translator: Ioannis Gryparis

Release Date: April 24, 2012 [EBook #39524]

Language: Greek

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK REPUBLIC, VOLUME 3 ***

Produced by Sophia Canoni. Book provided by Iason Konstantinides. Thanks to George Canonis for his major work in proofreading.

Note: The tonic system has been changed from polytonic to monotonic, otherwise the spelling of the book has not been changed. // Σημείωση: Το τονικό σύστημα έχει αλλάξει από πολυτονικό σε μονοτονικό. Κατά τα άλλα έχει διατηρηθεί η ορθογραφία του βιβλίου.

BIBΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΠΟΛΙΤΕΙΑ

**ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
Ι. Ν. ΓΡΥΠΑΡΗ**

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

**ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΞΗ
1911**

**ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΠΟΛΙΤΕΙΑ**

ΒΙΒΛΙΟΝ ΣΤ'.

Τοιουτοτρόπως λοιπόν, κατόπιν τόνον μακράς εξετάσεως, μόλις και μετά βίας κατωρθώσαμεν να ευρεθή, ποίοι είναι οι αληθινοί φιλόσοφοι και ποίοι όχι. —

Δεν ἦτο ἴσως εὐκόλον να το εὐρώμεν συντομώτερα. — Δεν το πιστεύω· μου φαίνεται ὅμως ὅτι θα ἠμπορούσε να καταδειχτῇ το πρᾶγμα καλύτερα, εἴν ἦτο δυνατόν να περιορισθῶμεν εις αὐτό και μόνον, και να μην εἶχαμεν να διατρέξωμεν τόσα ἄλλα ζητήματα, διὰ να ἰδῶμεν κατὰ τι διαφέρει ο βίος του δικαίου ανθρώπου ἀπὸ του ἀδίκου. — Τι μας μένει λοιπὸν κατόπιν; — Τι ἄλλο, παρὰ το ἐξῆς: ἐπειδὴ φιλόσοφοι μεν εἶναι, ὅσοι ἠμποροῦν να φθάσουν εις την γνῶσιν ἐκείνου, που υπάρχει πάντοτε τελείως αναλλοίωτον, ὅχι δε και ἐκεῖνοι, που στρέφονται γύρω εις τα πολλά και πάντοτε μεταβαλλόμενα πρᾶγματα, ποῖοι τάχα ἀπὸ τους δύο πρέπει να γίνουν κυβερνήται της πολιτείας: — Πῶς ἄραγε να εξετάσωμεν το ζήτημα, διὰ να παραδεχθῶμεν το ὀρθότερον; — Εγὼ λέγω ὅτι πρέπει να καταστήσωμεν φρουροὺς της πόλεως ἐκείνους, που θα ἦσαν ικανοὶ να φυλάξουν ἀμεταβλήτους τους νόμους και τας διατάξεις της πολιτείας. — Πολὺ σωστά. — Εἶναι ἄραγε δύσκολον να αποφανθῶμεν, εἴν ο καλὸς φρουρὸς, διὰ να φυλάξη κάτι, πρέπη να εἶναι τυφλὸς, ἢ οξυδερκής: — Διόλου βέβαια δύσκολον. Και νομίζεις τάχα ὅτι διαφέρουν καθόλου ἀπὸ τους τυφλοὺς, ἐκεῖνοι οι οἱ ποῖοι στεροῦνται της γνῶσεως ἐκάστου καθ' εαυτὸ ὄντος, και δεν ἔχουν κανένα παράδειγμά του καθαρὸν εις την ψυχὴν των, οὔτε ἠμποροῦν ἐπομένως, ὅπως οι ζωγράφοι, να ἔχουν προ των ὀφθαλμῶν των το ἀληθινώτατον πρότυπον, προς το οἱ ποῖον να στρέφονται πάντοτε και να το παρατηροῦν με ὅλην την απαιτουμένην προσοχὴν και ἀκρίβειαν, οὕτως ὥστε να θεσπίζουν και ἐδῶ κάτω νόμους περὶ των καλῶν, των δικαίων και ἀγαθῶν, ὅταν πρόκειται να νομοθετήσουν, ἢ και να φυλάττουν ἄγρυπνοι τους καλῶς κειμένους νόμους; — Δεν υπάρχει πρᾶγματι μεγάλη διαφορά.

— Αὐτοὺς λοιπὸν θα διορίσωμεν φρουροὺς, ἢ ἀπεναντίας ἐκείνους, που γνωρίζουν την καθ' εαυτὴν ἀναλλοίωτον ουσίαν παντός πρᾶγματος και δεν υπολείπονται καθόλου ἀπὸ τους ἄλλους κατὰ την ἐμπειρίαν, οὔτε υστεροῦν εις κανένα ἄλλο εἶδος ἀξίας; — Θα ἦτο πραγματικῶς ἀτοπον να προτιμήσωμεν ἄλλους ἀπὸ αὐτοὺς, εἴν τουλάχιστον δεν υπελείποντο κατὰ τα ἄλλα, ἀφοῦ τους υπερτεροῦν κατὰ πολὺ εις αὐτό που εἶναι το μέγιστον σχεδὸν και κυριώτερον. — Αὐτό λοιπὸν ἔχομεν τώρα να εξετάσωμεν, πῶς θα ἔχουν οι ἴδιοι μαζί και ἐκεῖνα τα ἄλλα προσόντα και αὐτό το σπουδαιότερον. — Μάλιστα. — Πρέπει λοιπὸν, καθὼς ἐλέγομεν και εις την ἀρχὴν της συζητήσεώς μας, να εξετάσωμεν ἐν πρώτοις ποῖα εἶναι ἡ φύσις και ο ἰδιαιτερος χαρακτήρ αὐτῶν των ἀνθρώπων· και υποθέτω ὅτι, εἴν ἐμβαθύνωμεν ἐπαρκῶς εις αὐτήν, δεν θα δυσκολευθῶμεν να παραδεχθῶμεν, ὅτι ἠμποροῦν οι ἴδιοι να ἔχουν ὅλα αὐτά τα προσόντα, και ὅτι δεν πρέπει να ζητοῦμεν ἄλλους διὰ την διοίκησιν της πολιτείας.

Πῶς αὐτό;

Ας λάβωμεν ἐν πρώτοις ὡς δεδομένον, ὅτι το κύριον χαρακτηριστικὸν του φιλοσοφικοῦ πνεύματος εἶναι να ἀγαπᾷ μετὰ πάθους την μάθησιν, ἡ οἱ ποῖα θα

του αποκαλύψη την [αιώνιον] και αναλλοίωτον εκείνην ουσίαν, που δεν υπόκειται ούτε εις γένεσιν ούτε εις φθοράν. — Σύμφωνα — Ακόμη δε, ότι αγαπά ολόκληρον αυτήν την μάθησιν, χωρίς να αμελή εκουσίως κανένα μέρος αυτής ούτε μικρότερον, ούτε μεγαλύτερον, ούτε σπουδαιότερον ούτε ταπεινότερον, απaráλλακτα όπως ελέγαμεν πριν διά τους φιλοδόξους και τους εραστάς. — Σωστά λέγεις. — Πρόσεξε λοιπόν τώρα, αν δεν είναι ανάγκη να έχουν, εκτός τούτου, και τον εξής ακόμη χαρακτήρα εκείνοι, που οφείλουν να είναι τοιούτοι, όπως τους λέγομεν. — Τον ποίον; — Το μίσος προς το ψεύδος, το οποίον κατ' ουδένα λόγον δεν πρέπει εκουσίως να ανέχονται να εισέρχεται εις την ψυχήν των, και την αγάπην της αληθείας. — Πολύ φυσικόν. — Όχι μόνον, φίλε μου, φυσικόν, αλλά και ανάγκη απόλυτος είναι, εκείνος που διάκειται ερωτικώς προς ένα πρόσωπον, να αγαπά και κάθε τι που συγγενεύει ή έχει σχέσιν με το αντικείμενον του έρωτός του. — Σωστά. — Και ημπορείς να εύρης τίποτε άλλο, που να συνδέεται τόσον στενά με την σοφίαν, όσον η αλήθεια; — Πώς είναι δυνατόν; — Ημπορεί λοιπόν ποτε η ίδια φύσις να αγαπά την σοφίαν και το ψεύδος συγχρόνως; — Ουδέποτε. — Πρέπει επομένως ο πραγματικώς φιλομαθής ευθύς εκ νεαράς ηλικίας να αγαπά και να επιζητή μετά πάθους πάσαν αλήθειαν. — Βεβαιότατα. — Γνωρίζομεν όμως ότι, όταν αι επιθυμιαί ενός ανθρώπου φέρωνται ακατάσχετοι προς ένα ωρισμένον αντικείμενον, γίνονται ασθενέστεραι δι' όλα τα άλλα πράγματα, καθώς ρεύμα το οποίον διωχτεύθη ολόκληρον προς τα εκεί. — Πώς όχι;

— Εκείνος λοιπόν του οποίου όλαι αι επιθυμιαί έχουν στραφή προς την μάθησιν και τας επιστήμας, καμμίαν άλλην ηδονήν και απόλαυσιν δεν γνωρίζει από τας αποκλειστικώς ψυχικάς, περιφρονεί δε τας υλικάς του σώματος, εάν δεν είναι ονόματι μόνον και καθ' υπόκρισιν φιλόσοφος, αλλά φιλόσοφος πράγματι. — Ανάγκη πάσα. — Ένας λοιπόν τοιούτος άνθρωπος δεν ημπορεί παρά να είναι εγκρατής και αφιλοχρήματος· διότι οι λόγοι, που αναγκάζουν τους άλλους να επιδιώκουν με τόσα έξοδα τα πλούτη, δεν έχουν καμμίαν δύναμιν δι' αυτόν. — Έτσι είναι.

— Ακόμη δε πρέπει να έχης υπ' όψιν σου και αυτό, όταν πρόκειται να διακρίνης την αληθινήν φιλοσοφικήν φύσιν από την μη τοιαύτην. — Το ποίον; — Μήπως σε γελάση και έχη τίποτε το ταπεινόν και ανελεύθερον μέσα της, διότι η μικρολογία είναι όλως διόλου ασυμβίβαστος με μίαν ψυχήν, που πρόκειται να επιδιώκη πάντοτε το σύνολον πάντων των θείων και ανθρωπίνων πραγμάτων. — Έχεις δίκαιον. — Μία λοιπόν τοιαύτη, μεγαλοπρεπής διάνοια, η οποία περιλαμβάνει εις την θεωρίαν της την αιωνιότητα του χρόνου και το άπειρον της ουσίας, νομίζεις ποτέ ότι θα δίδη καμμίαν σημασίαν διά την ανθρωπίνην ζωήν; — Αδύνατον. — Επομένως και τον θάνατον θα τον θεωρή διόλου φοβερόν πράγμα ο τοιούτος; — Όχι βέβαια. — Επομένως μια φύσις δειλή και ταπεινή δεν ημπορεί να έχη καμμίαν σχέσιν με την αληθινήν φιλοσοφίαν. —

Δεν μου φαίνεται. — Αλλά πώς; ένας άνθρωπος μετρημένος εις τας επιθυμίας του, φιλοχρήματος, όχι δειλός, απηλλαγμένος πάσης ταπεινότητος και φιλαυτίας, είναι δυνατόν ποτε να γίνη δυσυμβίβαστος και άδικος; — Δεν είναι δυνατόν. — Όταν λοιπόν έχης να εξετάσης αν είναι πράγματι μία ψυχή φιλοσοφική ή όχι, πρέπει και εις αυτό ακόμη να προσέξης, αν εκ νεαρής ηλικίας φαίνεται δικαία και ήμερος, ή ασυμβίβαστος και αγρία. — Μάλιστα.

— Ουδέ το εξής όμως θα παραλείψης, καθώς νομίζω. — Το ποίον; — Εάν έχη ταχεία αντίληψιν και μανθάνη εύκολα, ή όχι· ή περιμένεις να ευρίσκη κανείς ευχαρίστησιν εις ένα πράγμα, που το κάμνει με μεγάλον κόπον και χωρίς σχεδόν αποτέλεσμα; — Δεν ημπορεί βέβαια να γίνη αυτό. — Τι δε; εάν δεν ημπορή να κρατήση τίποτε απ' όσα μανθάνει, διότι δεν τον βοηθεί η μνήμη του, είναι ποτε δυνατόν να γίνη κάτοχος επιστήμης; — Και πώς; — Αν λοιπόν κοπιάζη δίχως καμμίαν ωφέλειαν, δεν θα αναγκασθή εις το τέλος και τον εαυτόν του να μισήση και κάθε τοιαύτην ενασχόλησιν; — Πώς όχι; — Όστε δεν ημπορούμεν να κάμωμεν δεκτήν μεταξύ των φιλοσόφων μίαν ψυχήν επιλήσμονα, αλλά πρέπει να απαιτούμεν να είναι πεπροικισμένη με ισχυράν μνήμην. Και πολύ μάλιστα. — Αλλά μία φύσις άμουσος και άκομπος πού αλλού ρέπει φυσικώς, παρά εις την ασυμμετρίαν; — Πού αλλού βέβαια; — Νομίζεις όμως ότι η αλήθεια συγγενεύει με την συμμετρίαν, ή με την ασυμμετρίαν; — Με την συμμετρίαν. — Πρέπει επομένως, εκτός των άλλων, να ζητούμεν διά την φιλοσοφίαν μίαν διάνοιαν που ναγαπά εκ φύσεως το σύμμετρον και το κομψόν, ώστε από την έμφυτον προδιάθεσίν της να φέρεται εύκολα εις την μελέτην του καθ' εαυτό εκάστου όντος. — Πράγματι.

— Αλλά στάσου· μήπως σου περνά κάπως η ιδέα, ότι όλαι αυταί αι ιδιότητες, που απαριθμήσαμεν, δεν είναι φυσικαί συνέπειαι η μία της άλλης, ούτε απολύτως αναγκαίαι διά μίαν ψυχήν, η οποία πρόκειται να μεταλάβη από την πλήρη και τελείαν γνώσιν του όντος; — Απεναντίας, όλαι μου φαίνονται αναγκαιόταται. — Ημπορείς λοιπόν να εύρης καμμίαν έλλειψιν εις ένα τοιούτον επιτήδευμα, το οποίον δεν θα ήτο ικανός να εξασκήση κανείς, εάν δεν είναι προικισμένος εκ φύσεως με μνήμην, με ευμάθειαν, με ευγένειαν και λεπτότητα ψυχής, εάν δεν είναι φίλος και συγγενής, ούτως ειπείν, της αληθείας, της δικαιοσύνης, της ανδρείας, της σωφροσύνης; — Ούτε ο Μώμος δεν θα ημπορούσε να του εύρη καμμίαν έλλειψιν. — Αλλά όταν τελειοποιηθούν οι τοιούτοι με την προσήκουσαν εκπαίδευσιν και με την πείραν της ηλικίας, δεν θα τους αναθέσης λοιπόν, και εις αυτούς μόνον, την διοίκησιν της πολιτείας;

Εδώ έλαβε τον λόγον ο Αδείμαντος και είπε. — Κανείς δεν θα ημπορούσε, Σωκράτη, να σου αμφισβητήση την αλήθειαν αυτών, που λέγεις· αλλ' ιδού τι πάσχουν συνήθως εκείνοι, που συζητούν μαζί σου· φαντάζονται ότι, επειδή δεν είναι αρκετά γυμνασμένοι να ερωτούν και να αποκρίνονται, παρασύρονται από

κάθε ἐρώτησιν εἰς ἓνα μικρὸν λογικὸν σφάλμα καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς συζητήσεως, ὅταν ἀθροισθοῦν ὅλα αὐτὰ τὰ μικρά, παρουσιάζεται ἓνα μεγαλώτατον σφάλμα καὶ ὅλως διόλου ἐναντίον με ὅσα παρεδέχοντο ἐξ ἀρχῆς· καὶ καθὼς εἰς τὸ τάβλι οἱ μέτριοι παίχεται εἰς τὸ τέλος αποκλείονται ὑπὸ τῶν ἱκανῶν καὶ δὲν ἔχουν τι νὰ ρίψουν, τοιοῦτοτρόπως καὶ αὐτοὶ αποκλείονται καὶ δὲν ἔχουν τι νὰ εἰποῦν, εἰς αὐτὸ τὸ ἄλλου εἶδους τάβλι, πού παίζεται ὄχι με κύβους ἀλλὰ με λόγους· διότι βέβαια, μ' ὅλα αὐτά, ἡ ἀλήθεια δὲν εἶναι με τὸ μέρος σου· καὶ τὸ λέγω αὐτὸ σχετικῶς με τὴν τωρινὴν μας συζήτησιν· πράγματι θὰ ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ σου εἴπῃ, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ φέρῃ ἀντίρρησιν εἰς ἐκάστην χωριστὰ ἐρώτησίν σου, ἀλλ' ὅτι βλέπομεν εἰς τὴν πραγματικότητά, ὅσοι ἐπιδίδονται εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ὄχι μόνον κατὰ τὴν νεότητά των καὶ ἀπλῶς διὰ νὰ συμπληρώσωσιν τὴν ἐκπαίδευσίν των, ἀλλὰ καὶ κατόπιν καθ' ὅλην των τὴν ζωὴν ἐξακολουθοῦν νὰ καταγίνωνται, οἱ περισσότεροὶ καταντοῦν ὅλως διόλου ἀλλόκοτοι, διὰ νὰ μὴν εἴπωμεν τίποτε βαρύτερον, οἱ δὲ καλύτεροι μεταξὺ αὐτῶν γίνονται τελείως ἀχρηστοὶ εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀκριβῶς διότι ἡσπάσθησαν αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα, πού τόσον συ ἐπαινεῖς.

Καὶ ἐγώ, ἀφοῦ τὸν ἤκουσα — Αἰδέμαντε, τοῦ εἶπα, νομίζεις ἄραγε πως ἔχουν ἀδίκον, ὅσοι τὰ λέγουν αὐτά; — Δὲν ἠξεύρω, ἤθελα μόνον νὰ μάθω, ποῖα εἶναι ἡ ἰδική σου ἰδέα. — Ἐγὼ λοιπὸν σου λέγω, ὅτι ἔχουν πληρέστατον δίκαιον. — Τότε λοιπὸν πῶς ἠμπορεῖς νὰ υποστηρίξης, ὅτι δὲν θὰ ἀπαλλαχθοῦν ποτε αἱ πολιτεῖαι ἀπὸ τὰ κακά, πού τὰς μαστίζουν, ἀν δὲν ἀναλάβουν τὴν διοίκησιν οἱ φιλόσοφοι, οἱ ὁποῖοι ἀνεγνωρίσαμεν ὅτι εἶναι τελείως ἀχρηστοὶ δι' αὐτάς; — Μου κάμνεις μίαν ἐρώτησιν, ἡ ὁποία ἔχει ἀνάγκην νὰ σου ἀπαντήσω με μίαν παραβολήν. — Δὲν τοῦ ἔχεις μολαταῦτα σύστημα νὰ ομιλής με παραβολάς.

— Πολὺ καλὰ, με κοροϊδεύεις, βλέπω, τώρα, ἀφοῦ με ἐρριψες πρῶτα εἰς αὐτὸν τὸν ἀδιέξοδον λαβύρινθον τοῦ λόγου· ἀκούσε ὁποσδήποτε τὴν παρομοίωσίν μου, διὰ νὰ ἰδῇς καὶ καλύτερα πόσον ὀλίγον ἐπιδέξιός εἰμαι εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος· διότι αὐτὸ πού παθαίνουν οἱ σοφοὶ ἀπὸ τὰς πόλεις των, δὲν ὑπάρχει κανένα ἄλλο πάθημα νὰ τὸ συγκρίνης, καὶ διὰ νὰ δώσῃ τὴν εἰκόνα τοῦ, ἓνας πού θὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀπολογίαν των, πρέπει νὰ τὴν συναπαρτίσῃ ἀπὸ πολλὰ διάφορα στοιχεῖα, ὅπως οἱ ζωγράφοι κάμνουν τοὺς τραγελάφους καὶ ἄλλας τοιαύτας τερατώδεις συνθέσεις· φαντάσου λοιπὸν τὸ ἴδιον διὰ τὸν κυβερνήτην ἐνὸς εἴτε καὶ περισσοτέρων πλοίων· πρῶτον νὰ εἶναι ὑψηλότερος καὶ δυνατώτερος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄνδρας τοῦ πληρώματος, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ κάπως κωφός, νὰ ἔχῃ τὴν ὄρασιν ἀσθενή καὶ νὰ μὴ γνωρίζῃ καὶ πάρα πολλὰ πράγματα ἀπὸ τὴν ναυτικὴν τέχνην· ἔπειτα οἱ ναῦται νὰ μαλλώνουν μεταξὺ των διὰ τὴν κυβέρνησιν τοῦ πλοίου καὶ νὰ ἔχῃ ὁ καθένας αὐτὴν τὴν ἀξίωσιν, δίχως νὰ ἔμαθε ποτέ τὴν τέχνην καὶ δίχως νὰ ἠμπορῇ νὰ δείξῃ ἀπὸ ποῖον διδάσκαλον καὶ πότε τὴν ἔμαθε, ἀλλὰ μάλιστα καὶ νὰ υποστηρίζουν ὅτι αὐτὸ δὲν διδάσκεται, καὶ ἀν κανεὶς λέγῃ τὸ ἐναντίον, νὰ εἶναι ἐτοιμοὶ νὰ τὸν κατακομματιάσουν·

φαντάσου τους ακόμη να κρέμονται όλοι επάνω εις τον ναύκληρον και να τον παρακαλούν και κάθε τι να κάμνουν, διά να τους επιτρέψη το πηδάλιον, και αν δεν το επιτύχουν και προτιμηθούν άλλοι να τους σκοτώνουν αυτούς και να τους ρίπτουν εις την θάλασσαν, έπειτα να μεθήσουν και τον καλόν μας τον ναύκληρον ή να τον ποτίσουν κανένα ναρκωτικόν ή να τον ξεφορτωθούν με οποιόν τρόπον, και τότε πλέον να γίνουν αυτοί κύριοι του πλοίου, να ριφθούν εις τας προμηθείας του, να αρχίσουν να τρώγουν και να πίνουν, ενώ το πλοίον θα πηγαίνη πλέον όπως φαντάζεσαι υπ' αυτὰς τας περιστάσεις· εκτός τούτου, όποιος είναι σύμφωνος μαζί τους και ικανός να τους βοηθήση διά να αφαιρέσουν από τον ναύκληρον με το καλόν ή με το κακόν την διοίκησιν, τον ανακηρύττουν αξιόλογον ναυτικόν και έμπειρον εις όλα τα ζητήματα της τέχνης, κάθε δε άλλον τον θεωρούν άχρηστον, χωρίς καν να είναι εις θέσιν να καταλάβουν, ότι ο αληθινός κυβερνήτης είναι ανάγκη να έχη ακριβή γνώσιν και του ουρανού και των άστρων και των καιρών και των εποχών και των ανέμων και ό,τι άλλο σχετίζεται με την τέχνην· πώς δε θα κυβερνήση το πλοίον, είτε θέλουν είτε δεν θέλουν μερικοί από το πλήρωμα, αυτό νομίζουν ότι δεν χρειάζεται καμμίαν ιδιαιτέραν μάθησιν ή τέχνην, που πρέπει να την έχη κανείς εκτός της καθαυτό κυβερνητικής. Εις ένα λοιπόν πλοίον, που συμβαίνουν όλα αυτὰ, ποίαν ιδέαν νομίζεις ότι θα είχαν αι άνδρες του πληρώματος εις τοιαύτην κατάστασιν ευρισκόμενοι δι' ένα αληθινόν κυβερνήτην; δεν θα τον ωνόμαζον πραγματικώς άνθρωπον χασομέρην και άχρηστον δι' αυτούς, που άλλο δεν ηξεύρει παρά να κυττάζη τα άστρα ; — Είναι αληθές. — Δεν πιστεύω λοιπόν, ότι είναι ανάγκη να σου δείξω, ότι αύτη η εικών εφαρμόζεται ακριβώς εις τον τρόπον με τον οποιόν φέρονται προς τους αληθινούς φιλοσόφους εις τας πόλεις· εννοείς και μόνος σου, υποθέτω, τι θέλω να είπω. — Και πολύ μάλιστα.

— Δείξε λοιπόν εν πρώτοις αυτήν την εικόνα εις εκείνον, που παραξενεύεται διατί δεν απολαμβάνουν καμμίαν εκτίμησιν οι φιλόσοφοι εις τας πόλεις, και προσπάθησε να του δώσης να εννοήση, ότι θα ήτο πολύ παραδοξότερον, εάν ετιμώντο. — Μάλιστα, θα το κάμω. — Και ότι επομένως έχει δίκαιον να φρονή, ότι είναι άχρηστοι διά τους πολλούς οι μάλλον διακεκριμένοι μεταξύ των φιλοσόφων· αλλ' ότι συγχρόνως αιτία της αχρηστίας των δεν είναι αυτοί οι ίδιοι, αλλ' εκείνοι που δεν τους χρησιμοποιούν· διότι δεν είναι το τακτικόν, να παρακαλή ο κυβερνήτης τους ναύτας να του αναθέτουν την διοίκησιν του πλοίου, ούτε οι σοφοί να πηγαίνουν εις τους πλουσίους διά να τους προσφέρουν τας υπηρεσίας των· είναι γελασμένος εκείνος που εφαντάσθηκε να το ειπή, το φυσικόν όμως είναι, είτε πλούσιος είτε πτωχός αρρωστήση, να πηγαίνη μόνος του εις του ιατρού, και όστις έχη την ανάγκην άλλου, διά να κυβερνηθή, να αποτείνεται αυτός εις τον κατάλληλον προς τούτο, και όχι ο άρχων, που αξίζει αληθινά το όνομα αυτό, να παρακαλή τους άλλους να δεχθούν τας υπηρεσίας του· όπως έχουν όμως τα πράγματα, δεν θα γελασθής,

αν παραβάλῃς τοὺς σημερινοὺς πολιτικούς ἀρχοντας με τοὺς ναῦτας, που ἐλέγαμεν τώρα, καὶ αὐτοὺς, που ωνόμαζαν ἀχρήστους καὶ ἱκανοὺς νὰ κυττάζουν μόνον τὰ ἀστρά, με τοὺς ἀληθινοὺς κυβερνήτας. — Πολὺ σωστά.

— Ἀπὸ μίαν λοιπὸν τοιαύτην κατάστασιν πραγμάτων ἐπεταί, ὅτι δὲν εἶναι καθόλου εὐκόλον, νὰ ἔχῃ καμμίαν υπόληψιν τὸ κάλλιστον τῶν ἐπαγγελμάτων ἐκ μέρους ἐκείνων, που ἀκολουθοῦν ὅλως διόλου τὸν ἀντίθετον δρόμον· αἱ μεγαλύτεραι δὲ καὶ αἱ χειρότεραι συκοφαντίαι, που ἀκούει ἡ φιλοσοφία, οφείλονται εἰς ἐκείνους, που ἰσχυρίζονται μόνον ὅτι εἶναι φιλόσοφοι, χωρὶς νὰ εἶναι, καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῶν οἱ κατήγοροι τῆς φιλοσοφίας λέγουν, ὅτι οἱ μὲν πλείστοι τῶν οπαδῶν τῆς εἶναι παμπόνηροι, οἱ δὲ καλύτεροι μεταξὺ τῶν εἶναι ἄνθρωποι ἀχρηστοί, πράγμα τὸ ὁποῖον παρεδέχθην καὶ ἐγὼ μαζί σου· ἢ ὄχι; — Μάλιστα.

— Ὡστε δὲν εἶδαμεν τὴν αἰτίαν τῆς ἀχρηστίας τῶν ἀληθινῶν φιλοσόφων; — Μάλιστα. — Θέλεις τώρα νὰ ἀναζητήσωμεν καὶ τὸν ἀναπόφευκτον λόγον τῆς πονηρίας τῶν αυτοκαλουμένων φιλοσόφων, καὶ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἀποδείξωμεν, ἂν ἡμπορέσωμεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιρρίψωμεν καὶ δι' αὐτὸ τὴν εὐθύνην ἐπὶ τῆς φιλοσοφίας; — Βεβαίως θέλω.

— Ας επανέλθωμεν λοιπόν εκεί όπου εκάμναμεν λόγον περί των φυσικῶν προτερημάτων και ας ενθυμηθώμεν, πως ελέγαμεν ὅτι πρέπει να εἶναι εκ φύσεως ο αληθινός και πράγματι σοφός· η πρώτη αρετή του, αν ενθυμήσαι, ἦτο η αγάπη της αληθείας, την οποίαν οφείλει να επιδιώκη εν παντί και πάντοτε, καθόσον ἄλλως δοκησίσοφος ὢν, δεν ημπορεῖ να ἔχη καμμίαν σχέσιν με την αληθινήν φιλοσοφίαν. — Πράγματι αὐτό ελέγαμεν. — Ακριβῶς ὁμως επ' αὐτοῦ του σημείου δεν επικρατεῖ σήμερον πλήρης διαφορὰ αντιλήψεως προς την ιδικήν μας; — Αναμφιβόλως. — Ημεῖς ὁμως δεν θα αποκριθώμεν σωστά εἰς ὅλους τους αντιφρονούντας, ὅτι ο πραγματικός φιλόσοφος εἶναι γεννημένος να τείνη προς το καθ' ἑαυτὸ ὄν, και δεν σταματᾷ εἰς τα πολλὰ καθ' ἑκάστα που κατὰ το φαινόμενον θεωροῦνται τοιαῦτα, ἀλλὰ, χωρεῖ πάντοτε κατ' ευθείαν προς τον σκοπὸν του με ἓνα ἔρωτα, που τίποτε δεν ημπορεῖ να ψυχράνη, και δεν τελειώνει, παρὰ αφοῦ κατορθώση να ενωθῇ προς αὐτό με το μέρος εκείνο της ψυχῆς του, που ἔχει την στενωτέραν συγγένειαν με την φύσιν του καθ' ἑαυτὸ ὄντος; και αφοῦ το πλησιάσῃ και ενωθῇ πραγματικῶς με αὐτό, και απ' αὐτήν την ἔνωσιν γεννηθῇ δι' αὐτὸν νους και ἀλήθεια, τότε πλέον αποκτᾷ την αληθινήν γνῶσιν, τότε αρχίζει να ζη ἀληθῶς και να τρέφεται δι' αὐτῆς, ἀπηλλαγμένος πλέον των ὠδίνων του τοκετοῦ; — Δεν θα ημπορούσαμεν πράγματι να τους αποκριθώμεν καλύτερα. — Λοιπόν, θα ημπορούσε ποτέ ο τοιοῦτος να αγαπᾷ το ψεῦδος, ἢ τουναντίον θα το ἐμίσει; — Θα το ἐμίσει.

— Και αφοῦ τοιουτοτρόπως σύρῃ πρώτη τον χορὸν η ἀλήθεια, δεν ημπορεῖ βέβαια να ακολουθοῦν κατόπιν της κακία και ἐλαττώματα. — Πῶς εἶναι δυνατόν; — Ἀλλ' ἀπεναντίας ἦθη χρηστὰ και δίκαια και μαζί με αὐτὰ η σωφροσύνη. — Σωστά. — Ἀλλὰ τις η ἀνάγκη να κάμωμεν πάλιν ἐξ ἀρχῆς την ἀρίθμησιν των ιδιοτήτων της φιλοσοφικῆς φύσεως; ενθυμίσαι βέβαια, ὅτι παρεδέχθημεν ὡς ἀπαραιτήτους αὐτῆς ιδιότητος την ἀνδρείαν, το μεγαλεῖον της ψυχῆς, την ευμάθειαν και την μνήμην και τότε μας διέκοψες εσύ, Ἀδείμαντε, ὅτι ο καθένας θα ηναγκάζετο να συμφωνήσῃ με αὐτὰ που λέγομεν, εἴαν ὁμως ἀφήσῃ τους λόγους, και στρέψῃ προς αὐτοὺς τους ἰδίους, περί των οποίων πρόκειται, θα ἐβλεπε, λέγει, ὅτι ἄλλοι μεν ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀχρηστοί, οἱ περισσότεροι δε γεμάτοι με κάθε κακίαν και πονηρίαν και ημεῖς ερευνῶντες την αφορμὴν αὐτῆς της κατηγορίας, εφθάσαμεν εἰς τούτο: να ἐξετάσωμεν, διατί οἱ περισσότεροι φιλόσοφοι εἶναι κακοί· τούθ' ὅπερ μας ηνάγκασε να ορίσωμεν πάλιν ἐξ ἀρχῆς την φύσιν και τον χαρακτήρα των αληθινῶν φιλοσόφων. — Πράγματι αὐτό ἐγίνε.

— Αὐτήν λοιπόν την φύσιν πρέπει τώρα να ἐξετάσωμεν πῶς διαφθείρεται, και εξαφανίζεται κατὰ το πλείστον, μικρὸν δε μέρος διαφεύγει την καταστροφὴν· και εἶναι ἐκεῖνοι, τους οποίους, ακριβῶς διὰ τούτο, τους ονομάζουν ὄχι πονηροὺς, ἀλλὰ ἀχρήστους· και ἀκολουθῶς θα ἐξετάσωμεν την φύσιν των ψευδῶν και κατ' ἀπομίμησιν φιλοσόφων, οἱ οἱ σφετεριζόμενοι ἐπάγγελμα

ανώτερον των δυνάμεων των και της αξίας των, υποπίπτουν εις μύρια ατοπήματα, και γίνονται αφορμή να δυσφημίζεται γενικῶς και παρὰ πάντων, καθὼς λέγεις, η φιλοσοφία. — Και ποῖαι εἶναι αἱ αφορμαὶ τῆς διαφθορᾶς αὐτῆς; — Εγὼ θα σου τας αναπτύξω, εἰάν ἡμπορέσω· εἰς αὐτὸ ὅμως, υποθέτω, θα συμφωνήσουν ὅλοι, ὅτι σπανίως και ολίγιστα τοιαῦται φύσεις παρουσιάζονται μεταξὺ των ἀνθρώπων, αἱ ὁποῖαι να συνενώνουν ὅλας ἐκεῖνας τας ιδιότητας, που οφείλει να ἔχη ὁ τέλειος και πραγματικὸς φιλόσοφος· ἢ δεν το παραδέχεσαι; — Και πάρα πολὺ μάλιστα. — Και αὐταὶ πάλιν αἱ ολίγαι, πρόσεξε εἰς πόσους κινδύνους καταστροφῆς υπόκεινται. — Ποῖοι εἶναι αὐτοὶ οἱ κίνδυνοι; — Εκείνο, που θα σου φανῇ το πλέον παράδοξον, εἶναι ὅτι ἐκάστη ἀπὸ τας ιδιότητας τῆς φιλοσοφικῆς φύσεως, που τας εθεωρήσαμεν ουσιώδεις και ἀπαραιτήτους, διαφθείρουν πολλάκις τὴν ψυχὴν, που τας ἔχει, και τὴν αποσποῦν ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν δηλαδὴ ἡ ἀνδρεία, ἡ σωφροσύνη, και ὅλα τα ἄλλα, που ἀνεφέραμεν. — Πολὺ παράξενον ἀλήθεια να το ἀκούσῃ κανεὶς. — Ἀκόμη δε πρὸς τούτοις ὅλα τα λεγόμενα ἀγαθὰ τὴν διαφθείρουν και τὴν αποσποῦν, ἡ ωραιότης, ὁ πλοῦτος, ἡ δύναμις τοῦ σώματος, αἱ ἰσχυραὶ συγγένειαι και ὅλα τα παρόμοια· διότι ἀπὸ αὐτὰ ἐννοεῖς τι θέλω να εἶπω ἐν γένει. — Ἐννοῶ, ἀλλὰ πολὺ ευχαρίστως θα ἤθελα να μου τα ἐξηγήσῃς ἀκριβέστερον.

— Κράτησε καλὰ αὐτὴν τὴν γενικὴν ἀρχὴν, και δεν θα σου φανοῦν καθόλου παράδοξα αὐτὰ, που σου εἶπα πρὶν, ἀλλ' ἀπεναντίας φυσικώτατα και αὐταπόδεικτα. — Και ποῖα εἶναι αὐτὴ ἡ γενικὴ ἀρχή; — Ὅλοι γνωρίζομεν, ὅτι παν σπέρμα εἴτε φυτοῦ εἴτε ζώου, το ὁποῖον δεν ἠθέλε τύχη τῆς καταλλήλου τροφῆς, κλίματος ἢ εποχῆς, ὅσον ἰσχυρότερον ἐκ φύσεως εἶναι, τόσον περισσότερον το ἐπηρεάζει ἡ ἔλλειψις των καταλλήλων πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ ὄρων, διότι το κακὸν εἶναι ἐναντιώτερον εἰς το ἀγαθόν, παρὰ εἰς το μὴ ἀγαθόν. — Πραγματικῶς. — Ἐχει λοιπὸν τὸν λόγον του, ὅτι μία καλὴ φύσις υφίσταται τὴν ἐπίδρασιν των μὴ ευνοϊκῶν ὄρων περισσότερον ἀπὸ μίαν κακὴν. — Μάλιστα. — Δεν δυνάμεθα λοιπὸν, φίλε μου Ἀδείμαντε, να διαβεβαιώσωμεν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, ὅτι και ὅσαι ψυχαὶ εἶναι κάλλιον πεπροικισμέναι ἐκ φύσεως, ὅταν δεν τύχουν καλῆς ἀνατροφῆς, καταντοῦν και αἱ πλέον χειρότεραι; ἢ νομίζεις ὅτι τα μεγάλα ἀδικήματα και ἡ ἄκρατος πονηρία γεννῶνται εἰς τας κοινὰς ψυχὰς και ὄχι μᾶλλον εἰς τας ἰσχυρὰς ἐκεῖνας, τας ὁποῖας μία κακὴ ἀνατροφή διέφθειρεν, ἐνῶ μία ἀσθενὴς φύσις δεν ἡμπορεῖ ποτε να γίνῃ αἰτία οὔτε μεγάλων ἀγαθῶν, οὔτε μεγάλων κακῶν; — Αὐτὸ και ἐγὼ παραδέχομαι.

— Κατὰ συνέπειαν ἡ φιλοσοφικὴ, καθὼς τὴν ἐδέχθημεν, φύσις, ὅταν μὲν τύχη, νομίζω, τῆς προσηκούσης καλλιεργείας και παιδεύσεως, κατ' ἀνάγκην θα φθάσῃ βαθμηδὸν εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τῆς τελειότητος, ὅταν ὅμως σπεύρεται και ἀναπτύσσεται εἰς ὄχι κατάλληλον ἔδαφος, θα καταντήσῃ εἰς ὅλως διόλου

αντίθετα αποτελέσματα, εκτός πλέον αν τύχη της βοηθείας κανενός θεού· ή πιστεύεις και συ, όπως το φαντάζονται πολλοί, ότι υπάρχουν νέοι διαφθειρόμενοι από κάποιους σοφιστάς, ότι ευρίσκονται τοιούτοι μεμονωμένοι σοφισταί διαφθοραί, και όχι ότι αυτοί ακριβώς, που τα λένουν αυτά, είναι οι μεγαλύτεροι σοφισταί, ικανοί να διαπλάσουν και να τους κάμουν όπως τους θέλουν, και νέους και γέροντας και άνδρας και γυναίκας; — Και πού το κάμνουν αυτό; — Όταν συναθροίζονται σωρηδόν οι πολλοί εις τας εκκλησίας, τα δικαστήρια, τα θέατρα, τα στρατόπεδα, ή εις καμμίαν άλλην κοινήν συνάθροισιν του πλήθους και με πολύν θόρυβον άλλοτε μεν αποδοκιμάζουν τα λεγόμενα ή τα πραττόμενα, άλλοτε δε τα επιδοκιμάζουν, υπερβολικά εις αμφοτέρας τας περιστάσεις, χειροκροτούντες και κραυγάζοντες, ενώ μαζί με αυτούς και οι λίθοι και ο τόπος, εις τον οποίον ευρίσκονται, αντηχούν και κάμνουν διπλάσιον τον θόρυβον ή της αποδοκιμασίας ή του επαίνου των· τι λοιπόν θέλεις να σου κάμη ένας νέος, που θα ευρεθή εις τοιαύτην σκηνήν; όσον και εξαίρετον και αν έλαβε ανατροφήν κατ' ιδίαν, είναι δυνατόν να ανθέξη και να μη ναυαγήση εν μέσω αυτών των επαίνων ή των αποδοκιμασιών; είναι δυνατόν να μη τον παρασύρη το ρεύμα, και όπου τον φέρη, και να μη συμμερισθή τας κρίσεις αυτών περί του καλού και του κακού, και να μη συμμορφωθή και με την καθ' όλου διαγωγήν των, και εις το τέλος να γίνη όμοιος και απaráλλακτος με όλους; — Αυτό θα γίνη κατ' ανάγκην.

— Και όμως δεν ανεφέραμεν ακόμη την μεγαλυτέραν ανάγκην. — Ποίαν; — Εκείνην την οποίαν, όταν δεν κατορθώνουν να πείσουν με τους λόγους, επιβάλλουν με τα έργα αυτοί οι περίφημοι σοφισταί και διδάσκαλοι· ή δεν γνωρίζεις, ότι τιμωρούν τον μη πειθόμενον με στέρησιν των πολιτικών του δικαιωμάτων και της περιουσίας του, με χρηματικά πρόστιμα και με θάνατον επί τέλους; — Το γνωρίζω και πολύ καλά μάλιστα. — Ποίος λοιπόν σοφιστής νομίζεις, ή ποία άλλη ιδιωτική διδασκαλία δύναται να υπερισχύση απέναντι τοιούτων μαθημάτων; — Καμμία, πιστεύω. — Πραγματικώς, και θα ήτο μάλιστα και μεγάλη μωρία να το δοκιμάση καν· διότι ούτε υπάρχει, ούτε ποτέ υπήρξεν, ούτε και θα υπάρξη ψυχή αληθινά ενάρετος, της οποίας η εκπαίδευσις να αντισταθμίση την διδασκαλίαν τοιούτων ανθρώπων· και λέγω το ανθρωπίνως δυνατόν, φίλε μου· εξαιρώ το τι ημπορεί να κάμη η βοήθεια του θεού· διότι, γνώριζέ το, αν εν τοιαύτη καταστάσει πολιτειών κατορθώση κανείς να σωθή και γίνη ό,τι πρέπει να γίνη, βεβαίως δυνάμεθα να υποστηρίξωμεν, δίχως φόβον να διαψευσθώμεν, ότι την σωτηρίαν του θα οφείλη εις την θείαν χάριν. Και εγώ είμαι αυτής της ιδέας.

— Να έχης ακόμη και αυτήν την ιδέαν. — Ποίαν; — Όλοι αυτοί οι επί μισθώ ιδιωτικοί διδάσκαλοι, τους οποίους ο λαός ονομάζει σοφιστάς, και των οποίων τα μαθήματα νομίζει ότι αντιστρατεύονται προς εκείνα που διδάσκει ο ίδιος, δεν κάμνουν άλλο, παρά να επαναλαμβάνουν εις τους νέους τας ιδίας αρχάς και

θεωρίας, που ακολουθεί αυτός ο λαός εις τας συναθροίσεις του, και αυτό είναι που ονομάζουν διδασκαλίαν της σοφίας· το ίδιον δηλαδή πράγμα, όπως ένας άνθρωπος να εσπούδαζε προσεκτικά τας εμφύτους ορμάς και τας ορέξεις ενός μεγάλου και ισχυρού θηρίου, πώς πρέπει να το πλησιάση, πού πρέπει να το εγγίση, πότε και από τι γίνεται άγριον ή ήμερον, τι είδους φωνάς συνηθίζει να εκβάλλη κατά τας διαφόρους περιστάσεις, και ποίον τόνον φωνής όταν ακούη εξερεθίζεται ή καταπραΰνεται, αφού δε τα μάθη όλα αυτά με τον καιρόν και από την συνήθειαν, να το ονομάση αυτό σοφίαν και να το κάμη τέχνην του, την οποίαν να αρχίση να διδάσκη, χωρίς πράγματι να γνωρίζη από αυτάς τας συνηθείας και τας ορέξεις του θηρίου, ποίον είναι το καλόν ή το κακόν, το αγαθόν ή το αισχρόν, το δίκαιον ή το άδικον, αλλά συμμορφώνη την κρίσιν του με τα διάφορα ένστικτα του ζώου και ονομάζη καλά μεν εκείνα που του προξενούν ευχαρίστησιν, κακά δε όσα το εξαγριώνουν, δίκαια εκείνα που ικανοποιούν τας φυσικάς του ανάγκας, δίχως καμμίαν άλλην διάκρισιν, διότι ούτε ο ίδιος ποτέ κατενόησε ούτε εις τους άλλους είναι ικανός να καταδείξη, ποία ουσιώδης πράγματι διαφορά υπάρχει μεταξύ του απολύτου και του σχετικού καλού· ένας τοιούτος διδάσκαλος, 'πέ μου να ζης, δεν θα σου εφαινετο πολύ αλλόκοτος; — Βεβαιότατα.

— Και νομίζεις λοιπόν ότι διαφέρει καθόλου από αυτόν, εκείνος που το θεωρεί σοφίαν του να γνωρίζη τας ορέξεις και τας επιθυμίας των πολλών εις τας δημοσίας των συναθροίσεις, είτε περί πολιτικών ζητημάτων πρόκειται, είτε περί ζωγραφικής, είτε περί μουσικής; είναι προφανές ότι, εάν κανείς αποφασίση να επιδείξη εις καμμίαν τοιαύτην συνάθροισιν των πολλών ή ένα ποιητικόν του έργον, ή άλλο προϊόν της τέχνης του, ή τους υποβάλλη σχέδιον δημοσίας ωφελείας, και εξαρτήση την επιτυχίαν του από την κρίσιν του πλήθους, είναι ανάγκη αναπόφευκτος να συμμορφωθή κατά πάντα με ό,τι τους αρέσει και εγκρίνουν· ήκουσες όμως ως τώρα ποτέ κανένα από αυτούς τους πολλούς, να αποδεικνύη με επιχειρήματα, που να μην είναι καταγέλαστα ότι αυτά που εκτιμά ως ωραία και καλά, είναι πράγματι και τοιούτα; — Όχι, και ούτε ποτέ πιστεύω να ακούσω.

— Εκτός λοιπόν όλων αυτών των συλλογισμών κάμε και τον εξής ακόμη· είναι ποτέ δυνατόν να παραδεχθή το πλήθος και να το πιστεύση ως ορθόν, ότι το ωραίον είναι έν, όλως διόλου ξεχωριστόν από τα πολλά ωραία, και εν γένει το καθεαυτό ον είναι ανεξάρτητον από τα πολλά αντικείμενα του είδους του; — Όχι, δεν είναι δυνατόν. — Όστε ο λαός δεν ημπορεί να είναι φιλόσοφος. — Αδύνατον. — Κατ' ανάγκην επομένως όσοι επιδίδονται εις την φιλοσοφίαν θα περιφρονούνται από τους πολλούς. — Κατ' ανάγκην. — Επίσης και υπό των ιδιωτικών αυτών διδασκάλων, των σοφιστών, οι οποίοι ερχόμενοι εις συνάφειαν με τον όχλον, επιθυμούν να τα έχουν καλά μαζί του και να είναι αρεστοί εις αυτόν. — Αυτό είναι φανερόν.

— Κατόπιν λοιπόν όλων αυτών, ποίαν ελπίδα σωτήριας βλέπεις διὰ την φιλοσοφικὴν φύσιν, ὥστε να επιμείνη σταθερὰ εἰς το ἔργον της και να φθάση ἐπὶ τέλους εἰς τον προορισμόν της; κρίνε το και μόνος σου ἀπ' ὅσα εἶπαμεν προηγουμένως· ἔχομεν παραδεχθῆ, ὅτι ο αληθινὸς φιλόσοφος πρέπει να ἔχη ἐκ φύσεως ευμάθειαν, μνήμην, ἀνδρείαν και μεγαλοψυχίαν. — Μάλιστα. — Ο τοιοῦτος λοιπόν δεν θα εἶναι ευθύς ἐκ παιδικῆς ἡλικίας πρῶτος εἰς ὅλα μεταξὺ των συνομηλίκων του, ἀν τύχη μάλιστα να ἔχη και ἀνάλογα σωματικὰ προτερήματα με τα ψυχικὰ; — Πῶς να μη; — Ὅταν λοιπόν φθάση εἰς ὠρίμον ἡλικίαν θα προθυμοποιηθὺν βέβαια και οἱ οικεῖοι του και οἱ συμπολίται του να χρησιμοποιήσουν τα προτερήματά του προς το συμφέρον των. — Βεβαιότατα. — Θα ἀρχίσουν λοιπόν να του υποβάλλουν τας παρακλήσεις των και τας περιποιήσεις των, διὰ να προκαταλάβουν και εξασφαλίσουν υπέρ εαυτῶν με τας κολακείας των την δύναμιν, που θα ἀποκτήσῃ μίαν ἡμέραν. — Αυτό γίνεται συνήθως. — Τι νομίζεις λοιπόν ὅτι θα γίνῃ ο τοιοῦτος μεταξὺ τοιούτων, μάλιστα ἀν τύχη να ἀνήκῃ εἰς μίαν πόλιν μεγάλην και ο ἴδιος να εἶναι πλούσιος και ευγενοῦς καταγωγῆς, ἀκόμη δε και εὐμορφος και με ἐπιβλητικὸν παρουσιαστικόν; δεν θα καταντήσῃ να συλλάβῃ τας παραβολωτέρας ἐλπίδας, μέχρι και του να φαντασθῇ ὅτι εἶναι προωρισμένος να διοικήσῃ Ἕλληνας και βαρβάρους, και με αὐτὰς τας τρελλὰς ιδέας του μεγαλείου του να παραφουσκῶσῃ ἀπὸ ἑπαρσιν και ἐγωισμόν, χάρις εἰς την κουφονοιάν του; — Και βέβαια αὐτὸ θα πάθῃ.

— Εὰν λοιπόν, ἐνῶ εὐρίσκεται υπ' αὐτὰς τας συνθήκας, τον πλησιάσῃ κάποιος εὐμορφα εὐμορφα και τολμήσῃ να του δώσῃ να καταλάβῃ την ἀλήθειαν, ὅτι δεν ἔχει νουν εἰς το κεφάλι του, του χρειάζεται ὁμως, ἀλλ' ὅτι αὐτὸ το πρᾶγμα δεν ἀποκτάται χωρὶς να κοπιᾷ κανεὶς πολὺ διὰ την ἀπόκτησίν του, νομίζεις ὅτι θα εἶναι εὐκόλον να τείνῃ ευήκοον οὐς εἰς τας συμβουλὰς του, ὕστερ' ἀπὸ τόσα κακὰ που το ἔχουν κυριευμένον; — Κάθε ἄλλο βέβαια.

— Εὰν λοιπόν ἓνας, χάρις εἰς την καλήν του φύσιν και εἰς την συγγένειαν που ἔχουν με αὐτὴν ἐκεῖνοι οἱ λόγοι, τους ἀκούσῃ ὁπωςδήποτε και καμφθῇ και τον τραυήξῃ ἡ φιλοσοφία, τι νομίζεις πως θα κάμουν ἐκεῖνοι, οἱ οποίοι θα νομίσουν ὅτι χάνουν τοιουτοτρόπως την υποστήριξιν και την φιλίαν, που ἐπερίμεναν ἀπὸ αὐτόν; δεν θα βάλουν τα πάντα εἰς ἐνέργειαν, και λόγους και ἔργα, διὰ να τον μεταπείσουν, και δεν θα στραφούν συγχρόνως και ἐναντίον ἐκείνου που ἐζήτησε να τον παρασύρῃ, διὰ να μη το κατορθώσῃ, με ὅλα τα μέσα που διαθέτουν; — Αὐτὸ θα συμβῇ χωρὶς ἄλλο. — Ἡμπορεῖ λοιπόν ποτέ να ἐπιδοθῇ ο τοιοῦτος εἰς την φιλοσοφίαν; — Ὅχι πολὺ.

— Βλέπεις λοιπόν ὅτι δεν εἶχαμεν ἄδικον να λέγωμεν, ὅτι και αὐτὰ τα συστατικὰ της φιλοσοφικῆς φύσεως, ὅταν δεν τύχουν της δεοῦσης καλλιεργείας, γίνονται πολλάκις ἀφορμὴ να ἀποσπάσουν, τρόπον τινά, τον

άνθρωπον από του φυσικού του προορισμού, καθ' ον τρόπον και τα πλούτη καὶ ὅλα τα λεγόμενα αγαθὰ αὐτοῦ του εἶδους; — Πράγματι, εἶχες μέγα δίκαιον.

— Κατ' αὐτὸν λοιπὸν τον τρόπον, αγαπητέ μου, εἶναι που διαφθείρονται καὶ χάνονται αἱ προνομιοῦχοι ἐκεῖναι φύσεις, αἱ προωρισμέναι διὰ το ἄριστον των επαγγελμάτων, μολονότι καὶ ἀλλέως εἶναι τόσον σπάνιοι, ὅπως εἶπαμεν. Ἀπὸ αὐτοὺς βγαίνουν οἱ ἄνθρωποι, οἱ οποίοι προξενοῦν καὶ τα μεγαλύτερα κακά εἰς τὰς πόλεις καὶ τοὺς ιδιώτας, ἀλλὰ καὶ τα μεγαλύτερα πάλιν καλὰ, εἴν τύχη καὶ στραφούν εἰς τον καλὸν δρόμον· ἐνῶ μία φύσις μετρία δεν εἶναι ποτέ ικανή να κάμῃ τίποτε μέγαν, οὔτε καλὸν οὔτε κακόν, οὔτε εἰς πόλιν οὔτε εἰς ιδιώτην. — Ἐχεις πληρέστατον δίκαιον.

— Αὐτοὶ λοιπὸν, που ἦσαν κυρίως γεννημένοι διὰ την φιλοσοφίαν, αφοῦ την ἀπαρνηθὺν τοιουτοτρόπως καὶ την παρατήσουν εἰς την μέσσην ἔρημην καὶ παραπονεμένην, καὶ οἱ ἴδιοι ζουν ἓνα βίον, που δεν τοὺς ταιριάζει καὶ ὄχι ἀληθινόν, καὶ ἐκείνην ἀφήνουν ὀρφανήν καὶ ἀπροστάτευτον εἰς την διάκρισιν ἀνθρώπων ἀναξίων, που παίρνουν την θέσιν των, διὰ να την καταντροπιᾶσουν να την διαπομπεύσουν εἰς τοιούτον βαθμόν, ὥστε ἔχουν δίκαιον ἐκεῖνοι που τὴς ψάλλουν ὅσα λέγεις ἐσὺ πως τὴς ψάλλουν: ὅτι ἀπὸ τοὺς ἰδικοὺς τὴς ἄλλοι μὲν τίποτε δεν ἀξίζουν, οἱ δε περισσότεροι εἶναι πανάθλιοι καὶ παμπόνηροι. — Αὐτὰ πραγματικῶς εἶναι που λέγουν.

Καὶ δεν ἔχουν, εἶπομεν, ἀδικον διότι βλέποντες ἄλλοι ἀνθρωπίσκοι κενήν αὐτήν την θέσιν, τόσον δε ζηλευτήν με τα λαμπρὰ ὀνόματα καὶ τοὺς τίτλους που την κοσμούν, παραιτοῦν ευχαρίστως το ταπεινὸν των ἐπάγγελμα, το ὁποῖον ἴσως ἔτυχε να ἐξασκοῦν καὶ με κάποιαν περισσοτέραν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ευδοκίμησιν, καὶ ρίπτονται εἰς τὰς ἀγκάλας τὴς φιλοσοφίας, ἀπαράλλακτα, ὅπως ἐκεῖνοι οἱ κακούργοι, οἱ οποίοι δραπετεύοντες ἀπὸ τὰς εἰρκτὰς εὐρίσκουν ἄσυλον εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς· διότι ἡ φιλοσοφία, μολονότι κατήντησε να εὐρίσκεται εἰς αὐτήν την κατάστασιν, διατηρεῖ ὅπωςδὴποτε πάντα ἀπέναντι των ἄλλων τεχνῶν μίαν υπεροχήν καὶ ἓνα μεγαλοπρεπέστερον ἀξίωμα· καὶ αὐτὸ εἶναι που ζηλεύουν οἱ πολλοὶ ἐκεῖνοι, οἱ οποίοι οὔτε ἐκ φύσεως εἶναι πλασμένοι δι' αὐτήν, καὶ, ὅπως ἔχουν τα σώματά των παραμορφωμένα ἀπὸ τὰς χειρωνακτικὰς των ἐργασίας καὶ τέχνας, τοιουτοτρόπως ἔχουν καὶ τὰς ψυχὰς στρεβλωμένας καὶ ἐξευτελισμένας ἀπὸ την βαναυσότητα· ἢ ἡμπορούσε να γίνη ἀλλέως; — Ἐχεις δίκαιον.

— Και νομίζεις πως διαφέρουν καθόλου, να τους ιδής, από ένα γύφτον, κακόμοιρον και φαλακρόν, που μόλις προ ολίγου εξήλθεν από τας φυλακάς, κατώρθωσε δε να κάμη μερικά λεπτά, και τώρα, αφού εξεβρώμησεν εις το λουτρόν, καινουργιοφορεμένος σαν γαμβρός, ετοιμάζεται να νυμφευθή την κόρην του κυρίου του, την οποίαν η πτωχεία και η εγκατάλειψις κατήντησαν εις αυτήν την ανάγκην; — Αλήθεια, δεν υπάρχει μεγάλη διαφορά. — Τι παιδιά λοιπόν περιμένεις να σου γεννήσουν αυτοί, όχι νόθα και έκφυλα; — Κατ' ανάγκην. — Επίσης και αυτοί οι ανάξιοι παιδεύσεως άνθρωποι, όταν παρ' αξίαν πλησιάσουν την φιλοσοφίαν, τι διανοήματα και τι ιδέας περιμένεις να σου γεννήσουν; τι άλλο παρά σοφίσματα, καθώς πράγματι αξίζει να τα ονομάζωμεν, και τίποτε γνήσιον, που να φέρη τον τύπον της αληθινής σοφίας; — Τίποτε άλλο, πραγματικώς.

— Μένει λοιπόν ένας παρά πολύ ελάχιστος αριθμός αξίων του ονόματος φιλοσόφων ή θα είναι καμμία εξαιρετική και τελείως μορφωμένη διάνοια, που εσώθη διά της φυγής και, δι' έλλειψιν των διαφθορέων, κατώρθωσε να διατηρηθή εις την μελέτην της σοφίας, ή καμμία μεγάλη ψυχή, που εγεννήθη εις μικράν πόλιν, και από περιφρόνησιν δεν ανεμίχθη ποτέ εις τα πολιτικά, ή και από άλλην τέχνην, την οποίαν δικαίως απηξίωσε να εξακολουθήση, επεδόθη από φυσικήν προδιάθεσιν εις την φιλοσοφίαν· άλλους δε πάλιν ίσως να εστάθη ικανός να συγκρατήση ο χαλινός του φίλου μας του Θεάγου· διότι εις τον Θεάγη ευρίσκοντο ηνωμένα όλα τα άλλα, που θα ημπορούσαν να τον αποσπάσουν από την φιλοσοφίαν· αλλ' η ανάγκη να φροντίζη διαρκώς διά το νοσηρόν σώμα του, τον απομακρύνει από τα πολιτικά και τον κρατεί εις την σπουδήν· όσον δι' εμέ, δεν αξίζει να κάμω λόγον διά το δαιμόνιόν μου, διότι παρόμοιον πράγμα ή εις ένα ή εις κανένα δεν έτυχε έως τώρα· και από αυτούς λοιπόν τους ολίγους, που γεύονται ή εγεύθησαν την γλυκύτητα και την μακαριότητα που παρέχει η σοφία, είδον όμως αφ' ετέρου και την μανίαν των πολλών και την αθλίαν κατάστασιν εις την οποίαν ευρίσκεται η διοίκησις των πολιτικών πραγμάτων, και ότι είναι δύσκολον να ευρεθή σύμμαχος, μετά του οποίου να αναλάβη τις την υπεράσπισιν της δικαιοσύνης, χωρίς κίνδυνον, ως να έχη πέση μέσα εις άγρια θηρία, που ούτε θέλει να συμμερισθή τας αδικίας των, ούτε όμως είναι ικανός, ένας αυτός, να αντισταθή εις την αγριότητά των, βέβαιος ότι θα είναι ανωφελής και διά τον εαυτόν του και διά τους άλλους και θα χαθή άδικα πριν να προσφέρη καμμίαν εκδούλευσιν εις την πατρίδα του και εις τους φίλους του — όλα αυτά λοιπόν έχων υπ' όψιν του προτιμά να μείνη εις την ησυχίαν του και να κυττάζη τη δουλειά του· και όπως ένας, όταν πιάση εξαφνική κακοκαιρία, αποσύρεται οπίσω από ένα τοίχον, διά να προφυλαχθή από την σκόνην και την ανεμοζάλην. τοιουτοτρόπως και αυτός, ενώ βλέπει τους άλλους να τους παρασύρη η ανομία και η κακία, θα ήτο ευχαριστημένος, εάν οπωσδήποτε ζήση εις αυτόν τον κόσμον καθарός από κάθε αδικίαν και κακόν

ἔργον και ἐξέλθη ἀπὸ τὴν ζωὴν με τὴν συνείδησιν ἀναπαυμένην και πλήρη καλῶν ἐλπίδων. — Δεν θα ἦτο μικρὸν τὸ κατόρθωμά του, ἀν ἐξήρχετο τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωὴν. — Οὔτε ὅμως και πολὺ μεγάλον, ἐπειδὴ δεν ἔτυχε νὰ εὖρη τὴν πολιτείαν που του εταίριαζε· διότι μόνον εἰς μίαν τοιαύτην και ὁ ἴδιος ὁ φιλόσοφος θα ἠμποροῦσε νὰ φθάσῃ ὑψηλότερα, και εἰς τὴν πολιτείαν και τοὺς ιδιώτας νὰ φανῇ χρήσιμος και πράγματι σωτήρ.

Κατεδείξαμεν λοιπὸν ἐπαρκῶς, καθὼς μου φαίνεται, τοὺς λόγους διὰ τοὺς οποίους τόσον κατηγορεῖται, ὁχι ὅμως και δικαίως, ἡ φιλοσοφία· δεν ἡξεύρω ὅμως εἴν ἔχῃς νὰ προσθέσῃς τίποτε ἄλλο ἐσὺ. — Τίποτε δεν ἔχω πλέον νὰ εἰπῶ ἐπάνω εἰς αὐτό· ἤθελα μόνον νὰ ἀκούσω, ποῖον ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα πολιτεύματα λέγεις, ὅτι συνάδει εἰς τὴν φιλοσοφίαν; — Απολύτως κανένα, και ἀκριβῶς με αὐτό ἔχω νὰ κάμω, πως δεν ὑπάρχει οὔτε ἓνα εἶδος πολιτεύματος ἀξίον διὰ τὴν φιλοσοφικὴν φύσιν· και δι' αὐτό τὴν βλέπομεν νὰ διαστρέφεται και νὰ διαφθείρεται, και, ὅπως ἓνας ξενικὸς σπόρος, που μεταφυτευθῇ εἰς ἄλλο ἔδαφος, ἐκφυλίζεται και ἀφομοιώνεται εἰς τὸ τέλος με τὸν ἐγχώριον, τοιτοτρόπως και αὐτὴ δεν ἠμπορεῖ νὰ κρατήσῃ τὴν φυσικὴν τῆς δύναμιν και ἀποβάλλει τὸν ἀρχικὸν τῆς χαρακτῆρα· εἴν ὅμως ἐπιτύχη πολίτευμα, του οποίου ἡ τελειότης νὰ εἶναι ἀνάλογος με τὴν ἰδικὴν τῆς, τότε θα τὸ δείξῃ ὅτι εἶναι ἀληθῶς κάτι τι θεῖον, ὅλα δε τὰ ἄλλα, και χαρακτῆρες και ἐπιτηδεύματα, εἶναι ἀπλῶς ἀνθρώπινα· τώρα, χωρὶς ἄλλο, εἶσαι ἐτοιμος νὰ με ἐρωτήσῃς, ποῖον εἶναι αὐτό τὸ πολίτευμα. — Δεν τὸ εὐρήκες· δεν ἤθελα νὰ ἐρωτήσω αὐτό, ἀλλ' εἴν εἶναι τὸ πολίτευμα που ἐθεσπίσαμεν ἡμεῖς διὰ τὴν πόλιν μας, ἢ κανένα ἄλλο. — Ἐκεῖνο ἀκριβῶς, ἐκτὸς ἐνὸς σημείου, που του λείπει ἀκόμη· και ναι μεν εἶπαμεν και τότε, ὅτι ἔπρεπε νὰ εὕρωμεν ἓνα τρόπον, νὰ διατηρῆται πάντοτε εἰς τὴν πόλιν τὸ αὐτό πνεῦμα του πολιτεύματος, ὑπὸ τὸ οποίον συ ὁ νομοθέτης ἐθέσπισες τοὺς θεμελιώδεις νόμους. — Ναι, τὸ εἶπαμεν. — Ἀλλὰ δεν ἀνεπτύχθη ἐπαρκῶς αὐτό τὸ σημεῖον, ἀπὸ τὸν φόβον τῶν δυσκολιών, τὰς οποίας ἀντιλαμβανόμενοι και σεις, ἐδηλώσατε ὅτι θα ἦτο μακρὰ και δυσχερὴς ἡ ἐξέτασις· καθόσον μάλιστα και ὅσα μας μένουν ἀκόμη νὰ εἰπῶμεν, δεν εἶναι καθόλου εὐκόλον νὰ τὰ ἀναπτύξωμεν. — Τί δηλαδή; — Τίνα μέτρα πρέπει νὰ ληφθοῦν, διὰ νὰ εξασφαλισθῇ ἡ διατήρησις τῆς φιλοσοφίας εἰς τὴν πολιτείαν μας· διότι κάθε μεγάλη ἐπιχείρησις εἶναι ἐπισφαλὴς και, καθὼς λέγει ἡ παροιμία, ὅλα τὰ καλὰ εἶναι δύσκολα. — Ἀλλ' ὅμως δεν πρέπει νὰ μείνῃ τὸ πρᾶγμα ἀτελές και χρειάζεται νὰ ἀναπτυχθῇ και αὐτό τὸ σημεῖον, διὰ νὰ συμπληρωθῇ.

— Δεν θα εἶναι ἡ ἔλλειψις καλῆς θελήσεως ἐκ μέρους μου, ἀλλὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἱκανότητος, που θα με ἐμποδίσῃ ἴσως· ὅσον διὰ τὴν προθυμίαν μου, ἐδῶ εἶσαι και θα ἰδῇς· και βλέπε ἀμέσως με πόσον θάρρος και με ποῖαν παρακεκινδυνευμένην τόλμην μέλλω νὰ ἰσχυρισθῶ, ὅτι με τὴν φιλοσοφίαν πρέπει νὰ ἀκολουθῶμεν ὅλως διόλου τὴν ἐναντίαν μέθοδον ἐκείνης, που εἶναι σήμερον ἐν χρήσει. — Πῶς δηλαδή; — Σήμερον, ὅσοι τέλος πάντων

σπουδάζουν φιλοσοφίαν, αρχίζουν πάραπολύ μικροί, μόλις σχεδόν εξέρχονται από την παιδικήν ηλικίαν, και επί πλέον μοιράζουν τον χρόνον των σπουδών των μεταξύ αυτής και της οικονομολογίας και των εμπορικών, όταν δε πλησιάζουν εις το δυσκολώτερον μέρος της, δηλαδή την διαλεκτικήν, τα αφήνουν εις την μέσσην, και οι μάλλον προωδευμένοι μεταξύ αυτών· όσον διά το κατόπιν, το θεωρούν και πολύ, αν αποφασίσουν να παρασταθούν, προσκαλούμενοι, εις καμμίαν φιλοσοφικήν διάλεξιν, και το κάμνουν μάλλον διά να περάσουν την ώραν των· όταν δε φθάση το γήρας, εκτός ολιγίστων εξαιρέσεων, ο ζήλος των διά την φιλοσοφίαν σβύνεται πολύ περισσότερο από τον ήλιον του Ηρακλείτου, καθόσον μάλιστα δεν θα αναφθῇ πλέον. — Τι λοιπόν πρέπει να γίνεται; — Όλως διόλου το αντίθετον^ εις μεν την παιδικήν και νεανικήν ηλικίαν, πρέπει να περιορίζεται το πράγμα εις μίαν εκπαίδευσιν και σπουδήν ανάλογον με τας πνευματικάς των δυνάμεις, και συγχρόνως, καθ' ήν εποχήν αυξάνει και δυναμώνει το σώμα, να δίδεται πολύ μεγάλη φροντίς δι' αυτό, διά να ημπορή μίαν ημέραν να εξυπηρετή το πνεύμα εις την σπουδήν της φιλοσοφίας· όσον δε προχωρεί η ηλικία και αρχίζει η ψυχή να τελειοποιηῖται, να επιτείνεται και η εκγύμνασις αυτής με τα δυσκολώτερα μαθήματα· τέλος, όταν παρακμάζη η δύναμις και δεν τους επιτρέπη πλέον να λαμβάνουν μέρος ούτε εις τον πόλεμον, ούτε εις τα πολιτικά, τότε πλέον να είναι ελεύθεροι να παραδοθούν αποκλειστικώς εις την φιλοσοφίαν, χωρίς να κάμνουν τίποτε άλλο, διά να περάσουν τον υπόλοιπον βίον εν μακαριότητι, και να εύρουν μετά θάνατον εις τον άλλον κόσμον μοίραν ανταξίαν προς τον βίον που έζησαν εδώ κάτω.

Πραγματικώς με μεγάλην προθυμίαν και ζήλον τα λέγεις, Σωκράτη· νομίζω όμως ότι οι περισσότεροι από τους ακροατάς σου, και πρώτος ο Θρασύμαχος, είναι έτοιμοι με μεγαλυτέραν προθυμίαν να σου αντιτείνουν. Μη ζητής να μου βάλης τώρα ζιζάνια με τον Θρασύμαχον, αφού έχομεν γίνῃ πλέον φίλοι, αν και πριν δεν είμεθα εχθροί· διότι εγώ θα καταβάλω όλας μου τας προσπάθειας, έως ότου κατορθώσω να πείσω και αυτόν και τους άλλους· ή τουλάχιστον να τους γίνω χρήσιμος διά μίαν άλλην περίστασιν, όταν θα επανέλθουν πάλιν εις την ζωήν, και τύχη να ευρεθούν εις τοιαύτην συζήτησιν. — Πολύ μικρήν, βλέπω, διορίαν τους βάζεις. — Ειπέ μάλλον μηδαμινήν, εν σχέσει με το άπειρον του χρόνου· επί τέλους, δεν παραξενεύομαι και πολύ, που δεν παραδέχονται οι περισσότεροι όσα είπα· είναι πράγματα βέβαια, που δεν τα είδαν ποτέ ακόμη να γίνουν και ακούουν συνήθως επ' αυτού του αντικειμένου λόγους, εις τους οποίους με άκραν επιτήδευσιν επιδιώκεται μόνον η συμμετρία των φράσεων, και όχι λόγους απλούς και φυσικούς, όπως έλθουν εις την γλώσσαν· αν ειπής και δι' άνθρωπον, που να είναι κομμένος με όλην την δυνατήν ακρίβειαν και συμμετρίαν επάνω εις το πρότυπον της αρετής, ποτέ τους βέβαια δεν είδαν τοιούτον επί κεφαλής μιας πόλεως, που να είναι και αυτή επίσης πρότυπον

τελειότητος· ἢ ἔχεις ἐναντίαν ἰδέαν; — Καθόλου.

— Ἀλλ' οὔτε προσέτι ηξιώθησάν ποτε να παρακολουθήσουν, ὅπως χρειάζεται, τας συζητήσεις ἀνθρώπων σωστῶν καὶ ἐλευθέρων, που να ζητοῦν τὴν ἀλήθειαν με ὅλον των τὸν ζήλον καὶ με κάθε τρόπον ἀπλῶς καὶ μόνον χάριν αὐτῆς τῆς ἀληθείας, να περιφρονοῦν δε τας κομψολογίας καὶ τας σοφιστείας καὶ κάθε τι που τείνει πρὸς ἐπίδειξιν ἢ λέγεται ἀπὸ πνεῦμα ἀντιλογίας, ὅπως συμβαίνει συνήθως εἰς τὰ δικαστήρια ἢ εἰς τας συναναστροφάς. — Καὶ αὐτὸ ἀλήθεια.

— Δι' ὅλους λοιπὸν αὐτοὺς τοὺς λόγους καὶ δι' ὅλα αὐτὰ που εἶχα ὑπ' ὀψιν μου, ἐδίσταζα καὶ ἐγὼ τότε να ἐκφέρω ἐλευθέρως τὴν γνώμην μου· εἶπα ὁμως ἐπὶ τέλους, ἀναγκαζόμενος ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, ὅτι εἶναι ἀδύνατον να υπάρξῃ οὔτε πόλις, οὔτε πολίτευμα, οὔτε ἄνθρωπος ἐπίσης τέλειος, ἐκτὸς ἀν καμμία εὐτυχῆς ἀνάγκη υποχρέωσις αὐτοὺς τοὺς ολίγους φιλοσόφους, που ονομάζονται σήμερον ὄχι πονηροί, ἀλλὰ ἀχρηστοί, να ἀναλάβουν, ἐκόντες ἄκοντες, τὴν διοίκησιν τῆς πόλεως, καθὼς καὶ τὴν ἰδίαν τὴν πόλιν να τοὺς υπακούσῃ· ἢ ἐάν ἀπὸ κάποιαν θείαν ἐμπνευσιν καταλάβῃ ἔρως ἀληθινὸς τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας ἐκείνους που εἶναι σήμερα βασιλεῖς καὶ μονάρχαι ἢ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν. Ὅτι δε τάχα εἶναι ἀδύνατον να γίνῃ τὸ ἓν ἢ τὸ ἄλλο ἀπὸ αὐτὰ, ἢ ἀκόμη καὶ τὰ δύο, εἶναι ἰσχυρισμὸς που δεν ἔχει κανένα λόγον κατὰ τὴν ἰδέαν μου· διότι δικαίως τότε θα ἐθεωρούμεθα καταγέλαστοι ἡμεῖς, ἐάν ἐκαθήμεθα ἐδῶ να λέγωμεν πράγματα ὅμοια με ματαίας ευχάς· ἢ ὄχι; — Μάλιστα.

— Εἴαν λοιπὸν συνέβῃ εἰς τὸ ἀπειρον διάστημα τοῦ χρόνου, που διέρρευσεν ἕως τώρα, να εὐρέθησαν φιλόσοφοι ἑξοχοὶ εἰς τὴν ἀνάγκην να ἀναλάβουν τὴν διοίκησιν πολιτείας, ἢ καὶ ἀν τὸ πρᾶγμα γίνεται καὶ σήμερον εἰς κανένα βάρβαρον τόπον, που να κεῖται μακρὰν ἔξω ἀπὸ τὴν περιοχὴν των γνωστῶν μας χωρῶν, ἢ ἀν θα γίνῃ κάποτε εἰς τὸ μέλλον, εἴμεθα ἔτοιμοι να υποστηρίξωμεν διὰ τοῦ λόγου, ὅτι υπήρξεν ἡ εἰρημένη πολιτεία, ἢ ὅτι ὑπάρχει καὶ θα υπάρξῃ, ὅταν αὕτη ἡ Μούσα κάμῃ κατοχὴν τῆς πόλεως· διότι δεν εἶναι πρᾶγμα ἀδύνατον να γίνῃ, οὔτε ἡμεῖς λέγομεν πράγματα ἀδύνατα· δύσκολα, μάλιστα· αὐτὸ καὶ ἡμεῖς δεν το ἀρνούμεθα. — Καὶ ἐγὼ αὐτῆς τῆς ιδέας εἶμαι.

— Θα μου ἐπαναλάβῃς ὁμως πάλιν ὅτι δεν εἶναι αὐτῆς τῆς ιδέας καὶ οἱ πολλοί; — Ἴσως. — Ω εὐλογημένε, μην ἀδικῆς δα καὶ τόσον τοὺς πολλούς· ἀλλὰ κῦτταξε ποῖαν ἰδέαν θα σχηματίσουν, ἐάν ἀντὶ να φιλονεικῆς μαζί των, προσπαθήσῃς να τοὺς συμφιλιώσῃς με τὴν φιλοσοφίαν καὶ να διαλύσῃς τὴν κακὴν υπόληψιν, που επικρατεῖ περὶ αὐτῆς· ἐάν τοὺς δώσῃς να καταλάβουν ποίους ἐσὺ ἐννοεῖς φιλοσόφους καὶ καθορίσῃς, ὅπως τὸ ἐκάμαμεν πρὶν, τὸν ἀληθινόν τοὺς χαρακτήρα καθὼς καὶ τὸ πραγματικόν των ἔργον, διὰ να μὴ νομίζουν, ὅτι ομιλεῖς δι' ἐκείνους τοὺς φιλοσόφους, που φαντάζονται αὐτοί· ἢ μήπως, ἐάν ἴδουν ὑπ' αὐτὴν τὴν ἐποψιν τὰ πράγματα, θα μου εἴπῃς πάλιν, ὅτι

θα επιμένουν πάντα να έχουν διαφορετικήν ιδέαν και άλλα θα σου αποκρίνονται; ή νομίζεις ότι ημπορεί να τα έχη κανείς με ένα άνθρωπον, που δεν θέλει ποτέ το κακόν, ή να φθονή ένα, που δεν είναι φθονερός, όταν ο ίδιος είναι άχολος και ήμερος; εγώ τουλάχιστον σε προλαμβάνω και λέγω, ότι μάλλον μεταξύ των ολίγων και όχι μεταξύ του πλήθους ημπορεί κανείς να εύρη ένα τόσον δύσκολον χαρακτήρα. — Μα και εγώ να σου ειπώ συμφωνώ εις αυτό μαζί σου. — Αι, λοιπόν, δεν συμφωνείς και εις τούτο ακόμη μαζί μου; ότι εκείνο που διαθέτει τόσον κακώς τους πολλούς εναντίον της φιλοσοφίας, είναι ακριβώς αυτοί που εισβάλλουν, κατόπιν, ούτως ειπείν, μέθης, εις την οικίαν της, χωρίς να τους ταιριάζη καθόλου, και αρχίζουν να λοιδορούν και να υβρίζουν τους ανθρώπους και να δεικνύουν κάθε εχθρικήν προς αυτούς διάθεσιν, πράγμα το οποίον ήκιστα συμβιβάζεται με την φιλοσοφίαν; — Και πολύ μάλιστα συμφωνώ.

— Διότι βέβαια, φίλε μου Αδείμαντε, εκείνος, που αφοσιώνεται αληθινά εις την μελέτην της αληθείας, ούτε καιρόν έχει να καταβιάζη το βλέμμα του εις τα συνήθη και καθημερινά έργα των ανθρώπων, και να πιάνεται με αυτούς και να δημιουργή φθόνους και μίση γύρω του· αλλ' απεναντίας προσηλωμένοι πάντοτε εις πράγματα, που τα διέπει τάξις ωρισμένη και έχουν υπόστασιν αναλλοίωτον, που δεν βλάπτουν ποτέ το ένα το άλλο, αλλά φυλάττουν τας αυτάς διαθέσεις και την αυτήν σχέσιν μεταξύ των, δεν ημπορούν παρά να τα μιμούνται και οι ίδιοι και να αφομοιώνονται προς αυτά· ή νομίζεις πως υπάρχει τρόπος να μείνη κανείς ανεπηρέαστος και να μη μιμηθή ένα πράγμα, που το λατρεύει και ζη πάντα μαζί του; — Αδύνατον.

— Τοιουτοτρόπως και ο φιλόσοφος, αφού έχει να κάμη πάντοτε με πράγματα θεία, που τα διέπει τάξις αναλλοίωτος, γίνεται και αυτός θείος και μετρημένος εις όλας του τας πράξεις, όσον τουλάχιστον είναι αυτό δυνατόν δι' άνθρωπον διότι εις όλα τα ανθρώπινα θα έχη πάντα να εύρη κανείς κάτι. — Έχεις δίκαιον.

— Εάν λοιπόν τον υποχρεώση κάποια ανάγκη, εκείνα που βλέπει και μελετά εκεί, να τα εφαρμόση και εις τα ανθρώπινα ήθη και να νομοθετήση διά τον δημόσιον και ιδιωτικόν βίον των ομοίων του, χωρίς να περιορίζεται μόνον εις την τελειοποίησιν του εαυτού του, νομίζεις ότι θα γίνη κακός διδάσκαλος και εισηγητής της σωφροσύνης και της δικαιοσύνης και πάσης εν γένει πολιτικής αρετής; — Κάθε άλλο βέβαια.

— Αλλ' αν ακόμη και ο λαός κατορθώση να εννοήση ότι είναι αληθινά όλα αυτά που λέγομεν διά τους φιλοσόφους, θα εξακολουθή να τους έχη εις το κακόν, και δεν θα μας πιστεύσουν που τους λέγομεν, ότι είναι αδύνατον να ευδαιμονήση μία πολιτεία, παρά μόνον εάν χαράξουν το σχέδιόν της οι ζωγράφοι εκείνοι, που έχουν προ των οφθαλμών των ως υπόδειγμα το θείον πρότυπον; — Θα αλλάξουν βέβαια γνώμην, αν εννοήσουν την αλήθειαν· αλλά

πώς θα κάμουν οι φιλόσοφοι διὰ να χαράξουν αυτό το σχέδιον;

— Θα θεωρήσουν την πόλιν και τας ψυχάς των ανθρώπων ως ένα πίνακα, τον οποίον εν πρώτοις οφείλουν να κάμουν τελείως καθαρὸν· πράγμα που δεν είναι και πολύ εύκολον· γνώριζε ὅμως ὅτι εἰς αὐτὸ θα διαφέρουν ἀμέσως ἀπὸ τοὺς ἄλλους, διότι δεν θα θελήσουν να ἐγγίσουν οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν μηδὲ να γράψουν νόμους, πρὶν ἢ τοὺς παραλάβουν καθαρούς, ἢ το κάμουν αὐτὸ οἱ ἴδιοι. Καὶ πολὺ σωστά. Τώρα λοιπὸν πρέπει να προσχεδιάσουν το διάγραμμα τῆς πολιτείας; — Πῶς ὄχι; — Ἐπειτα λοιπὸν, νομίζω, θα ἀρχίσουν να ἐργάζονται συστηματικῶς, καὶ θα στρέφουν συχνὰ να κυττάζουν καὶ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, καὶ πρὸς τὸ φύσει καλὸν καὶ δίκαιον καὶ ἠθικὸν καὶ ὅλα τα τοιαῦτα, καὶ πρὸς τὸ ἀνθρωπίνως τοιοῦτον ἀναμιγνύοντες δε καὶ συνδυάζοντες τα δύο ταῦτα στοιχεῖα θα σχηματίσουν τὸν ἀληθινὸν ἄνθρωπον, κατ' ἐκεῖνο τὸ παράδειγμα, τὸ οποίον ὁ Ὅμηρος ὀνομάζει θεόμορφον καὶ ὅμοιον με τοὺς θεοὺς, ὅταν ἀπαντάται εἰς ἓνα ἄνθρωπον. — Πολὺ σωστά. — Ἐννοεῖς βέβαια ὅτι θα γίνῃ ἀνάγκη, τώρα να σβύνουν αὐτὸ, ἔπειτα πάλιν να το ἀναζωγραφίζουν, ἕως ὅτου ἐπιτύχουν να κάμουν τας ἀνθρωπίνας ψυχὰς ὅσον ἐνδέχεται περισσότερον θεοφιλεῖς. — Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θα γίνῃ, ἀλήθεια, ωραιότατη ἡ εἰκὼν.

— Λοιπὸν ὑπάρχει τώρα τουλάχιστον ἐλπίς να πείσωμεν ἐκείνους, που ἔλεγες πως θα χυθοῦν ἐπάνω μας με ὅλα τα σωστά των, ὅτι ἓνας τοιοῦτος ζωγράφος τῶν πολιτειῶν εἶναι ὁ φιλόσοφος ἐκεῖνος, διὰ τὸν οποίον ἐξωργίζοντο τότε, ὅταν ἡμεῖς τοὺς ἐλέγαμεν ὅτι πρέπει να τοῦ ἀναθέσωμεν τὴν διοίκησιν τῶν πόλεων; καὶ δεν θα καταπραῦνθῶσι πλέον τώρα, κατόπιν αὐτῶν τα ὁποῖα ἤκουσαν; — Καὶ πολὺ μάλιστα, εἴν τουλάχιστον ἔχουν νουν.

— Διότι τι θα ἔχουν πλέον να μας ἀντιτείνουν; ὅτι δεν εἶναι οἱ φιλόσοφοι ἐρασταὶ τοῦ ὄντος καὶ τῆς ἀληθείας; — Θα ἦτο ἄτοπος αὐτὸς ὁ ἰσχυρισμός. — Ὅτι ἡ φύσις καὶ ὁ χαρακτήρ αὐτῶν, ὅπως τὸν ἐζωγραφίσσαμεν ἡμεῖς, δεν πλησιάζει πρὸς ὅ,τι τελειότατον ὑπάρχει; — Οὔτε αὐτό. — Ἡ ὅτι μία τοιαύτη φύσις, εἴν τὴν καὶ τῆς προσηκούσης ἐκπαιδεύσεως, δεν θα εἶναι εἰς θέσιν παρὰ κάθε ἄλλην να ἀποκτήσῃ τὴν τελείαν ἀρετὴν καὶ τὴν σοφίαν; ἢ θα προκρίνουν ἐκείνους μᾶλλον, τοὺς ὁποίους ἡμεῖς ἀπεκλείσαμεν ἀπὸ τὰς τάξεις τῶν ἀληθινῶν φιλοσόφων; — Ὅχι βέβαια. — Ὑπάρχει λοιπὸν φόβος να ἐξαγριωθοῦν πλέον, ὅταν τοὺς λέγωμεν, ὅτι εἶναι ἀδύνατον να τεθῇ τέρμα εἰς τα δεινὰ που υφίστανται καὶ αἱ πολιτεῖαι καὶ οἱ πολῖται, οὔτε να συντελεσθῇ ἐμπράκτως ἡ πολιτεία, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς διὰ τοῦ λόγου ἐσχεδιάσαμεν, πρὶν ἢ ἀναλάβουν τὴν πᾶσαν ἐξουσίαν εἰς τὴν πόλιν οἱ φιλόσοφοι; — Ἴσως ὀλιγώτερον. — Θέλεις λοιπὸν να ἀφήσωμεν κατὰ μέρος αὐτὸ τὸ ἴσως, καὶ να εἰπώμεν ὅτι τοὺς κατεπραῦναμεν τελείως καὶ ὅτι εἶναι πλέον πεπεισμένοι ἐντελῶς, ἵνα, ἀν ὄχι ἄλλο, ἀλλ' ἀπὸ ἐντροπὴν τουλάχιστον μείνουν σύμφωνοι

μαζί μας; — Το θέλω μάλιστα.

— Ας τους θεωρήσωμεν λοιπόν αυτούς πεπεισμένους ως προς το σημείον τούτο· ποίος τώρα θα μας αμφισβητήση, ότι δεν είναι δυνατόν να γεννηθούν τέκνα βασιλέων ή δυναστών, που να έχουν φυσικήν προδιάθεσιν διά την φιλοσοφίαν; — Κανείς. — Και αφού γεννηθούν τοιούτοι, θα έχη κανείς να είπη, ότι κατ' αναπόφευκτον ανάγκην θα διαφθαρούν; ότι βέβαια είναι δύσκολον να σωθούν, και ημείς το παραδεχόμεθα· ότι όμως εις όλον το διάστημα του χρόνου δεν ημπορεί ούτε ένας ποτέ από όλους να σωθή, υπάρχει κανείς να το ισχυρισθή; — Και πώς; — Αλλ' όμως αρκεί και ένας να υπάρξη, και να έχη πόλιν που να θέλη να τον ακούση, διά να κατορθώση όλα αυτά, που θεωρούνται τώρα αδύνατα. — Πραγματικώς αρκεί. — Διότι αν ευρεθῇ ένας ἄρχων να θέσῃ τους νόμους και τας διατάξεις, που ωρίσαμεν ημείς, δεν είναι βέβαια αδύνατον να θελήσουν και οι πολῖται να υποβληθούν εις αυτούς. — Καθόλου βέβαια αδύνατον. — Αλλὰ τάχα μήπως θα ἦτο παράδοξον και αδύνατον, να επέλθουν και εις ἄλλων τον νουν εκείνα, που εσκέφθημεν και παρεδέχθημεν ημείς; — Όχι βέβαια. — Ότι δε αυτά είναι ἄριστα, αν υποτεθῇ ότι είναι δυνατά, νομίζω το απεδείξαμεν ἤδη εν τοις ἐμπροσθεν αρκετὰ πειστικῶς. — Αρκετὰ βέβαια. — Το τελικόν μας λοιπόν τώρα συμπέρασμα είναι, ότι η νομοθεσία μας, εἰάν ἤθελεν εφαρμοσθῇ, θα ἦτο η τελειοτάτη· και ότι, είναι μεν δύσκολον το πράγμα να γίνη, ὄχι ὅμως και αδύνατον. — Εἰς αὐτό πράγματι τι συμπέρασμα καταλήγομεν.

— Αφού λοιπόν μόλις και μετά βίας επήρε τέλος αὐτό το ζήτημα, δεν πρέπει τώρα να εξετάσωμεν και ὅσα υπολείπονται ἀκόμη, πῶς δηλαδή και με ποίας μαθήσεις και ασκήσεις θα μορφώσωμεν τους ικανούς να διαφυλάξουν ἀδιάφθορον το πολιτικόν μας σύστημα, και εις ποίαν ηλικίαν θα τους εφαρμόζωμεν ἕκαστον αὐτῶν των μαθημάτων; — Πρέπει πράγματι.

— Εἰς τίποτε, δεν με ωφέλησεν η σοφία μου, που εζήτησα πριν να αποφύγω τας δυσκολίας του ζητήματος της κοινοκτημοσύνης των γυναικῶν, της τεκνοποιίας και του διορισμοῦ των ἀρχόντων, ἐπειδὴ ἐγνώριζα πόσον λεπτόν ἦτο αὐτό και πόσον δυσχερές να εφαρμοσθῇ τελείως εις την πραγματικότητα· διότι τώρα πάλιν παρουσιάζεται μ' ὅλα ταῦτα η ἀνάγκη να επανέλθω εις αὐτά· και το μεν ζήτημα των γυναικῶν και των τέκνων ετελείωσεν οριστικῶς, είναι ὅμως ἀνάγκη να επαναλάβω ἐξ ἀρχῆς το ζήτημα των ἀρχόντων· ἐλέγαμεν λοιπόν, εἰάν ενθυμήσαι, ότι πρέπει να ἔχουν μέγαν ζήλον δια το καλόν της πόλεως και να δοκιμάζεται αὐτός ο ζήλος και με ἡδονάς και με λύπας, οὕτως ὥστε μήτε ἀπὸ πόνους μήτε ἀπὸ φόβους μήτε ἀπὸ καμμίαν ἄλλην μεταβολήν να φαίνωνται ότι λησμονοῦν το ἀξίωμα τούτο, και ὅστις δεν ημπορέσῃ να υποστή την δοκιμασίαν να απορρίπτεται, ὅστις δε ἐξέλθῃ ἀδιάφθορος, ὅπως ο χρυσός ἀπὸ το πυρ, να καθίσταται ἄρχων και να του δίδωνται πάσαι αι τιμαί και αι διακρίσεις και ἐφ' ὅσον ζη και μετά θάνατον. Αὐτά είναι ὅσα ἐλέγαμεν τότε, αν και με πολλὰς υπεκφυγὰς και ἐπιφυλάξεις, ἀπὸ φόβον μήπως κινήσω ζητήματα,

εις τα οποία ακριβώς έχομεν εμπέση τώρα. — Σωστότατα τα λέγεις τα ενθυμούμαι όλα.

— Εδίσταζα λοιπόν τότε, φίλε μου, να είπω αυτά που επί τέλους απετόλμησα να εκστομίσω· τώρα όμως, που το πρώτον βήμα έγινε, ας το ειπούμεν αδιστάκτως, ότι οι άριστοι φύλακες που θα διορίζωμεν πρέπει να είναι φιλόσοφοι. — Ας το ειπούμεν. — Σκέψου όμως πόσον ολίγους τοιούτους θα έχης φυσικά· διότι σπανίως συμβαίνει αι ιδιότητες, αι οποίαι, καθώς ανεπτύξαμεν, πρέπει να ενυπάρχουν εις την φιλοσοφικήν φύσιν, να ευρίσκωνται συνηνωμένοι εις το αυτό άτομον, αλλ' ως επί το πλείστον ευρίσκονται μοιρασμένοι. — Τι δηλαδή εννοείς; — Εκείνοι που είναι προικισμένοι με ευμάθειαν, με καλόν μνημονικόν, που έχουν πνεύμα εύστροφον και οξύ και άλλας τοιαύτας σχετικάς ιδιότητας, δεν συμβαίνει συνήθως να είναι αφ' ενός μεν θερμουργοί και μεγαλεπήβολοι, συγχρόνως δε τοιούτοι, ώστε να δύνανται να ρυθμίζουν την ζωήν των με το πνεύμα της τάξεως, της ησυχίας, της σταθερότητος, αλλά από την φυσικήν οξύτητα του χαρακτήρος των παρασύρονται όπως λάχη και καμμία πλέον ευστάθεια εις το τέλος δεν τους μένει. — Αλήθεια είναι αυτό που λέγεις.

— Απεναντίας οι ευσταθείς χαρακτήρες και που εύκολα δεν μεταβάλλονται, τους οποίους θα ήμπορούσε κανείς να μεταχειρισθῇ με μεγαλυτέραν εμπιστοσύνην, και μένουν εις τον πόλεμον απαθείς και ασυγκίνητοι από κάθε φόβον, αυτοί πάλιν πάσχουν το ίδιον πράγμα και εις τα μαθήματα, έχουν την αυτήν δυσκινησίαν και βραδύτητα πνεύματος, είναι ως αποναρκωμένοι, και σχεδόν τους πιάνη χασμουρητό και νύστα, όταν είναι ανάγκη να τελειώσουν καμμίαν σπουδαίαν εργασίαν. — Πραγματικώς. — Ημείς όμως είπαμεν ότι πρέπει να μετέχουν εις τον ανώτατον βαθμόν και από τας δύο αυτάς ιδιότητας, άλλως δεν θα ήτο ανάγκη να λάβωμεν καν τον κόπον διά την τελειοτάτην εκπαίδευσίν των, ούτε να τους ανυψώσωμεν εις τας τιμάς της εξουσίας. — Πολύ σωστά.

— Δεν το παραδέχεσαι λοιπόν τώρα ότι σπανιώτατοι θα είναι οι τοιούτοι χαρακτήρες; — Πώς όχι; — Πρέπει λοιπόν να τους υποβάλλωμεν εις την δοκιμασίαν όλων εκείνων που ελέγαμεν τότε και πόνων και φόβων και ηδονών, εκτός δε τούτου, πράγμα τι οποίον παρελείψαμεν τότε να είπωμεν, πρέπει να τους εκγυμνάζωμεν εις μέγαν αριθμόν μαθημάτων, διά να ίδωμεν αν το πνεύμα των είναι ικανόν να βαστάση τας μεγίστας σπουδάς, ή θα αποδειλιάση, όπως συμβαίνει με άλλους εις τους σωματικούς αγώνας. — Πρέπει βέβαια να τους υποβάλωμεν εις αυτήν την εξέτασιν· αλλά ποίας ονομάζεις μεγίστας σπουδάς;

— Θα ενθυμήσαι βέβαια, ότι, αφού διεκρίναμεν τρία μέρη της ψυχής, επροσπαθήσαμεν να καθορίσωμεν εις ποίον έκαστον εξ αυτών ανήκει η

δικαιοσύνη και η ανδρεία και η σωφροσύνη και η σοφία. — Εάν δεν το ενθυμούμην, δεν θα ήμην άξιος να ακούω τα επίλοιπα. — Ενθυμείσαι ακόμη και τι είχαμεν ειπή πριν από αυτά; — Τι; — Ελέγαμεν ότι, διά να κατανοήσωμεν αυτά με πάσαν την δυνατήν ακρίβειαν, υπήρχεν άλλη μακροτέρα οδός, την οποίαν έπρεπε να διατρέξωμεν διά να το κατορθώσωμεν, ηδυνάμεθα όμως και από τα προηγούμενα να εξαγάγωμεν αποδείξεις, αι οποίαι οπωσδήποτε να μας χρησιμεύσουν διά το ζήτημα· και σεις εδηλώσατε ότι αρκείσθε με αυτόν τον δεύτερον τρόπον^ και τοιουτοτρόπως επραγματεύθημεν τότε το ζήτημα, όχι μεν μετά της προσηκούσης, κατά την γνώμην μου, ακριβείας, εάν δε ικανοποιητικώς διά σας, είσθε οι αρμόδιοι σεις να το ειπήτε. — Εγώ τουλάχιστον έμεινα ευχαριστημένος, μου εφάνη δε ότι και οι άλλοι επίσης.

— Αλλ', ω φίλε μου, εις ζητήματα τοιαύτης σπουδαιότητος, κάθε απόδειξις από την οποίαν λείπει έστω και το παραμικρόν, δεν ημπορεί ποτε να είναι επαρκής· διότι το ατελές δεν ημπορεί να είναι το ορθόν μέτρον κανενός πράγματος· πολλοί όμως ενίοτε φαντάζονται ότι είναι αρκετόν και ότι δεν είναι ανάγκη να προχωρήσουν περαιτέρω. — Πραγματικώς πολλοί το παθαίνουν αυτό από οκνηρίαν της σκέψεως. — Αλλά ένα τοιούτον ελάττωμα πρέπει να είναι ολωσδιόλου ξένον από τον φύλακα της πόλεως και των νόμων. — Φυσικώτατα.

— Πρέπει λοιπόν, αγαπητέ μου, ο τοιούτος να διατρέξη την μεγαλυτέραν εκείνην οδόν, που είπαμεν, και να καταβάλη όχι ολιγωτέρους κόπους διά την μάθησιν παρά διά την εκγύμνασιν του σώματος· αλλέως, όπως ελέγαμεν και τώρα, ποτέ δεν θα φθάση εις το τέλος της υψίστης εκείνης επιστήμης, η οποία παρά κάθε άλλον του ταιριάζει. — Και πώς; υπάρχει λοιπόν και άλλο τι ανώτερον της δικαιοσύνης και των λοιπών αρετών, που επραγματεύθημεν; — Υπάρχει μάλιστα· και δι' αυτάς ακόμη τας αρετάς, που ανεφέραμεν, είναι ανάγκη να μην αρκεσθή, όπως τώρα εμείς, εις το απλούν σχεδιογράφημά των, αλλ' οφείλει απεναντίας να ζητήση τελειότατα επεξεργασμένην την εικόνα· διότι δεν θα ήτο γελοίον, δι' άλλα μεν πράγματα μικρού λόγου άξια, να εντείνη όλας του τας προσπάθειας, διά να τα έχη όσον το δυνατόν ακριβέστατα και σαφέστατα, να μη θεωρή δε τα σπουδαιότατα άξια της μεγίστης ακριβείας; — Είναι ορθότατος ο συλλογισμός σου· νομίζεις όμως ότι θα σε αφήσωμεν να περάσης, χωρίς να σε ερωτήση κανείς, ποίον είναι αυτό το μέγιστον μάθημα, που λέγεις, και εις τι αναφέρεται:

— Όχι βέβαια, αλλά ερώτα με και συ· άλλως τε μου το ήκουσες όχι μίαν ή δύο φορές ως τώρα· ή όμως δεν το ενθυμείσαι, ή έβαλες πάλιν εις τον νουν σου να με δυσκολεύης με νέας ενστάσεις· και αυτό μάλλον πιστεύω· διότι πολλάκις έχεις ακούση, ότι το μέγιστον μάθημα είναι η ιδέα του αγαθού, την οποίαν προσλαμβάνουν και η δικαιοσύνη και αι άλλαι αρεταί, διά να γίνουν χρήσιμοι και ωφέλιμοι· και τώρα γνωρίζεις πολύ καλά, ότι δι' αυτό πρόκειται να ομιλήσω,

ἀκόμη δε ὅτι γνωρίζομεν αὐτὴν τὴν ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ ὅχι πολὺ ἐπαρκῶς· εἴαν δε
δεν τὴν γνωρίζωμεν, ἡξεύρεις ὅτι τίποτε δεν μας ωφελεῖ νὰ γνωρίζωμεν ὅλα τὰ
ἄλλα τελειότατα, χωρὶς αὐτὴν, ὅπως θα μας ἦτο ἀνωφελὲς καὶ ἡ ἀπόκτησις
παντὸς ἄλλου πράγματος, ἄνευ τοῦ ἀγαθοῦ^ ἢ νομίζεις ὅτι θα μας ωφελοῦσε
τίποτε νὰ εἶχαμεν ἀποκτήσῃ τὸ κάθε τι, εἴαν δεν ἦτο αὐτὸ καὶ καλόν; ἢ νὰ
ἡξεύραμεν ὅλας τὰς γνώσεις τοῦ κόσμου, εἴαν δεν ἦσαν αὐταὶ καλαὶ καὶ
ωφέλιμοι: — Ὅχι, μα τὴν ἀλήθειαν, δε το πιστεύω αὐτό.

— Ἀλλ' ὅμως γνωρίζεις βέβαια καὶ τοῦτο ἀκόμη, ὅτι οἱ μεν περισσότεροι
παραδέχονται ὅτι τὸ ἀγαθὸν συνίσταται εἰς τὴν ἡδονήν, οἱ δε λεπτότεροι εἰς τὴν
φρόνησιν. — Πῶς ὅχι; — Καὶ ὅτι πρὸς τοῦτοις οἱ παραδεχόμενοι αὐτὸ τὸ
τελευταῖον δεν ἔχουν νὰ δείξουν τι εἶναι αὐτὴ ἡ φρόνησις τοῦ ἀγαθοῦ. —
Ἀστεῖος, μα τὴν ἀλήθειαν, ὀρισμός. — Πῶς ὅχι, αφοῦ, ἐνῶ μας ονειδίζουν πὼς
δεν γνωρίζομεν τὸ ἀγαθόν, ἔπειτα μας ομιλοῦν δι' αὐτὸ ὡς νὰ το ἐγνωρίζαμεν;
διότι λέγουν, ὅτι εἶναι ἡ φρόνησις τοῦ ἀγαθοῦ, ὡς νὰ ἡμεῖθα υποχρεωμένοι νὰ
ἐννοήσωμεν τι λέγουν μόλις ἀνοίξουν τὸ στόμα των καὶ προφέρουν τὴν λέξιν
ἀγαθόν. — Πολὺ σωστά.

— Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι πού ορίζουν τὸ ἀγαθόν ὅτι εἶναι ἡ ἡδονή, μήπως
περιπίπτουν εἰς μικροτέραν πλάνην ἀπὸ τοὺς ἄλλους; ἢ μήπως δεν
ἀναγκάζονται καὶ αὐτοὶ νὰ ὁμολογήσουν ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἡδοναὶ κακαὶ; —
Βεβαίως. — Ὡστε καταντοῦν, νομίζω, νὰ παραδέχωνται ὅτι τὰ ἴδια εἶναι καὶ καλὰ
καὶ κακά· ἢ ὅχι; — Μάλιστα.

— Δεν εἶναι λοιπὸν φῶς φανερόν, ὅτι αὐτὸ τὸ ζήτημα ὑπόκειται εἰς πολλὰς καὶ
μεγάλας ἀμφισβητήσεις; — Πῶς ὅχι; — Ἀλλὰ δεν εἶναι ἐπίσης φανερόν ὅτι
προκειμένου μεν περὶ τοῦ ωραίου καὶ περὶ τοῦ δικαίου, οἱ περισσότεροι καὶ εἰς
τοὺς λόγους των καὶ εἰς τὰς πράξεις των θα ἠρκοῦντο εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θα
τοὺς ἐφαίνετο ὡς τοιοῦτον, ἐνῶ προκειμένου περὶ τοῦ ἀγαθοῦ, κανεὶς δεν θα
ἠρκεῖτο πλέον εἰς τὰ φαινόμενα, ἀλλὰ πάντες ζητοῦν τὸ πραγματικόν ἀγαθόν
καὶ ἀπορρίπτουν τὸ κατ' ἐπίφασιν τοιοῦτον; — Ἀναμφιβόλως.

— Λοιπὸν, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τοῦ ὁποίου τὴν ἀπόκτησιν ἐπιζητεῖ πᾶσα ψυχὴ καὶ
χάριν τοῦ ὁποίου πράττει τὰ πάντα, διὰ νὰ μαντεύσῃ τι εἶναι, εὐρίσκεται δε
πάντοτε εἰς ἀπορίαν καὶ εἰς τὴν ἀδυναμίαν νὰ το ὀρίσῃ ἀκριβῶς καὶ με τὴν
ἀκράδαντον ἐκείνην πίστιν, πού ἔχει διὰ τὰ ἄλλα πράγματα, ἐνεκα δε τοῦτου
δεν δύναται νὰ καρπωθῇ τὸ ἐξ αὐτῶν ὄφελος, αὐτὸ λοιπὸν τὸ τόσον μέγα καὶ
σπουδαῖον πρᾶγμα ἡμποροῦμεν νὰ εἰπώμεν ὅτι ἐπιτρέπεται νὰ το γνωρίζουν
κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀμυδρῶς καὶ ἀσαφῶς οἱ ἀριστοὶ ἐκεῖνοι τῆς πόλεως μας,
εἰς τοὺς ὁποίους θα ἐμπιστευθῶμεν καὶ θα παραδώσωμεν τὰ πάντα; — Ὅχι
βέβαια. — Πιστεύω πράγματι, ὅτι δεν θα εἶχε πάρα πολὺ μεγάλην ἀξίαν ὁ φύλαξ
ἐκεῖνος τῆς πόλεως, ὁ ὁποῖος θα κατέχῃ τὴν ἰδέαν τοῦ ωραίου καὶ τοῦ δικαίου,

χωρίς να γνωρίζη και ποίαν σχέσιν έχουν αυτά με το αγαθόν, υποθέτω δε ότι και εκείνα είναι αδύνατον να κατανοήση κανείς επαρκώς δίχως την προηγουμένην γνώσιν αυτού. — Και πολύ σωστά το υποθέτεις. — Δεν θα λάβη λοιπόν την τελειοτάτην αυτής διακόσμησιν η πολιτεία μας, εάν ο φύλαξ, που θα έχη την ανωτάτην εποπτείαν της, συνενώνη, εκτός του δικαίου και του ωραίου, και την επιστήμην μαζί του αγαθού; — Κατ' ανάγκην· αλλά συ, Σωκράτη, τι παραδέχεσαι ότι είναι το αγαθόν, επιστήμη ή ηδονή; ή τίποτε άλλο εκτός αυτών:

— Καλός είσαι· τα εγνώριζα καθαρά και από πριν, πως δεν είσαι συ άνθρωπος να αρκεσθής με ό,τι παραδέχονται συνήθως οι άλλοι περί αυτών. — Διότι δεν μου φαίνεται, Σωκράτη, λογικόν, ένας άνθρωπος, που καταγίνεται τόσον καιρόν με αυτά τα ζητήματα, να γνωρίζη μεν τας ιδέας των άλλων επ' αυτού του αντικειμένου, να μη λέγη δε την ιδικήν του. — Πολύ καλά^ σου φαίνεται όμως λογικόν να ομιλή κανείς περί πράγματος, που δεν γνωρίζει, ως να το εγνώριζε; — Καθόλου βέβαια· θα ημπορούσε όμως να λέγη μίαν εικασίαν, η οποία θα του εφαινετο πιθανή. — Μα πώς; δεν έμαθες ακόμη πόσον γελοίοι είναι όλαι αι θεωρίαι, που δεν στηρίζονται επί της επιστήμης; ότι και αι καλύτεραι μεταξύ αυτών είναι, ούτως ειπείν, τυφλαί; ή νομίζεις ότι εκείνοι που κατά τύχην ευρίσκουν μίαν αλήθειαν, χωρίς όμως να την στηρίζουν εις λογικήν απόδειξιν, διαφέρουν καθόλου από τους τυφλούς, που βαδίζουν ορθώς την ευθείαν οδόν; — Έχεις δίκαιον.

— Προτιμάς λοιπόν να ακούης μίαν θεωρίαν άμορφον, τυφλήν και σκοτεινήν, ενώ ημπορείς να ακούσης από άλλους μίαν καλήν και φωτεινήν;

— Να ζης, Σωκράτη, είπε τότε ο Γλαύκων, μη σταματήσης τώρα εδώ εις το τέλος που ευρίσκεσαι· ημείς θα είμεθα ευχαριστημένοι, αν πραγματευθής και περί του αγαθού, όπως το έκαμες και περί της δικαιοσύνης και περί της σωφροσύνης και των άλλων που ανέπτυξες. — Και εγώ επίσης θα ήμουν πολύ ευχαριστημένος· αλλά φοβούμαι μήπως αυτό υπερβαίνει τας δυνάμεις μου, και παρ' όλην την καλήν μου θέλησιν, το πραγματευθώ τόσον άσχημα, ώστε να γίνω καταγέλαστος· ακούσετέ μου που σας λέγω· ας το αφήσωμεν τώρα, καλοί μου, αυτό το ζήτημα, τι είναι το αγαθόν^ θα μας έφερε πολύ μακρύτερα αυτή η εξέτασις και δεν θα κατώρθωνα να σας εξηγήσω την ιδέαν μου, ακολουθών τον δρόμων που επήραμεν ως τώρα· εκείνο όμως που φαίνεται γέννημα του αγαθού και πανομοιότυπον αυτού, είμαι πρόθυμος να εξετάσωμεν, εάν είσθε σύμφωνοι και σεις, ειδεμή το αφήνωμεν και αυτό. — Λέγε μας λοιπόν, αφού είναι έτσι, διά τον υιόν, και όσον διά τον πατέρα, μας μένεις χρεώστης δι' άλλην φοράν. — Θα ήθελα και εγώ να εξωφλούσα μαζί σας μια για πάντα και σεις να πάρετε το δίκαιόν σας, και όχι μόνον τους τόκους, όπως τώρα· αρκεσθήτε όμως οπωσδήποτε εις τον τόκον του αγαθού, εις αυτό το γέννημα του αγαθού που

σας είπα· αλλά προσέξτε μήπως σας εξαπατήσω, χωρίς να το θέλω, και σας πληρώσω τον τόκον με κίβδηλον νόμισμα. — Έγνοια σου, θα λάβωμεν όλα μας τα μέτρα· μόνον λέγε εσύ.

— Θα το κάμω, αφού πρώτα σας υπενθυμίσω εκείνα που είπαμεν πριν, και εις πολλές άλλας περιστάσεις προηγουμένως, και είχαμεν μείνη σύμφωνοι. — Ποία δηλαδή; — Υπάρχουν, είπαμεν, πολλά πράγματα αγαθά, και ονομάζομεν τοιουτοτρόπως καθ' ένα από αυτά. — Μάλιστα, το είπαμεν. — Υπάρχει όμως και το καθ' εαυτό ωραίο και το καθ' εαυτό αγαθόν και όλα τα άλλα τοιουτοτρόπως, τα οποία τότε ελαμβάναμεν ως πολλά, και εις το καθ' εαυτό τούτο αποδίδομεν όλας τας μερικές ιδιότητας, ως εις μίαν ιδέαν απλήν και ενιαίαν. — Μάλιστα. — Και δι' εκείνα μεν τα πολλά λέγομεν ότι είναι αντικείμενα υποπίπτοντα εις τας αισθήσεις και όχι εις τον νουν, ενώ αι ιδέαι υποπίπτουν εις τον νουν και όχι εις τας αισθήσεις. — Σύμφωνότατοι.

— Διά ποίας λοιπόν αισθήσεως βλέπομεν τα ορατά πράγματα ; — Διά της οράσεως. Και διά της ακοής βέβαια τους ήχους και με τας άλλας αισθήσεις όλα τα άλλα αισθητά πράγματα· ή όχι; — Μάλιστα. — Αλλά έχεις τάχα προσέξη ποτέ πόσον ο δημιουργός των αισθήσεών μας εδημιούργησε πολυτελεστέραν την δύναμιν της οράσεως από τας άλλας αισθήσεις; — Δεν το επρόσεξα και πολύ. — Αλλά σκέψου κατ' αυτόν τον τρόπον· η ακοή και η φωνή έχουν ανάγκην κανενός τρίτου πράγματος, ώστε εκείνη μεν να ακούη, η δε φωνή να ακούεται, και το οποίον τρίτον πράγμα, εάν λείψη, ούτε εκείνη θα ακούη, ούτε αυτή θα ακούεται; — Όχι, δεν έχουν. Νομίζω δε, ότι και πολλαί άλλαι αισθήσεις, διά να μην είπω όλαι, δεν χρειάζονται κανέν τοιούτον πράγμα· ή ηξεύρεις εσύ να χρειάζονται; — Καθόλου. — Ενώ, όσον αφορά την όρασιν, δεν παρατηρείς ότι διά να λειτουργήση, έχει ανάγκην και ενός άλλου πράγματος; — Πώς δηλαδή; — Αν και ενυπάρχη εις τους οφθαλμούς η δύναμις της οράσεως, και αν επιχειρήση τις να την εφαρμόση και την χρησιμοποιήση, και αν τα αντικείμενα που θέλει να ιδή έχουν τα χρώματά τους, ούτε η όρασις θα ιδή τίποτε και τα χρώματα θα μείνουν αόρατα, εάν δεν υπάρξη ακόμη και ένα τρίτον πράγμα, προωρισμένον εκ φύσεως ακριβώς δι' αυτόν τον σκοπόν. — Ποίον εννοείς; — Αυτό που ονομάζεις εσύ φως. — Έχεις δίκαιον. — Η αίσθησις λοιπόν της οράσεως έχει αυτήν την όχι μικράν υπεροχήν επί των άλλων αισθήσεων, ότι εξεύχθη προς το αντικείμενόν της με ένα ζυγόν πολύ ανωτέρας αξίας από τους άλλους, εκτός τουλάχιστον αν δεν έχη καμμίαν αξίαν το φως. — Πώς; αλλά έχει και παραέχει μάλιστα.

— Και ποίον τάχα από τους θεούς του ουρανού θεωρείς κύριον της ενεργείας αυτής, διὰ της οποίας το φως κάμνει τους οφθαλμούς να βλέπουν όσον γίνεται καλύτερα, και τα αντικείμενα επίσης να βλέπωνται; — Τον ίδιον, που νομίζεις και συ και όλοι οι άλλοι· διότι εννοείς βέβαια με την ερώτησίν σου τον ήλιον. — Και να έχη τάχα αυτήν την σχέσιν όρασις με τον θεόν τούτον; — Ποίαν δηλαδή; — Δεν είναι ήλιος βέβαια ούτε αυτή η ίδια η όρασις, ούτε το όργανον εις το οποίον υπάρχει, δηλαδή ο οφθαλμός. — Όχι βέβαια. — Έχει όμως την μεγαλυτέραν ομοιότητα και αναλογίαν με τον ήλιον από τα λοιπά αισθητήρια όργανα. — Έχει μάλιστα. Αυτήν λοιπόν την δύναμιν, που έχει, δεν την δανείζεται από τον ήλιον από τον οποίον εκπηγάξει; — Βεβαιότατα. — Δεν είναι λοιπόν και ο ήλιος, όχι μεν όρασις, αλλά ο αίτιος της οράσεως, υπό της οποίας πάλιν και ο ίδιος βλέπεται; — Έτσι είναι.

— Ένα λοιπόν τοιούτον πράγμα να φαντασθής ότι εννοώ, όταν ομιλώ διὰ το γέννημα του αγαθού, το οποίον είναι επομένως ανάλογον με τον πατέρα, που το εγέννησε· και ό,τι είναι ο ήλιος εις τον ορατόν κόσμον σχετικώς με την όρασιν και τα ορατά αντικείμενα, το ίδιον είναι και αυτό εις τον νοητόν σχετικώς με τον νουν και τα αντικείμενα της νοήσεως. — Πώς δηλαδή; εξήγησέ μου το καλύτερα. — Γνωρίζεις βέβαια ότι οι οφθαλμοί, όταν τους στρέφη κανείς προς τα αντικείμενα τα οποία φωτίζει όχι το φως της ημέρας, αλλά το αμυδρόν φέγγος της νυκτός, μόλις και μετά βίας τα διακρίνουν και ομοιάζουν σχεδόν τυφλοί, ως να μην υπάρχη πλέον εις αυτούς καθαρά όρασις. — Μάλιστα το γνωρίζω. — Όταν όμως στρέφουν προς τα αντικείμενα, τα οποία καταλάμπει ο ήλιος, τότε βλέπουν ευκρινώς, και υπάρχει εις αυτούς τους ιδίους οφθαλμούς η όρασις. — Πραγματικώς. — Το ίδιον λοιπόν να φαντασθής ότι συμβαίνει και με την ψυχήν όταν μεν στρέφη τα βλέμματά της εις ένα αντικείμενον, το οποίον φωτίζει η αλήθεια και το ον, τότε το εννοεί και το γνωρίζει ευκρινώς και φαίνεται ότι έχει νόησιν· όταν όμως τα στρέφη προς αντικείμενον, που είναι ανακατωμένον με σκότος, και το οποίον γεννάται και χάνεται, τότε πλέον δεν αντιλαμβάνεται καθαρά, αλλά σχηματίζει δοξασίας, που μεταβάλλονται άνω κάτω, και φαίνεται τότε ως να μην έχη νόησιν — Έτσι πράγματι φαίνεται.

— Αυτό λοιπόν, το οποίον παρέχει την αλήθειαν εις τα νοητά αντικείμενα, και δίδει εις την ψυχήν την δύναμιν της νοήσεως, αυτό να γνωρίζης ότι είναι η ιδέα του αγαθού, και ότι αυτή η ιδέα είναι η αιτία της επιστήμης και της αληθείας, εφ' όσον αύτη είναι αντικείμενον της γνώσεως· και όσον καλά και ωραία και αν είναι και τα δύο αυτά πράγματα, η γνώσις δηλαδή και η αλήθεια, ημπορείς να είσαι βέβαιος, χωρίς φόβον να απατηθής, ότι η ιδέα του καλού είναι κάτι τι διαφορετικόν από αυτά και πολύ συγχρόνως καλύτερον^ και όπως εκεί το ορθόν είναι να θεωρήται το φως και η όρασις κάτι τι ανάλογον προς τον ήλιον, όχι όμως και ήλιος, τοιουτοτρόπως και εδώ το ορθόν είναι να θεωρήται η γνώσις και η αλήθεια κάτι τι που έχει μεν αναλογίαν και ομοιότητα με το

αγαθόν, δεν είναι όμως και αυτό το αγαθόν, διότι η φύσις του αγαθού έχει ασυγκρίτως ανωτέραν αξίαν. — Ανέκφραστος λοιπόν θα είναι η καλλονή του, αφού παρέχει μεν, καθώς λέγεις, την επιστήμην και την αλήθειαν, είναι όμως κατά πολύ ωραιότερον από αυτάς· και επομένως βέβαια αυτό που λέγεις δεν είναι η ηδονή.

— Θεός φυλάξοι! αλλά πρόσεξε καλύτερα ακόμη την εικόνα του κατ' αυτόν τον τρόπον, που θα σου την παραστήσω. — Πώς; — Πιστεύω να παραδέχεσαι ότι ο ήλιος όχι μόνον καθιστά ορατά τα αντικείμενα της οράσεως, αλλά παρέχει ακόμη εις αυτά και την γέννησιν και την αύξησιν και την τροφήν, χωρίς να είναι αυτός γέννησις. — Βεβαίως. Κατά τον ίδιον τρόπον δύνασαι να είπης ότι και τα αντικείμενα της νοήσεως δεν οφείλουν μόνον εις το αγαθόν την νόησιν των, αλλά και το είναι των και την ουσίαν των, χωρίς μολαταύτα να είναι αυτό ουσία, αλλά κάτι τι ανώτερον και από την ουσίαν κατά την αξίαν και την δύναμιν.

Και ο Γλαύκων με πολύ αστείον τρόπον, — Ω Απόλλων, ανέκραξε, τι δαιμονίς υπερβολή! — Είσαι εσύ η αφορμή, του είπα εγώ, που με ηνάγκασες να ειπώ την ιδέαν μου περί αυτού του πράγματος. — Και μη σταματήσης έως εδώ, αλλά τελείωσε, αν όχι άλλο, αυτήν· τουλάχιστον την ομοιότητα του αγαθού προς τον ήλιον, αν παρέλειψες τίποτε. — Πράγματι παρέλειψα και πολλά μάλιστα. — Να μη παραλείψης μήτε το παραμικρότερον. — Πάντα θα μείνη και πολύ, νομίζω· όμως, όσα είναι δυνατόν προς το παρόν, θα προσπαθήσω να μη τα παραλείψω. — Έτσι μάλιστα. — Φαντάσου λοιπόν, ότι το αγαθόν και ο ήλιος είναι, ούτως ειπείν, δύο βασιλείς, ο ένας του νοητού κόσμου και ο άλλος του ορατού, διά να μην ειπώ του ουρανού, και νομίσης πως θέλω να παίξω με τας λέξεις· έχομεν λοιπόν δύο είδη, το νοητόν και το ορατόν. — Μάλιστα.

— Φαντάσου τώρα μίαν γραμμήν διηρημένην εις δύο άνισα τμήματα, και διαίρεσε πάλιν κατά τον αυτόν λόγον έκαστον τμήμα, και του ορατού και του νοητού, εις δύο άλλα μέρη^ τοιουτοτρόπως θα έχης και εις τα δύο τμήματα αφ' ενός ένα μέρος καθαρόν και αφ' ετέρου ένα μέρος αμυδρόν εις το τμήμα του ορατού το ένα μέρος, το αμυδρόν, θα περιλαμβάνη τας εικόνας· εννοώ δε εικόνας πρώτον μεν τας σκιάς, έπειτα δε τα είδωλα των αντικειμένων τα οποία σχηματίζονται επί των υδάτων, ή επί της επιφανείας των πυκνών, λείων και στιλπνών σωμάτων, και τα παρόμοια, εάν με εννοής. — Αλλά πώς; σε εννοώ. — Εις το άλλο μέρος θα περιλαμβάνωνται αυτά τα αντικείμενα, των οποίων είναι αι εικόνες αύται, δηλαδή τα διάφορα ζώα, τα φυτά και εν γένει όλα τα αντικείμενα της φύσεως ή της τέχνης. — Πολύ καλά. — Εάν τώρα ηθέλαμεν να εφαρμόσωμεν αυτήν την διαίρεσιν επί της αληθείας και του εναντίου της, δεν θα παρεδέχεσο ότι την αυτήν σχέσιν έχει η εικών προς το αντικείμενον, οποίαν η γνώσις προς την δοξασίαν; — Μάλιστα· ευρίσκω ορθοτάτην την αναλογίαν.

— Πρόσεξε τώρα πώς πρέπει να γίνη και η διαίρεσις του νοητού τμήματος. — Πώς; Εις δύο πάλιν^ και το μεν ένα μέρος είναι εκείνο, που αναγκάζεται η ψυχή να το ζητή μεταχειριζομένη τας εικόνας του ορατού τμήματος, και, επί τη βάσει μερικών ωρισμένων υποθέσεων, όχι να ανέρχεται προς μίαν αρχήν, αλλά να κατεβαίνει προς ένα τέλος· το δεύτερον δε μέρος είναι εκείνο, όπου η ψυχή, ορμωμένη από μίαν υπόθεσιν, προχωρεί προς μίαν αρχήν ανεξάρτητον πάσης υποθέσεως, με την βοήθειαν όχι των εικόνων, που είπαμεν ανωτέρω, αλλά χρησιμοποιούσα εις την μέθοδόν της αυτήν τας καθαρὰς ιδέας. — Δεν τα ενόησα και πολύ καλά αυτά που είπες.

— Θα τα εννοήσης αμέσως^ διότι θα σε βοηθήσουν εις την κατανόησιν αυτά που είπα παραπάνω. Δεν αγνοείς βέβαια ότι οι ασχολούμενοι περί την γεωμετρίαν, την αριθμητικήν και τα τοιαύτα, λαμβάνουν μερικάς υποθέσεις π. χ. το ἄρτιον και περιττόν, τα σχήματα, τα τρία είδη των γωνιών, αναλόγως της αποδείξεως που ζητούν· αυτάς δε τας υποθέσεις τας θεωρούν ως αξιώματα γνωστά, περί των οποίων δεν νομίζουν αναγκαίον να δώσουν κανένα λόγον, ούτε εις εαυτούς ούτε εις τους άλλους, ως να ἦσαν φανερά εις τον καθένα· από αυτάς λοιπόν τας υποθέσεις αρχίζουν και ἔπειτα, από συλλογισμόν εις συλλογισμόν, καταντούν εις το τέλος να αποδείξουν αναμφιλέκτως, εκείνο που ανέλαβαν να αποδείξουν. — Το γνωρίζω πολύ καλά αυτό. — Γνωρίζεις ακόμη βέβαια, ότι μεταχειρίζονται προσέτι τας ορατάς εικόνας, και εφαρμόζουν εις αυτάς τους συλλογισμούς των, αν και δεν τους ενδιαφέρουν αυτά, αλλά τα αντικείμενα των οποίων είναι εικόνες· αναφέρουν δηλαδή τους συλλογισμούς των εις αυτό π. χ. το τετράγωνον και αυτήν την διαγώνιον, και όχι εις τας εικόνας αυτών που χαράζουν το ίδιον προκειμένου και περί των άλλων σχημάτων, τα οποία είτε πλάττουν είτε ζωγραφίζουν, και των οποίων υπάρχουν ακόμη και αι σκιαί και αι εικόνες επί του ὕδατος, όλα αυτά τα μεταχειρίζονται ως μέσα, διὰ να γνωρίσουν εκείνα, που δεν ημπορεί κανείς να συλλάβῃ αλλέως παρά διὰ της διανοίας. — Είναι αληθές αυτό που λέγεις.

— Αυτό λοιπόν είναι το ένα μέρος του νοητού τμήματος, που ἔλεγα, προς ζήτησιν του οποίου είναι αναγκασμένη η ψυχή να μεταχειρίζεται υποθέσεις όχι διὰ να ἀνέλθῃ εις μίαν πρώτην αρχήν, διότι δεν είναι δυνατόν να προχωρήσῃ πέραν αυτών των υποθέσεων· ἀλλὰ μεταχειριζομένη εικόνας γήινας και αισθητάς, τας οποίας γνωρίζει μόνον διὰ της δοξασίας, τας υποθέτει ὅμως ἐναργεῖς και φανεράς, βοηθεῖται υπ' αυτών διὰ να κατανοήσῃ και γνωρίσῃ τα ἀληθινὰ σχήματα. — Ενόησα ὅτι κάμνεις λόγον περί του αντικειμένου της γεωμετρίας και των άλλων συγγενών ἐπιστημῶν.

— Εννόησε τώρα και ὅσα θα εἰπῶ διὰ το δεύτερον μέρος του νοητού· αυτό περιλαμβάνει εκείνα, με τα οποία η ψυχή ἔρχεται εις ἄμεσον ἐπαφήν διὰ μέσου του συλλογισμοῦ και της διαλεκτικῆς τέχνης· και ἐνταῦθα μεταχειρίζεται

υποθέσεις, τας οποίας όμως δεν λαμβάνει ως αξιώματα, αλλ' ως πραγματικὰς υποθέσεις, ως στηρίγματα οὕτως εἰπεῖν και αφετηρίας, ἀπὸ τας οποίας παίρνει φόραν, διὰ να ὑψωθῇ μέχρι της πρώτης αρχῆς του παντός, ανεξαρτήτου ἀπὸ πάσης υποθέσεως· και αφού την ἀδράξῃ, κρατουμένη πάλιν ἀπὸ τα συμπεράσματα, που εξαρτώνται ἀπὸ εκείνην, κατεβαίνει ἀπὸ ἐκεῖ ἕως το ἔσχατον συμπέρασμα, χωρὶς να μεταχειρισθῇ καθόλου κανένα αἰσθητόν, ἀλλὰ στηριζομένη αποκλειστικῶς και μόνον ἐπὶ των καθαρῶν ιδεῶν, ἀπὸ τας οποίας ἀρχίζει και εἰς τας οποίας τελειώνει.

— Σε ἐννοῶ, ἀλλὰ ὄχι και πολὺ καθαρὰ· διότι μου φαίνεται πολὺ δύσκολον το ζήτημα που πραγματεύεσαι· νομίζω ὅμως ὅτι θέλεις να ἀποδείξῃς, πως αἱ γνώσεις του ὄντος και του νοητοῦ, που αποκτώνται διὰ μέσου της διαλεκτικῆς, εἶναι πολὺ σαφέστεραι ἀπὸ τας γνώσεις των καλουμένων τεχνῶν, εἰς τας οποίας μερικαὶ υποθέσεις χρησιμεύουν ως αξιώματα· και εἶναι μὲν ἠναγκασμένοι οἱ ἀσχολούμενοι με αὐτὰς τας τέχνας να μεταχειρίζονται την διάνοιαν και ὄχι τας αἰσθήσεις, αλλ' ἐπειδὴ στηρίζονται ἐπὶ υποθέσεων και δὲν ἀνέρχονται εἰς μίαν ἀρχήν, ἀπὸ της οποίας, ως ἀπὸ σκοπιᾶς, να ἐξετάζουν τα πράγματα, κρίνεις ὅτι δὲν ἔχουν την καθαρὰν ἐκείνην νόησιν περὶ αὐτῶν, ἀν και μετὰ της ἀρχῆς εἶναι τὰυτα νοητὰ· και διὰ τοῦτο, μου φαίνεται, ἀποδίδεις εἰς τους γεωμετρικοὺς και τους τοιοῦτους ὄχι νόησιν, ἀλλὰ διάνοιαν, την οποίαν τοποθετεῖς μεταξὺ της δοξασίας και της καθαρᾶς νοήσεως. — Πολὺ ωραία ἐνόησες την σκέψιν μου· λάβε λοιπὸν διὰ τα τέσσαρα αὐτὰ μέρη, του ορατοῦ και του νοητοῦ, που εἶπαμεν, και τέσσαρας ἐνεργείας της ψυχῆς· την νόησιν μὲν διὰ το ἀνώτατον, την διάνοιαν διὰ το δεῦτερον, διὰ το τρίτον την πίστιν και διὰ το τελευταῖον την εἰκασίαν· ἀπόδοσε δὲ εἰς ἕκαστον ἀπὸ τους τέσσαρας αὐτοὺς τρόπους της γνώσεως περισσοτέραν ἢ ὀλιγωτέραν σαφήνειαν, καθ' ἣν ἀναλογίαν και τα ἀντικείμενα αὐτῶν μετέχουν περισσοτέρας ἢ ὀλιγωτέρας ἀληθείας. — Ἐννοῶ και συμφωνῶ μαζί σου και παραδέχομαι την διάταξιν που μου προτείνεις.

ΒΙΒΛΙΟΝ Ζ'.

Κατόπιν ἀπὸ αὐτὰ παράστησε τώρα την ἀνθρωπίνην φύσιν, ἐν σχέσει πρὸς την παιδείαν και την ἀπαιδευσίαν, με την ἐξῆς εἰκόνα, που θα σου εἰπῶ. Φαντάσου ἓνα ὑπόγειον σπήλαιον, το οποίον να ἔχῃ ἀνοικτὴν πρὸς το φῶς την εἰσοδὸν καθ' ὅλον το μήκος του, και μέσα εἰς αὐτὸ το σπήλαιον ἀνθρώπους ἀλυσοδεμένους ἀπὸ τους πόδας και τους αὐχένους ἐκ παιδικῆς ἡλικίας, εἰς τρόπον ὥστε να μὴν ἠμποροῦν να μετακινηθοῦν ἀπὸ την θέσιν των και οὔτε να βλέπουν παρά ἐμπρὸς των μόνον· ὁπισθεν δὲ, εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν και

υψηλότερά των, να υπάρχει αναμμένη φωτιά, από την οποίαν να έρχεται το φως έως αυτούς, μεταξύ δε αυτής και των δεσμών ένας δρόμος προς τα επάνω· κατά μήκος αυτού του δρόμου φαντάσου ακόμη κτισμένον ένα τοίχον, όπως εκείνα τα διαφράγματα που χωρίζουν τους θεατάς από τους θαυματοποιούς και άνωθεν των οποίων οι τελευταίοι ούτοι επιδεικνύουν τα θαύματά των. — Τα φαντάζομαι όλα αυτά. — Φαντάσου τώρα ανθρώπους, να περνούν κατά μήκος αυτού του τοίχου, φορτωμένοι παντοειδή αντικείμενα και ανδριάντας και άλλα ζώα κατασκευασμένα από λίθον ή ξύλον ή απ' ό,τι άλλο, εις τρόπον ώστε όλα αυτά να φαίνονται επάνω από τον τοίχον, και από αυτούς που τας σηκώνουν άλλοι μεν να ομιλούν μεταξύ των, άλλοι δε να σιωπούν. — Είναι πολύ παράξενη η εικών, και παράξενοι και οι δεσμώται σου.

— Και μολαταύτα αυτοί είμεθα ημείς οι ίδιοι· και εν πρώτοις, νομίζεις ότι αυτοί οι δεσμώται έχουν ιδή ποτέ και από τους εαυτούς των και από τους άλλους τίποτε άλλο, εκτός από τας σκιάς των, που σχηματίζει η λάμψις του πυρός επί του βάθους του σπηλαίου, προς το οποίον είναι γυρισμένοι; — Και πώς να ιδούν, αφού είναι αναγκασμένοι να κρατούν καθ' όλην την ζωήν ακίνητον την κεφαλήν των; — Επίσης και από τα αντικείμενα που περνούν αποπίσω των, τι άλλο παρά τας σκιάς των; — Βεβαιότατα. — Και αν ημπορούσαν να συνδιαλέγωνται μεταξύ των, δεν νομίζεις ότι θα εσυμφώνουν να δίδουν εις τας σκιάς, που βλέπουν να παρελαύνουν εμπρός των, τα ονόματα αυτών των ιδίων αντικειμένων; — Κατ' ανάγκην. — Τι δε; εάν είχε η φυλακή των και ηχώ, όταν θα ωμίλει κανείς από εκείνους που θα επερνούσαν, νομίζεις ότι θα εφαντάζοντο τίποτε άλλο, παρά ότι αι σκιαί, που βλέπουν εμπρός των, είναι εκείναι που ομιλούν; — Και τι άλλο βέβαια; — Και εν γένει δεν θα εγνώριζον, ότι υπάρχει καμμία άλλη πραγματικότης, έξω από αυτάς τας σκιάς. — Κατ' ανάγκην.

— Σκέψου τώρα τι ώφειλε να συμβή φυσικά με αυτούς, εάν ήθελον τους λύση από τα δεσμά των και τους θεραπεύση από την πλάνην και την άγνοιάν των· ότε λοιπόν θα ελύετο ένας από αυτούς, και ηναγκάζετο έξαφνα να σηκωθή επάνω και να στρέψη την κεφαλήν και να βαδίση και να παρατηρήση προς το μέρος του φωτός, θα ησθάνετο βεβαίως μεγάλους πόνους από όλα αυτά, και από το εκθαμβωτικόν φως δεν θα ημπορούσε να ιδή καθαρά τα αντικείμενα, των οποίων έβλεπεν έως τώρα τας σκιάς· τι δε νομίζεις ότι ήθελεν ειπή, αν του έλεγε κανείς ότι εκείνα μεν που έβλεπε τότε ήσαν ένα τίποτε, ενώ τώρα βλέπει σωστότερα πράγματα πλησιέστερα προς την πραγματικότητα και μάλλον αληθινά; και αν του εδείκνυε κανείς το καθένα, από εκείνα που περνούν, και τον ηνάγκαζε να απαντήση τι είναι, δεν φρονείς ότι θα περιέπιπτεν εις μεγάλην απορίαν και θα ενόμιζεν ότι εκείνα, που έβλεπε τότε, ήσαν αληθινώτερα από αυτά που του δεικνύει τώρα; — Αυτό βέβαια θα επάθαινε.

— Αν δε τον ηνάγκαζαν να στρέψη τα βλέμματά του και προς αυτό το φως, δεν

θα του επονούσαν οι οφθαλμοί και δεν θα έφευγε διὰ να γυρίση πάλιν προς εκείνα που ημπορεί να βλέπη, και δεν θα ενόμιζεν, ὅτι αυτά είναι πολύ σαφέστερα και καθαρώτερα, ἀπὸ τα ἄλλα που του ἔδειξαν; — Βεβαίως. — Εὰν δε τώρα ἤθελε τον αποσπάσῃ κανεὶς ἀπὸ το σπήλαιον, και τον ἀνέβαζε διὰ της βίας ἀπὸ τον τραχὺν ἐκείνον και ἀνηφορικὸν δρόμων εἰς το φως του ἡλίου, τι μαρτύριον θα ἦτο δι' αὐτὸν και ποῖαν ἀγανάκτησιν θα ἡσθάνετο να τον σύρουν κατ' αὐτὸν τον τρόπον! και ὅταν θα ἔφθανε τέλος εἰς το φως, πλημμυρισμένοι οι οφθαλμοί του ἀπὸ την ἀπλετον ἐκείνην λάμψιν της ἡμέρας, θα ἡμπορούσαν να ἴδουν κανένα ἀπὸ τα ἀντικείμενα που λέγομεν ἡμεῖς τώρα πραγματικά; — Ὅχι βέβαια, ἔτσι τουλάχιστον ἔξαφνα. — Θα ἐχρειάζετο ἀναμφιβόλως να συνηθίσῃ πρῶτα, διὰ να κατορθώσῃ να τα διακρίνῃ· και εἰς την ἀρχὴν μεν θα ἔβλεπε ευκολώτατα τας σκιάς, ἔπειτα ἐπὶ της ἐπιφανείας των υδάτων τα εἰδῶλα των ἀνθρώπων και των ἄλλων ἀντικειμένων, και τέλος αὐτὰ τα ἴδια· ἀκολουθῶς θα ἡμπορούσε να στραφῇ προς τον ουρανόν, τον ὁποῖον κατ' ἀρχὰς θα ἦτο εἰς θέσιν να παρατηρήσῃ την νύκτα ευκολώτερον, με το φως των ἀστρων και της σελήνης, παρὰ την ἡμέραν με το φως του ἡλίου. — Πῶς ὄχι; — Τελευταῖον δε, νομίζω, θα ἡμπορούσε να ἀτενίσῃ ὄχι μόνον την εἰκὼνα του ἡλίου ἐπὶ των υδάτων, εἴτε τα εἰδῶλα αὐτοῦ εἰς ἄλλας θέσεις, ἀλλὰ αὐτὸν τον ἴδιον εἰς την πραγματικὴν του θέσιν και να παρατηρήσῃ πῶς εἶναι. Μάλιστα.

— Και μετὰ ταῦτα θα ἤρχιζε να σκέπτεται και θα κατέληγεν, εἰς το συμπέρασμα, ὅτι ο ἥλιος εἶναι ἐκεῖνος, που κάμνει τας εποχὰς και τα ἔτη, που κυβερνᾷ και ἐπιτροπεύει τα πάντα εἰς τον ορατὸν κόσμον, και εἶναι τρόπον τινὰ ἡ αἰτία ὅλων ἐκείνων, ὅσα ἔβλεπον ἐκεῖ κάτω εἰς το σπήλαιόν των. — Εἶναι πράγματι φανερόν ὅτι εἰς αὐτὰ τα συμπεράσματα θα καταντούσε βαθμηδόν.

— Ὅταν δε θα ἐνθυμεῖτο την πρῶτην του κατοικίαν και την σοφίαν, που εἶχαν οι συνδεσμῶται του ἐκεῖ κάτω, τι νομίζεις; δεν θα ἐμακάριζε μεν τον εαυτὸν του διὰ την μεταβολὴν αὐτήν, θα ἐλεεινολογούσε δε ἐκείνους; — Και πολὺ μάλιστα.

— Εὰν δε υπήρχον ἐκεῖ κάτω μετὰξὺ των τίποτε ἀμοιβαί και ἐπαινοὶ και τιμητικαὶ διακρίσεις δι' ἐκείνον που ἔβλεπε οξύτατα κατὰ την παρέλασίν των τας σκιάς, και ἐνθυμεῖτο ἀκριβέστατα ποῖαι περνοῦν πρῶται, ποῖαι κατόπιν ἢ μαζί, και ἐπομένως ἦτο εἰς θέσιν καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον, να προείπῃ ποῖα σκιά ἔμελλε να παρουσιασθῇ εἰς ὠρισμένην στιγμὴν, τι λέγεις; θα τας ἐπευφημούσεν ἀκόμη, και θα ἐζήλευε πλεόν ἐκείνους που ἐτιμώντο ἐκεῖ κάτω και ὑπερεῖχον κατ' αὐτὸν τον τρόπον ἀπὸ ὅλους τους ἄλλους; ἢ θα ἐπάθαινε ἐκεῖνο, που λέγει ο Ὅμηρος διὰ τον Ἀχιλλέα και θα ἐπροτιμούσε μυριάκις να ζῇ εἰς τον ἐπάνω κόσμον, ἔστω και να εἶναι δούλος ἐνὸς ἄλλου πτωχοῦ ἀνθρώπου και να υποφέρῃ ὅ,τι ἄλλο και ἀν εἶναι, παρὰ να ἐξακολουθῇ να ζῇ ὅπως τότε ἐκεῖ κάτω και να ἔχῃ τας ἰδίας δοξασίας — Κάθε ἄλλο και ἐγὼ παραδέχομαι ὅτι θα ἐπροτιμούσε, παρὰ να ἐξακολουθῇ να ζῇ κατ' ἐκείνον τον τρόπον.

— Πρόσεξε ακόμη και εις αυτό· εάν ο τοιοῦτος ἤθελε καταβῇ ἐκ νέου ἐκεῖ κάτω και ἀναλάβῃ τὴν πρώτην τοῦ θέσιν, ἀπὸ τὴν εξαφνικὴν αὐτὴν μετάβασιν ἐκ τοῦ ἡλίου εἰς τὸ σκότος δεν θα εἴνετο πάλιν ὡσάν τυφλός; — Ἐννοεῖται. — Καὶ εἰάν, ἐνῶ ἀκόμη δεν διακρίνη τίποτε και πρὶν ἀποκατασταθῇ τελείως ἡ ὁρασίς του, πράγμα διὰ τὸ ὁποῖον θα ἐχρειάζετο βέβαια ὄχι και πολὺ ὀλίγος χρόνος, εἰάν, λέγω, εἴνετο ἀνάγκη νὰ διαγωνισθῇ με τοὺς ἄλλους τοὺς παντοτινοὺς δεσμώτας και νὰ λέγῃ τὴν γνώμην του διὰ τὰς σκιάς που περνοῦν, δεν θα τοὺς ἐπροξένει μεγάλον γέλωτα και δεν θα ἔλεγον περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἐπέστρεψεν ἀπὸ ἐκεῖ ἐπάνω, που ἀνέβηκε, με χαλασμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς και ὅτι δεν ἀξίζει τὸν κόπον οὔτε νὰ ἐπιθυμήσῃ κανεὶς νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν ἐπάνω κόσμον; και ἀν κανεὶς ἤθελεν ἐπιχειρήσῃ νὰ τοὺς λύσῃ ἀπὸ τὰ δεσμὰ και νὰ τοὺς ἀνεβάσῃ, δεν θα ἦσαν ἱκανοὶ και νὰ τὸν σκοτώσουν, ἀν ἤμπορούσαν νὰ τὸν πιάσουν στα χέρια τοὺς; — Χωρὶς ἄλλο.

— Αὐτὴν λοιπὸν τὴν εἰκόνα, ἀγαπητέ μου Γλαῦκων, πρέπει νὰ ἐφαρμόσῃς εἰς ὅλα ἐκεῖνα, που εἶπαμεν πρὶν^ τὸ ὑπόγειον δεσμωτήριον εἶναι αὐτός ο κόσμος, που βλέπομεν διὰ τῆς ὁράσεως· τὸ φῶς, ἀπὸ τὸ ὁποῖον φωτίζεται τὸ σπήλαιον, εἶναι ὁ ἥλιος μας· εἰάν τῶρα δεχθῇς, ὅτι ὁ δεσμώτης ἐκεῖνος, που ἀνεβαίνει ἐδῶ ἐπάνω και βλέπει, ὅσα βλέπει, παριστάνει τὴν ψυχὴν που ἀνεβαίνει ἀπὸ τὸν ορατὸν εἰς τὸν νοητὸν κόσμον, θα εἴσαι μέσα εἰς τὴν ἰδέαν μου, ἀφοῦ ἐπιθυμεῖς νὰ τὴν ἀκούσῃς· ὁ θεὸς ὅμως μόνον γνωρίζει, ἀν εἶναι και ἀληθινή· ἐμένα ἐκεῖνο που μου φαίνεται, εἶναι αὐτό: εἰς τὸν κόσμον τῆς νοήσεως τὴν τελευταίαν και ἀνωτάτην θέσιν κατέχει ἡ ἰδέα τοῦ ἀγαθοῦ, ἡ ὁποία ἐνεκα τούτου μετὰ δυσκολίας καθοράται· ὅταν ὅμως τὴν ἴδῃ κανεὶς, δεν ἤμπορεῖ νὰ μὴ συμπεράνῃ, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία παντός ἐν γένει ἐν τῷ σύμπαντι καλοῦ και ωραίου, διότι και εἰς τὸν ορατὸν κόσμον αὐτὴ γεννᾷ και τὸ φῶς και τὴν πηγὴν τοῦ φωτός, τὸν ἥλιον, και εἰς τὸν νοητὸν εἶναι αὐτὴ ἡ δέσποινα, που παρέχει τὴν ἀλήθειαν και τὴν νόησιν^ και ὅτι πρὸς αὐτὴν πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ ἐκεῖνος, που θέλει ὀρθῶς και με φρόνησιν νὰ κυβερνήσῃ και τὸν ἰδιωτικὸν και τὸν δημόσιον αὐτοῦ βίον. — Συμμερίζομαι και ἐγὼ τὴν ἰδέαν σου, καθόσον τουλάχιστον ἤμπορῶ νὰ τὴν ἐννοήσω.

— Ἐλα λοιπὸν νὰ συμμερισθῇς και αὐτὸ ἀκόμη, και νὰ μὴν παραξενεύεσαι πλέον, ὅτι ἐκεῖνοι που ἐφθασαν ἕως αὐτὸ τὸ σημεῖον, δεν ἤμποροῦν νὰ εὐρίσκουν καμμίαν ευχαρίστησιν με τὰς συνήθεις ἀσχολίας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ πάντοτε αἱ ψυχαὶ αὐτῶν τείνουν νὰ διατρίβουν ἐκεῖ ἐπάνω ὑψηλά^ και εἶναι πολὺ φυσικὸν αὐτό, εἰάν εἶναι σύμφωνον με τὴν εἰκόνα ἐκείνην, που ἐδῶσαμεν πρὶν. — Πράγματι, φυσικὸν.

— Τί λοιπὸν; σου φαίνεται τίποτε παράξενον, εἰάν ἓνας, που κατέρχεται ἀπὸ τὴν θείαν ἐκείνην θεωρίαν εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ἀθλιότητας, δεν γνωρίζῃ πῶς νὰ φερθῇ και φαίνεται φοβερὰ γελοῖος, ὅταν, πρὶν ἀκόμη ἐξεικλειωθῇ ἀρκετὰ εἰς τὸ

σκότος αυτού του κόσμου, αναγκασθή είτε εις τα δικαστήρια, είτε όπου αλλού, να υποστηρίξη την ιδέαν του περί των σκιών του δικαίου, ή περί των αγαλμάτων, των οποίων είναι αι σκιαί, που είπαμεν εις την εικόνα μας, και να αντικρούση τας δοξασίας, που έχουν περί δικαιοσύνης εκείνοι, οι οποίοι ποτέ των δεν την είδαν την ιδίαν; — Καθόλου βέβαια παράξενον.

— Αλλ' αν κανείς έχη νουν, θα ενθυμηθή, ότι είναι δύο ειδών και από δύο διαφορετικὰς αιτίας προέρχεται η διατάραξις της οράσεως, είτε όταν μεταβαίνει κανείς από το φως εις το σκότος, είτε το εναντίον από το σκότος εις το φως· το ίδιον λοιπόν οφείλει να παραδεχθῇ και περί της ψυχῆς, και όταν ἴδῃ καμμίαν να είναι ταραγμένη και να μην ἡμπορῇ να διακρίνῃ καθαρά, δεν πρέπει να γελά ανοήτως, ἀλλὰ να εξετάσῃ τι ἀπὸ τα δύο συμβαίνει, τάχα ἐπειδὴ ἦλθεν ἀπὸ ἄλλον βίον φωτεινότερον ἔχει παραζαλισθῇ με το ασυνήθιστον ἐδὼ σκότος, ἢ μήπως ἔρχεται ἀπὸ περισσοτέραν ἀμάθειαν εις κάπως ζωηρότερον φως και ἔχει θαμβωθῇ ἀπὸ την μεγαλυτέραν του λάμψιν και ἀνταύγειαν; και τότε βέβαια, εις μεν την πρώτην περίστασιν θα ὤφειλε να την μακαρίσῃ δι' αὐτήν την παραζάλην της και τον τρόπον της, εις δε την δευτέραν να την ἐλεεινολογήσῃ, και αν εἶχε την διάθεσιν να γελά μαζί της, ο γέλως του θα ἦτο ολιγώτερον καταγέλαστος, παρὰ αν ἐγελοῦσε με την ψυχὴν, που ἔχει φθάσῃ ἄνωθεν ἀπὸ την χώραν του φωτός. — Εἶναι πολὺ λογικὰ αὐτά, που λέγεις.

— Πρέπει λοιπόν, εἴν αὐτά εἶναι ἀληθινὰ, να συμπεράνωμεν, ὅτι η παιδεία δεν εἶναι τοιαύτη, ὅπως διισχυρίζονται μερικοὶ που την ἔχουν ἐπάγγελμά των· λέγουν δηλαδή πως, ἐνὼ δεν ὑπάρχει μέσα εις την ψυχὴν ἐπιστήμη, αὐτοὶ την εἰσάγουν, καθὼς ἐπάνω κάτω θα εἰσήγον την ὄρασιν εις οφθαλμοὺς τυφλοῦς. — Αὐτὸ πράγματι λέγουν. — Αλλὰ ο τωρινὸς μας λόγος μας δίδει να ἐννοήσωμεν, ὅτι ἕκαστος ἔχει εις την ψυχὴν του την δύναμιν του να μανθάνῃ και το προς τοῦτο κατάλληλον ὄργανον· και ὅπως, εἴν δεν ἦτο δυνατόν να γίνῃ διαφορετικὰ, θα ἔπρεπε να στρέφῃ κανεὶς τον οφθαλμόν του με ὅλον το σῶμα μαζί ἀπὸ το σκοτεινόν προς το φωτεινόν, τοιουτοτρόπως πρέπει να στρέφῃ και το ὄργανον τοῦτο της μαθήσεως μαζί με ὅλην του την ψυχὴν ἀπὸ ἐκεῖνο το ὁποῖον γεννᾶται και φθείρεται προς το καθ' ἑαυτὸ ον, ἕως ὅτου κατορθώσῃ ἐπὶ τέλους να ἡμπορῇ να προσηλῶνῃ τα βλέμματα εις το φωτεινότατον του ὄντος, το ὁποῖον καθ' ἡμᾶς εἶναι το ἀγαθόν ἢ ὄχι; — Ναι.

— Εἰς τοῦτο λοιπόν συνίσταται ὅλη η τέχνη της περιστροφῆς ταύτης, πὼς δηλαδή να στραφῇ η ψυχὴ κατὰ τρόπον ευκολώτατον και προς μεγαλυτέραν αὐτῆς ωφέλειαν, και να ευρεθῇ μέσον ὄχι διὰ να της ἐμβάλλῃ κανεὶς την ὄρασιν, διότι αὐτήν την ἔχει ἤδη, ἀλλὰ διὰ να διορθώσῃ την διεύθυνσιν αὐτῆς της οράσεως, που εἶναι ἐστραμμένη ὄχι ὀρθῶς και βλέπει ὄχι ἐκεῖ που ἔπρεπε. — Αὐτὸ φαίνεται το σωστόν.

— Λοιπὸν αἱ μὲν ἄλλαι ιδιότητες τῆς ψυχῆς ομοιάζουν ἐπάνω κάτω με τὰς ιδιότητας τοῦ σώματος· διότι ἐνῶ πράγματι δὲν προϋπάρχουν ἀπὸ πρὶν, ἀναπτύσσονται ἔπειτα με τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν ἐξάσκησιν· ἐνῶ ἡ ιδιότης τοῦ γιγνώσκειν φαίνεται ὅτι ἔχει ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα θειοτέραν τινὰ φύσιν, καὶ οὐδέποτε μὲν χάνει τὴν δύναμιν τῆς, ἀποβαίνει δὲ χρήσιμος καὶ ωφέλιμος, ἢ πάλιν ἀχρηστος καὶ βλαβερά, ἀναλόγως τῆς διευθύνσεως, ποὺ ἠθέλεε λάβῃ· ἢ δὲν ἔχεις προσέξῃ ἀκόμῃ, αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, ποὺ ονομάζονται πονηροὶ μὲν, σοφοὶ δὲ συγχρόνως, πόσον ἡ μικρὰ τῶν ψυχῇ βλέπει οξὺτάτα καὶ διακρίνει με θαυμασίαν διορατικότητα ἐκεῖνα, ποὺ τὴν ἐνδιαφέρουν, διότι δὲν ἔχει χαλασμένην τὴν ὁράσιν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν ἀναγκάζει νὰ ἐξυπηρετῇ τὴν κακίαν τῆς, ὅσον οξύτερα βλέπει τόσον καὶ μεγαλύτερα κακὰ ἐργάζεται; — Βεβαίως το ἔχω παρατηρήσῃ.

— Ἐὰν ὅμως εἰς τὰς τοιαύτας φύσεις ἠθέλῃ τις εὐθύς ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἀποκόψῃ τὰς ἐμφύτους ἐκεῖνας κακίας, αἱ ὁποῖαι, καθὼς μολύβδινα βαρίδια, ἔλκουν τὴν ψυχὴν πρὸς τὰς χυδαίας καὶ ταπεινάς ἀπολαύσεις τῆς γαστριμαργίας καὶ τῆς λαγνείας καὶ τὰς τοιαύτας ἐν γένει ἡδονάς καὶ τὴν ἀναγκάζουν νὰ βλέπῃ πάντα πρὸς τὰς κάτω, ἐὰν, λέγω, ἠθέλον ἀπαλλαγῇ ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἐστρέφοντο πρὸς τὴν ἀλήθειαν, βεβαίως θὰ τὴν διέκρινον καὶ αὐτὴν με τὴν αὐτὴν ἐκείνην οξὺτητα, με τὴν ὁποῖαν τῶρα βλέπουν ὅσα τοὺς ἐνδιαφέρουν. — Πολὺ φυσικόν.

— Τί δὲ; καὶ τοῦτο δὲν εἶναι πολὺ φυσικόν, ἢ μάλλον ἀναγκαῖον συμπέρασμα ἐκ τῶν προλεχθέντων, ὅτι μήτε οἱ ἀπαίδευτοι καὶ οἱ παντελῶς ἀπειροὶ τῆς ἀληθείας ἡμποροῦν ποτέ νὰ κυβερνήσουν τὴν πολιτείαν, μήτε ἐκεῖνοι ποὺ τοὺς ἀφησαν νὰ περάσουν ὅλην τὴν ζωὴν τῶν εἰς τὴν σπουδὴν καὶ τὴν μελέτην; διότι οἱ μὲν πρῶτοι δὲν ἔχουν εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἑνα ὠρισμένον σκοπόν, τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκοντες νὰ ρυθμίζουν σύμφωνα με αὐτὸν ὅλον καὶ τὸν ἰδιωτικόν καὶ τὸν δημόσιον αὐτῶν βίον· οἱ ἄλλοι πάλιν, διότι ποτέ δὲν θὰ συγκατένευον νὰ ἀναμιχθοῦν εἰς τὸν πρακτικόν βίον, νομίζοντες ὅτι, ἀν καὶ ζωντανοὶ ἀκόμῃ, εὐρίσκονται ἤδη εἰς τὰς Νήσους τῶν μακάρων. — Δίκαιον ἔχεις.

— Ἐπιβάλλεται λοιπὸν εἰς ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι εἴμεθα οἱ ἰδρυταί, τῆς πολιτείας, νὰ ἀναγκάσωμεν τὰς ἐξαιρετικὰς φύσεις νὰ ἐπιδοθοῦν εἰς τὴν μάθησιν ἐκείνην, ποὺ τὴν ἀνεγνωρίσαμεν ὡς, τὴν ἀνωτάτην ὅλων, νὰ ἰδοῦν τὸ ἀγαθόν καὶ νὰ ἐπιχειρήσουν τὴν ἀνάβασιν ἐκείνην διὰ νὰ τὸ γνωρίσουν ἐπαρκῶς ἐκ τοῦ πλησίον, καὶ κατόπιν νὰ μὴ τοὺς ἐπιτρέψωμεν, ἐκεῖνο ποὺ ἐπιτρέπεται σήμερον. — Το ποῖον δηλαδὴ; — Ἀφού ἀναβοῦν, νὰ κατακαθίσουν ἐκεῖ καὶ νὰ μὴ ἐννοοῦν πλέον νὰ καταβοῦν πρὸς τοὺς πρῶην συναδέλφους τῶν δεσμώτας, μηδὲ νὰ συμερίζωνται πλέον μαζί τῶν τοὺς αὐτοὺς πόνους καὶ τὰς τιμὰς, εἴτε τὰς θεωροῦν ταπεινοτέρας εἴτε σπουδαιοτέρας. — Καὶ πῶς; θὰ τοὺς ἀδικήσωμεν τόσον, ὥστε νὰ τοὺς καταδικάσωμεν εἰς μίαν ζωὴν χειροτέραν, ἐνῶ θὰ

ημπορούσαν να ζουν πολύ ευτυχέστερα;

— Ελησμόνησες πάλιν, φίλε μου, ότι δεν είναι υποχρεωμένος ο νόμος να φροντίζει, πώς να εξασφαλίση ιδιαιτέρως την ευτυχίαν μιας μόνον τάξεως πολιτών, αλλ' επιδιώκει τούτο γενικώς δι' ολόκληρον την πόλιν και προς τον σκοπόν τούτον συνδυάζει αρμονικώς τα διάφορα στοιχεία και υποχρεώνει τους πολίτας διά της πειθούς ή και διά της βίας να μεταδίδουν προς αλλήλους τας ωφελείας, που είναι εις θέσιν έκαστος να παρέχη εις το κοινόν, μορφώνει δε και ο ίδιος τοιούτους άνδρας εις την πόλιν, όχι διά να τους αφήνη να παίρνουν τον δρόμον που θέλει ο καθένας των, αλλά διά να τους μεταχειρίζεται αυτός προς τον σύνδεσμον της πόλεως. — Έχεις δίκαιον· το είχα λησμονήσει.

— Εκτός τούτου όμως σκέψου, αγαπητέ Γλαύκων, ότι και δεν θα τους αδικήσωμεν επί τέλους τους φιλοσόφους της πόλεώς μας, αλλά θα έχωμεν να προβάλωμεν αποχρώσαν δικαιολογίαν, όταν τους αναγκάζωμεν να αναλάβουν την φροντίδα και την φύλαξιν των άλλων· θα τους είπωμεν δηλαδή, ότι εις μεν τας άλλας πόλεις οι φιλόσοφοι πολύ ευλόγως δεν λαμβάνουν μέρος εις τους κόπους και τας φροντίδας της διοικήσεως, διότι εκεί γεννώνται ούτως ειπείν αυτομάτως και παρά την θέλησιν της πολιτείας, ένα δε πράγμα αυτοφυές και το οποίον εις κανένα δεν χρεωστεί την γέννησιν του και την εκπαίδευσιν, είναι πολύ δίκαιον να μην έχη καμμίαν υποχρέωσιν να πληρώση τροφεία εις κανένα· εσάς όμως σας εμορφώσαμεν εμείς προς το συμφέρον σας και προς το συμφέρον της πόλεως, διά να γίνετε, όπως εις σμήνη μελισσών, οι ηγεμόνες μας και οι βασιλείς μας, και προς τον σκοπόν τούτον σας εδώσαμεν καλυτέραν και τελειότεραν μόρφωσιν από τους άλλους, διά να ημπορήτε να κάμνετε και τα δύο· πρέπει λοιπόν ο καθένας σας να κατεβαίνει με την σειράν του εις την κοινήν των άλλων κατοικίαν και να συνηθίση μαζί με τους άλλους να βλέπη και τα σκοτεινά· διότι, όταν οπωσδήποτε εξοικειωθήτε, θα βλέπετε τα πράγματα ασυγκρίτως καλύτερα από τους άλλους τους εκεί, και θα γνωρίζετε έκαστον είδωλον, τι και τίνος είναι, διότι έχετε ιδή την αλήθειαν σχετικώς με το ωραίον, — το δίκαιον και το αγαθόν· και τοιουτοτρόπως προς το συμφέρον και το ιδικόν σας και το ιδικόν μας η διοίκησις της πολιτείας μας θα είναι πραγματικότης και όχι όνειρον, όπως εις τας πλείστας των σημερινών πολιτειών, εις τας οποίας οι άρχοντες πολεμούν μεταξύ των διά μίαν καθαράν σκιάν και διαφιλονεικούν την εξουσίαν, ως να ήτο κανένα σπουδαίον αγαθόν· το αληθές όμως είναι ότι, εις μίαν πόλιν, όπου οι ενδεδειγμένοι να κυβερνώσι δεν δεικνύουν καμμίαν μεγάλην σπουδήν ν' αναλάβουν την αρχήν, κατ' ανάγκην η πόλις αύτη θα διοικηται άριστα και θα βασιλεύη εις αυτήν η ομόνοια· ενώ όπου, οι άρχοντες πράττουν τα εναντία, θα συμβαίνουν και τα εναντία. — Έχεις πολύ δίκαιον.

— Λέγεις λοιπόν να μας παρακούσουν τάχα οι τρόφιμοί μας και να μη θελήσουν να συμμετάσχουν των κόπων της διοικήσεως, έκαστος με την σειράν

του, και να είναι ελεύθεροι έπειτα, τον περισσότερον χρόνον, να τον διέρχωνται μαζί εις την χώραν του καθαρού φωτός; — Δεν είναι δυνατόν· διότι δίκαιοι είναι και αυτοί, δίκαια και αυτά που τους επιβάλλομεν ώστε, παρά κάθε άλλον, θα αναλαμβάνη μετά προθυμίας ο καθένας των την αρχήν ως αναγκαίον καθήκον, αντιθέτως προς τα συμβαίνοντα σήμερον εις τας διαφόρους πολιτείας.

— Έτσι είναι πράγματι, φίλε μου· διότι, αν ημπορέσης να εύρης διά τους ενδεδειγμένους να άρχωσι μίαν συνθήκην του βίου προτιμοτέραν από την εξουσίαν, θα ημπορέσης επίσης να εύρης και μίαν πόλιν καλώς διοικουμένην· διότι μόνον εις αυτήν θα κυβερνούν οι πραγματικώς πλούσιοι, όχι πλούσιοι εις χρήματα, αλλά εις αρετήν και σοφίαν, που είναι ο αληθινός πλούτος των ευδαιμόνων· εάν όμως άνθρωποι πτωχοί και πεινασμένοι, που δεν έχουν ιδικά των αγαθά, επιδιώκουν την εξουσίαν νομίζοντες, ότι από αυτήν θα ημπορέσουν να αρπάσουν ό,τι τους λείπει, είναι αδύνατον να υπάρξη καλή διοίκησις· διότι όπου η εξουσία είναι δι' αυτόν τον λόγον περιμάχητος, ο εμφύλιος και εσωτερικός περί αυτής πόλεμος θα επιφέρη επί τέλους τον όλεθρον και αυτών των ιδίων και της όλης πολιτείας. — Σωστότατα. — Γνωρίζεις λοιπόν καμμίαν άλλην συνθήκην βίου, παρά την της αληθινής φιλοσοφίας, που να περιφρονή, τόσον τας πολιτικάς αρχάς και τα αξιώματα; — Όχι, μα την αλήθειαν. — Αλλ' είπαμεν όμως ότι πρέπει να αναλαμβάνουν την εξουσίαν εκείνοι, που δεν είναι ερασταί της· διότι άλλως η μεταξύ εραστών αντιζηλία, θα προκαλέση έριδας και πόλεμον. — Δίχως άλλο. — Ποίους λοιπόν θα εξαναγκάσης να αναδεχθούν την φρούρησιν της πολιτείας παρά εκείνους, οι οποίοι πεπαιδευμένοι σοφώτατα και καλύτερα από κάθε άλλον εις την τέχνην του κυβερνάν, έχουν συγχρόνως και άλλας τιμάς και ένα άλλον βίον κατά πολύ ανώτερον του πολιτικού; — Δεν υπάρχουν βέβαια άλλοι από αυτούς.

— Θέλεις λοιπόν τώρα να εξετάσωμεν, πώς θα σχηματίσωμεν τους τοιούτους ανθρώπους και πώς θα τους φέρωμεν εις το φως, όπως λέγεται διά μερικούς ότι ανέβησαν από τον Άδην εις τους θεούς; — Πώς δεν θέλω; — Εννοείς ότι δεν πρόκειται τώρα εδώ περί, της περιστροφής ενός οστράκου, όπως εις το παιγνίδι των παιδιών, αλλά περί της περιστροφής της ψυχής, περί της επανόδου δηλονότι αυτής από μίαν σκοτεινήν ημέραν εις το αληθινόν φως του όντος, την οποίαν θα ονομάσωμεν αθινήν φιλοσοφίαν. — Πολύ ωραία. — Δεν πρέπει λοιπόν να εξετάσωμεν ποίον από τα μαθήματα έχει αυτήν την δύναμιν; — Πώς όχι;

— Ποίον λοιπόν μάθημα, αγαπητέ μου Γλαύκων, είναι ικανόν ν' ανυψώση την ψυχήν από τα φθαρτά πράγματα εις το καθ' εαυτόν; και τούτο λέγων, έχω ακόμη υπ' όψιν μου και ένα άλλο· δεν είπαμεν ότι οι φρουροί μας κατά την νεότητά των πρέπει να γυμνασθούν εις την τέχνην των όπλων και του πολέμου; — Το είπαμεν πράγματι. — Όστε πρέπει το μάθημα που ζητούμεν,

εκτός του άλλου εκείνου, να έχη ακόμη και αυτήν την ιδιότητα; — Την ποίαν; — Να μην είναι άχρηστον εις ανθρώπους πολεμικούς. — Πρέπει πράγματι, εάν είναι δυνατόν. — Δεν είχομεν προηγουμένως δεχθῆ εις το εκπαιδευτικόν μας σύστημα ως βάσιν την γυμναστικήν και την μουσικήν; — Μάλιστα. — Αλλ' η γυμναστική αποβλέπει εις πράγμα, που είναι επιδεκτικόν γεννήσεως και φθοράς· διότι έργον έχει να φροντίζει περί της αυξήσεως και της ελαττώσεως των δυνάμεων του σώματος. — Αυτό είναι αλήθεια. — Όστε δεν ημπορεί να είναι αυτή το μάθημα, που ζητούμεν. — Όχι βέβαια.

— Μήπως λοιπόν να είναι η μουσική, όπως την επραγματεύθημεν τότε; — Αλλά, αν ενθυμείσαι, εκείνη πάλιν ήτο αντίστροφος της γυμναστικής, διότι έργον είχε να μορφώνη τον χαρακτήρα των φυλάκων και να μεταδίδη εις αυτούς διά της αρμονίας μίαν ευαρμοστίαν, όχι όμως και επιστήμην, και διά του ρυθμού ευρυθμίαν· δι' ανάλογον δε σκοπόν έχει ακόμη εις την διάθεσίν της και τους λόγους, είτε τους μυθώδεις είτε και τους αληθινωτέρους· μάθημα όμως κατάλληλον προς τοιούτον τι αγαθόν, που ζητείς συ τώρα, δεν περιείχε κανένα. — Ακριβέστατα μου υπενθυμίζεις όλα αυτά· διότι πράγματι δεν είχε κανένα τοιούτον^ αλλά, ευλογημένε μου Γλαύκων, ποίον επί τέλους να είναι αυτό; όχι βέβαια αι μηχανικαί τέχναι, διότι όλας αυτάς πολύ δικαίως τας εχαρακτήρισες βαναύσους. — Πώς όχι; εν τούτοις, αφού αποκλείσωμεν την γυμναστικήν και την μουσικήν και τας τέχνας, τι άλλο μας υπολείπεται; — Αφού δεν έχομεν πλέον τίποτε έξω από αυτά, ας λάβωμεν, λέγω, κανένα από τα γενικά μαθήματα. — Το ποίον; — Νά, αυτό παραδείγματος χάριν το, τόσον κοινόν, που το χρησιμοποιούν όλαι αι τέχναι και αι επιστήμαι και αι διάνοιαι, και που είναι το πρώτον και απαραίτητον μάθημα διά τον καθένα. — Μα ποίον λοιπόν; — Νά, αυτό το τιποτένιο, που μας διδάσκει να διακρίνωμεν το ένα και τα δύο και τα τρία· και το ονομάζω με γενικόν όνομα αριθμητικήν και λογιστικήν· ή δεν είναι αλήθεια, ότι κάθε τέχνη και επιστήμη είναι αναγκασμένη να προσφεύγη εις αυτά: — Και πολύ μάλιστα· λοιπόν και η πολεμική τέχνη; — Και αυτή κατ' ανάγκην. — Και πράγματι ο Παλαμήδης εις τας τραγωδίας εξευτελίζει τον Αγαμέμνονα και τον παρουσιάζει τελείως καταγέλαστον στρατηγόν· δεν είδες που καυχάται ότι αυτός εύρε τους αριθμούς και με την βοήθειαν αυτών έδωσε το σχέδιον του στρατοπέδου προ της Τροίας, εμέτρησε τα πλοία και όλα τα άλλα, ως να ήτο αδύνατον να μετρηθούν πριν και ως να μην εγνώριζεν ο Αγαμέμνων ούτε πόσα πόδια είχε, αφού δεν ήξευρε να μετρά; και μα την αλήθειαν ποίαν ιδέαν θα εσχημάτιζες δι' ένα τοιούτον στρατηγόν; — Όχι πολύ κολακευτικήν, εάν ήτο αυτό αληθινόν.

— Υπάρχει λοιπόν καμμία άλλη επιστήμη αναγκαιοτέρα διὰ τον στρατηγὸν ἀπὸ την αριθμητικὴν και την λογιστικὴν; — Ὑπὲρ παν ἄλλο πράγματι του εἶναι ἀπαραίτητος, αν θέλῃ τουλάχιστον να καταλαβαίνει και το παραμικρότερον ἀπὸ την τακτικὴν, ἢ μάλλον αν θέλῃ και απλῶς να εἶναι ἄνθρωπος. — Συμμερίζεσαι λοιπὸν την ιδέαν που ἔχω και ἐγὼ περὶ αὐτοῦ του μαθήματος; — Ποίαν ιδέαν; — Σαν να μου φαίνεται πως εἶναι ἀπὸ ἐκείνα που ζητούμεν και πως ἔχει την ιδιότητα να ανυψῶνῃ την ψυχὴν εἰς την καθαρὰν νόησιν και να την ἐλκύῃ προς την θεωρίαν του καθ' ἑαυτὸ ὄντος, αν και κανεὶς δεν ηξεύρῃ να το μεταχειρίζεται ορθῶς. — Τι εννοεῖς; — Θα προσπαθῆσω να σου δώσω να καταλάβῃς την ιδέαν μου· εφόσον ἐγὼ θα ξεχωρίζω ἐκείνα, που θεωρῶ κατάλληλα να ἐξηγήσουν την ψυχὴν ἐκεῖ που λέγομεν, και ἐκείνα που δεν τα θεωρῶ, ἐσὺ παρακολοῦθῃ την ἐξέτασιν και λέγε την γνώμην σου, ἐφ' ὅσον συμφωνεῖς ἢ ὄχι μαζί μου, διὰ να ἴδωμεν σαφέστερα και αὐτὸ, αν εἶναι ὅπως ἐγὼ το φαντάζομαι. — Λέγε λοιπὸν. — Ἐν πρώτοις σου λέγω, ἐάν το βλέπῃς και συ, ὅτι ἀπὸ τα αἰσθητὰ πράγματα πολλὰ δεν ἔχουν ἀνάγκην να προσκαλέσουν και την νόησιν προς ἐπιθεώρησίν των, διότι τους ἀρκεῖ και μόνῃ ἡ αἴσθησις να τα κρίνῃ, ἐνῶ ἄλλα ἀπεναντίας ἔχουν ἀπόλυτον ἀνάγκην να ἐπέμβῃ και ἡ νόησις, διότι ἡ αἴσθησις δεν καταφέρνει τίποτε σωστὸν ἀπέναντί των. — Θα εννοῇς βέβαια τα μακρινὰ ἀντικείμενα και ὅσα φαίνονται ἀμυδρῶς διαγεγραμμένα. — Δεν ἐπέτυχες ἀκριβῶς ἐκεῖνο που θέλω να εἶπω. — Ποία λοιπὸν εννοεῖς; — Ἐκείνα που δεν προκαλοῦν την ἐπέμβασιν της νοήσεως εἶναι ὅσα δεν υποπίπτουν συγχρόνως και εἰς μίαν ἐναντίαν αἴσθησιν· θεωρῶ δε ως προκαλοῦντα την ἐπέμβασιν, ἐκείνα που γεννοῦν συγχρόνως δύο ἀντιθέτους αἰσθήσεις, και δεν ξεχωρίζομεν αν εἶναι αὐτὸ ἢ το ὅλως διόλου ἀντίθετον, ἀνεξαρτήτως του αν το ἀντικείμενον εἶναι μακρὰν ἢ πλησίον· θα ἐννοήσῃς καλύτερα το πρᾶγμα με το ἐξῆς παράδειγμα· ἰδοὺ, λέγομεν τρεῖς δάκτυλοι: ο μικρὸς, ο παράμεσος και ο μέσος. — Πολὺ καλὰ. — Λάβε ὅτι τους βλέπομεν ἀπὸ πλησίον και πρόσεξε τῶρα εἰς αὐτὸ που θα σου εἰπῶ. — Το ποῖον; — Ἐκαστος ἐξ αὐτῶν φαίνεται ἐξ ἴσου δάκτυλος, και ὑπ' αὐτὴν την ἔποψιν δεν ὑπάρχει μετὰξὺ των καμμία διαφορὰ, εἴτε φαίνεται εἰς το μέσον ο ἕνας και εἰς το ἄκρον ο ἄλλος, εἴτε εἶναι ἄσπρος ἢ μαῦρος, παχὺς ἢ λεπτὸς και ὅ,τι ἄλλο τοιούτον· εἰς ὅλα αὐτὰ δεν ἀναγκάζεται ἡ ψυχὴ των ἀνθρώπων να ἐρωτήσῃ την νόησιν τι πρᾶγμα εἶναι ο δάκτυλος· διότι οὐδέποτε ἡ ὄρασις ἐδείξεν ὅτι ο δάκτυλος εἶναι συγχρόνως κάτι τι ἄλλο και ἀντίθετον ἀπὸ τον δάκτυλον. — Οὐδέποτε πρᾶγματι. — Ὡστε ἔχω δίκαιον να λέγω ὅτι εἰς την περίπτωσιν αὐτὴν τίποτε δεν προκαλεῖ οὐδ' ἐξεγείρει την νόησιν. — Φυσικά.

— Ἀλλ' ὅμως ἡ ὄρασις κρίνει ἄραγε ἐπαρκῶς περὶ του μεγέθους ἢ της μικρότητος των δακτύλων, και δεν την ἐνδιαφέρει προς τοῦτο, αν ο ἕνας ἐξ αὐτῶν κείται εἰς το μέσον ἢ εἰς το ἄκρον; ὡσαύτως δε και ἡ ἀφή περὶ του πάχους ἢ της λεπτότητος, της μαλακότητος ἢ σκληρότητος; και αἱ ἄλλαι ἐπίσης

αισθήσεις δι' όλα τα τοιαύτα μήπως δεν έχουν την απαιτούμενην ακρίβειαν; ή δεν ενεργεί ως εξής εκάστη εξ αυτών; πρώτον μεν η αίσθησις η ωρισμένη διά το σκληρόν κατ' ανάγκην είναι ωρισμένη και διά το μαλακόν και μεταφέρει εις την ψυχήν ως ένα και το αυτό πράγμα το αίσθημα του σκληρού και του μαλακού; — Μάλιστα αυτό συμβαίνει. — Δεν θα ευρίσκεται λοιπόν κατ' ανάγκην η ψυχή εις απορίαν επί των περιστάσεων τούτων, τι τάχα να είναι εκείνο που της φανερώνει η αίσθησις αυτή ως σκληρόν, αφού της λέγει το ίδιον και ως μαλακόν, καθώς και του βαρέος και του ελαφρού, αφού και το βαρύ της το παριστάνει ελαφρόν, και το ελαφρόν βαρύ; — Πραγματικώς θα φαίνωνται παράδοξοι αι μαρτυρίαι αυταί εις την ψυχήν και θα χρειάζονται να υποβληθούν εις εξέτασιν εκ μέρους της. — Είναι λοιπόν εύλογον εις αυτάς τας περιστάσεις η ψυχή, προσκαλούσα εις βοήθειάν της την σκέψιν και την νόησιν, να προσπαθή να εξετάση, αν αύται αι μαρτυρίαι, που της έφεραν η αίσθησις, αναφέρονται εις έν, ή εις δύο πράγματα. — Πώς όχι; — Και αν κρίνη ότι αναφέρονται εις δύο, τότε έκαστον εξ αυτών θα το πάρη ως ένα ιδιαίτερον και ξεχωριστόν πράγμα. — Ναι. — Εάν λοιπόν έκαστον εξ αυτών της φαίνεται ένα, το ένα δε και το άλλο μαζί δύο, αυτά βέβαια τα δύο θα τα αντιληφθή χωριστά· διότι αν ήσαν αχώριστα, δεν θα τα αντελαμβάνετο ως δύο, αλλ' ως ένα. — Σωστά. — Αλλά και η όρασις, καθώς ελέγαμεν, έβλεπε και το μέγα και το μικρόν, όχι όμως ως κάτι τι χωρισμένον αλλ' ως πράγματα συγκεχυμένα ομού· ή όχι: — Μάλιστα. — Και ακριβώς διά να σαφηνίση αυτό, ηναγκάσθη πάλιν να εξετάση η νόησις το μέγα και το μικρόν, όχι πλέον συγκεχυμένα αλλ' απεναντίας ακριβώς χωρισμένα και καθ' εαυτά. — Είναι αληθές. — Από μίαν λοιπόν τοιαύτην περίστασιν δεν επέρχεται κατὰ πρώτον εις την ψυχήν η ιδέα να ερωτήση, τι τάχα να είναι το μέγεθος και τι πάλιν η μικρότης; — Βεβαιότατα. — Και έτσι λοιπόν εφθάσαμεν να ξεχωρίσωμεν δύο πράγματα, το ορατόν και το νοητόν. — Πολύ σωστά.

— Αυτό λοιπόν ήθελα και πριν να σου δώσω να καταλάβης, όταν σου έλεγα, ότι άλλα μεν πράγματα κινούν την ψυχήν εις σκέψιν, και ως τοιαύτα ελάμβανα εκείνα που προκαλούν συγχρόνως δύο αντίθετα αισθήματα, άλλα δε πάλιν δεν προκαλούν παρά ένα μόνον, και δι' αυτό δεν διεγείρουν την νόησιν. — Ενόησα τώρα, και συμφωνώ πληρέστατα μαζί σου.

— Λοιπόν τι από τα δύο αυτά πράγματα νομίζεις ότι είναι ο αριθμός και η μονάς; — Δεν γνωρίζω καλά. — Συλλογίσου από εκείνα που είπαμεν ανωτέρω· διότι αν λαμβάνωμεν επαρκή γνώσιν της μονάδος ή διά της οράσεως ή διά καμμιάς άλλης αισθήσεως, τότε δεν θα ήτο από εκείνα που μας σύρουν προς την νόησιν της ουσίας, όπως είπαμεν προκειμένου και περί του δακτύλου· εάν όμως μαζί με την μονάδα μας παρουσιάζεται συγχρόνως και το αντίθετόν της, ώστε να μη μας φαίνεται περισσότερον έν παρά και το εναντίον του ενός, τότε πλέον έχομεν ανάγκην του κριτού, που να ξεχωρίση το πράγμα, και η ψυχή, ευρισκομένη εις απορίαν περά αυτού, θα ήτο ηναγκασμένη να εξεγείρη την

νόησιν και να την ερωτήση τι είναι αυτή η μονάς· και τοιουτοτρόπως η γνώσις της μονάδος θα ήτο από εκείνα που σύρουν την ψυχήν και την στρέφουν προς την θεωρίαν του καθ' εαυτό όντος. — Αλλά πράγματι μας παρουσιάζεται υπό την διπλήν αυτήν όψιν η μονάς· διότι βλέπομεν συγχρόνως το ίδιον πράγμα και ως έν και ως άπειρα τον αριθμόν. — Και αφού αυτό συμβαίνει με την μονάδα, δεν θα συμβαίνει επίσης και με κάθε άλλον αριθμόν; Πώς όχι; Αλλ' όμως τας μεταξύ των αριθμών σχέσεις τας εξετάζει η αριθμητική και η λογιστική. — Μάλιστα. — Όστε και αι δύο αυτά οδηγούν εις την αλήθειαν. Θαυμασίως μάλιστα.

— Θα είναι λοιπόν από εκείνα τα μαθήματα που εζητούσαμεν· και είναι πράγματι απαραίτητα εις τον στρατιωτικόν μεν, επειδή πρέπει να τα γνωρίζη διά την τακτικήν, εις τον φιλόσοφον δε, διότι πρέπει να εξέλθη από εκείνα, που είναι επιδεκτικά γενέσεως και φθοράς και να ανυψωθή εις την ουσίαν των πραγμάτων· άλλως ουδέποτε θα γίνη αληθινός μαθηματικός. — Όλα αυτά είναι αληθή.

— Αλλά ο φρουρός της πόλεώς μας είναι συγχρόνως πολεμικός και φιλόσοφος. — Μάλιστα. — Πρέπει επομένως διά νόμου να θεσπίσωμεν αυτό το μάθημα και να υποχρεώσωμεν τους μέλλοντας να κατέξουν τα ανώτατα αξιώματα εις την πολιτείαν μας να επιδίδωνται εις την λογιστικήν όχι επιπολαίως, αλλά μέχρι του βαθμού να είναι ικανοί διά της καθαράς νοήσεως να γνωρίζουν αυτήν την φύσιν και την ουσίαν των αριθμών, όχι διά να την χρησιμοποιούν βέβαια, όπως οι έμποροι και οι μεταπράται εις τας ληψοδοσίας των, αλλά διά να την εφαρμόζουν εις τα πολεμικά και διά να ευκολύνουν την ψυχήν να γυρίζη από τα φθαρτά εις την αλήθειαν και την ουσίαν των όντων. Πολύ λαμπρά τα λέγεις.

Τώρα δε, που συνέπεσεν ο λόγος διά το μάθημα αυτό των αριθμών και των υπολογισμών, παρατηρώ πόσον ωραίον είναι και υπό πολλάς επόψεις χρήσιμον· διά τον σκοπόν που επιδιώκομεν, να καταγίνεται κανείς εις αυτό απλώς διά να το γνωρίζη μόνον και όχι διά να το χρησιμοποιή εις το εμπόριον. — Πώς δα; — Εν πρώτοις αυτό, που ελέγαμεν και τώρα, ότι έχει την ιδιότητα να ανυψώνη την ψυχήν εις θαυμαστά ύψη και την αναγκάζει να φιλοσοφή περί αυτής της φύσεως των αριθμών και να μην ανέχεται να της προβάλλουν εις τους υπολογισμούς της αριθμούς εφαρμοζομένους εις αισθητά και ορατά αντικείμενα· διότι γνωρίζεις βέβαια τι κάμνουν οι φημισμένοι, διά την περί ταύτα δεινότητά τους· εάν τις επιχειρή να διαιρέση, αυτήν την μονάδα διά της φαντασίας, τον περιγελούν και δεν θέλουν να ακούσουν τίποτε· αλλ' εάν εσύ την διαιρέσης, εκείνοι θα την πολλαπλασιάσουν, φοβούμενοι μήπως το έν φανή όχι έν, αλλά σύνολον πολλών μορίων. — Έχεις δίκαιον. — Τι δε νομίζεις, ότι θα απεκρίνοντο, ω Γλαύκων, αν κανείς τους ηρώτα: «περί ποίων αριθμών ομιλείτε, άνθρωποι; πού είναι αυτά αι μονάδες, όπως σεις τας παραδέχεσθε,

απαρallάκτως και κατά πάντα ίσας μεταξύ των, χωρίς να έχουν την ελαχίστην διαφοράν και αι οποίαι δεν αποτελούνται καθόλου από μόρια;»· τι νομίζεις, λέγω, ότι θα απεκρίνοντο; — Ότι ομιλούν περί των αριθμών, τους οποίους μόνον διά της φαντασίας ημπορεί κανείς, να συλλάβη και όχι με κανένα άλλον τρόπον. — Βλέπεις λοιπόν, φίλε μου, ότι πραγματικώς μας είναι απαραίτητον αυτό το μάθημα, αφού φαίνεται ότι εξαναγκάζει την ψυχήν να μεταχειρισθή την νόησιν, διά να γνωρίση την αλήθειαν; — Και τώνοντι είναι καταλληλότερον διά να παραγάγη αυτό το αποτέλεσμα. — Παρατήρησες δε ακόμη και ένα άλλο, ότι οι εκ φύσεως λογιστικοί είναι οξύτατοι γενικώς ειπείν και εις όλα τα μαθήματα, και ότι πάλιν, και όσοι είναι βραδείς τον νουν, όταν καταγίνουν και γυμασθούν με τα μαθηματικά, και αν δεν ωφεληθούν τίποτε άλλο, αποκτούν πολύ μεγαλυτέραν οξύτητα πνεύματος παρά όσην εκ φύσεως έχουν; — Είναι αληθές αυτό. — Και όμως, καθώς εγώ νομίζω, είναι δύσκολον να εύρης άλλα μαθήματα που να παρέχουν τόσον κόπον, διά να τα μάθης και τα εμβαθύνης, όσον αυτό. — Πράγματι. — Ένεκα όλων λοιπόν αυτών των λόγων δεν πρέπει να παραλείψωμεν αυτό το μάθημα, αλλά πρέπει να εκπαιδεύωμεν εις αυτό τας αρίστας φύσεις. — Είμαι σύμφωνος μαζί σου.

— Το εδέχθημεν λοιπόν αυτό πρώτον^ ας εξετάσωμεν δε τώρα, εάν μας κάμνη διά τον σκοπόν μας, το δεύτερον αυτό μάθημα, που σχετίζεται στενώς με εκείνο. — Το ποίον; μήπως εννοείς την γεωμετρίαν; — Αυτήν ακριβώς. — Είναι προφανές ότι μας κάμνει, καθόσον τουλάχιστον αναφέρεται εις την πολεμικήν τέχνην· διότι όσον αφορά τας στρατοπεδεύσεις και τας καταλήψεις ισχυρών θέσεων και τας συμπυκνώσεις και αναπτύξεις του στρατεύματος και όλα τα σχετικά με τους διαφόρους σχηματισμούς του στρατού είτε κατά την μάχην είτε εν πορεία, ασυγκρίτως θα υπερέχη ένας γεωμέτρης από ένα μη τοιούτον. — Ναι, άλλως προς τούτο θα ήρκει και μικρά γνώσις της γεωμετρίας και των υπολογισμών· πρέπει να εξετάσωμεν, αν η βαθεία και ανωτέρα γνώσις της επιστήμης αυτής τείνη εις το να καταστήση ευκολωτέραν την κατάληψιν της ιδέας του αγαθού· αυτό δε είναι, καθώς είπαμεν, το αποτέλεσμα πασών των επιστημών, όσαι εξαναγκάζουν την ψυχήν να στραφή προς την σφαίραν εκείνην, όπου ευρίσκεται το ευδαιμονέστατον των όντων, που πρέπει η ψυχή με κάθε τρόπον να αντικρύση και να ίδη. — Έχεις δίκαιον.

— Εάν λοιπόν και η γεωμετρία αναγκάζη την ψυχήν να αποβλέπη προς την ουσίαν των όντων, τότε μας κάμνει διά τον σκοπόν μας, εάν όμως περιορίζεται απλώς εις τα φθαρτά, δεν μας κάμνει. — Αναμφιβόλως. — Αυτό όμως δεν θα μας το αμφισβητήσουν όσοι έχουν και μικράν μόνον ιδέαν γεωμετρίας, ότι δηλαδή ο σκοπός της επιστήμης ταύτης αντίκειται εξ ολοκλήρου προς όσα λέγουν εκείνοι, που πραγματεύονται περί αυτής. — Πώς αυτό; — Η γλώσσα δηλαδή που μεταχειρίζονται είναι όλως διόλου αστεία, αν και δεν ημπορούν να κάμουν διαφορετικά, διότι έχουν διαρκώς εις το στόμα των τας λέξεις

τετραγωνίζω και εκτείνω και προσθέτω, ως να τα έκαμνον πράγματι αυτά και να απέβλεπον εις το πρακτικόν μέρος, ενώ η επιστήμη αυτή ολόκληρος άλλο αντικείμενον δεν έχει, παρά την γνώσιν. — Αυτό είναι αληθές — Συμφωνείς ακόμη και δι' ένα άλλο πράγμα; — Το ποίον; — Ότι έχει αντικείμενον την γνώσιν του αιωνίως όντος, και όχι εκείνου του οποίου λαμβάνει αρχήν και τέλος; — Δεν έχω καμμίαν δυσκολίαν να το παραδεχθώ· πράγματι η γεωμετρία είναι γνώσις του αιωνίως όντος. — Κατά συνέπειαν δύναται να σύρη και αυτήν την ψυχήν προς την αλήθειαν και να επεξεργασθή μίαν φιλοσοφικήν διάνοιαν, εις τρόπον ώστε να κρατή πάντοτε εστραμμένα προς τα άνω τα βλέμματα, τα οποία τώρα χωρίς να πρέπει έχομεν προς τα κάτω. — Όσον το δυνατόν περισσότερο. — Όσον το δυνατόν λοιπόν περισσότερο πρέπει και ημείς να υποχρεώνωμεν τους νέους της καλλιπόλεώς μας, να μη παραμελούν κατ' ουδένα τρόπον την γεωμετρίαν· διότι ακόμη και τα πάρεργα και τα επουσιώδη αυτής έχουν όχι μικράν σπουδαιότητα. — Ποία δηλαδή εννοείς; — Πρώτον εκείνα που ανέφερες και συ, τα σχετιζόμενα δηλαδή με την πολεμικήν τέχνην· εν γένει όμως και διὰ τα άλλα τα μαθήματα, όσον αφορά την ευκολωτέραν κατάληψιν αυτών, γνωρίζομεν ότι έχει απ' άκρου εις άκρον διαφοράν εκείνος που είναι εντριβής της γεωμετρίας, από εκείνον, που δεν είναι. — Πράγματι απ' άκρου εις άκρον. — Όστε να ορίσωμεν δεύτερον αυτό μάθημα διὰ τους νέους μας; — Να το ορίσωμεν.

— Τι δε; να ορίσωμεν ως τρίτον την αστρονομίαν; ή δεν το εγκρίνεις; — Πώς όχι; διότι όχι μόνον διὰ την γεωργίαν και την ναυτιλίαν, αλλ' επίσης και διὰ την στρατηγίαν είναι αναγκαίον να έχη κανείς ακριβεστέραν γνώσιν των ωρών, των μηνών και των ενιαυτών. — Είσαι μα την αλήθειαν πολύ νόστιμος, διότι φαίνεται ως να φοβήσαι τους πολλούς, μήπως νομισθής ότι εισάγεις άχρηστα μαθήματα· όμως η ωφέλεια των μαθημάτων τούτων δεν είναι αναξία λόγου, καίτοι πολύ δύσκολα ήθελον το παραδεχθή· δι' αυτών των μαθημάτων αληθώς αποκαθαίρεται και αναζωπυρούται ένα όργανον της ψυχής εκάστου, το οποίον σβύνει και τυφλούται από τας άλλας ενασχολήσεις της ζωής, αν και είναι προτιμότερον από χιλίους οφθαλμούς· διότι μόνον δι' αυτού ήμπορούμεν να ίδωμεν την αλήθειαν· αυτά να σε ακούσουν να λέγης, όσοι είναι σύμφωνοι μαζί μας επί του ζητήματος τούτου, θα σε επικροτήσουν εκθύμως· όσοι όμως δεν έχουν εννοήση αυτήν την αλήθειαν, φυσικώ τω λόγω θα ειπούν ότι δεν λέγεις τίποτε· διότι δεν βλέπουν καμμίαν άλλην αξίαν λόγου ωφέλειαν από αυτάς τας επιστήμας· βλέπε λοιπόν τώρα προς ποίους εξ αυτών ομιλεις, εκτός αν δεν το κάμνης ούτε διὰ τους μεν, ούτε διὰ τους δε, αλλ' απλώς χάριν του εαυτού σου κάμνεις αυτούς τους συλλογισμούς, χωρίς όμως να φθονής, αν και κανείς άλλος θα ηδύνατο να επωφεληθθή εξ αυτών. — Προτιμώ χάριν του εαυτού μου το περισσότερο να ομιλώ, να ερωτώ και να αποκρίνωμαι.

— Αν είναι λοιπόν έτσι, κάμε τώρα ένα βήμα προς τα οπίσω· διότι δεν ελάβαμεν

την επιστήμην, που έπρεπε να λάβωμεν κατόπιν της γεωμετρίας. — Τι εκάμαμεν δηλαδή; — Μετά τας επιφανείας, ελάβαμεν τα στερεά εν κινήσει, χωρίς προηγουμένως να ασχοληθώμεν με αυτά καθ' εαυτά· η τάξις απήτει, κατόπιν εκείνων που έχουν δύο διαστάσεις, να λάβωμεν τα έχοντα τρεις, όπως είναι παραδείγματος χάριν ο κύβος και όλα όσα έχουν και βάθος. — Αυτό είναι αληθές· μου φαίνεται όμως, Σωκράτη, ότι δεν ευρέθησαν ακόμη αυτά. — Το τοιούτον προέρχεται από δύο αιτίας· πρώτον μεν διότι καμμία πολιτεία δεν δίδει την πρέπουσαν εκτίμησιν εις αυτάς τας ανακαλύψεις και εργάζονται επιμόνως άνευ λόγου όσοι καταγίνονται εις τας δυσκολωτάτας αυτάς ερεύνας· δεύτερον δε διότι οι καταγινόμενοι έχουν ανάγκην ενός οδηγού, άνευ του οποίου εις τίποτε δεν είναι δυνατόν να καταλήξουν αι έρευναί των· αλλά τοιούτος οδηγός, διά να ευρεθή, πρώτον μεν είναι πολύ δύσκολον, και αν όμως υποθέσωμεν ότι ευρέθη, όπως τώρα έχουν τα πράγματα, δεν θα κατεδέχοντο να του ακούσουν όσοι καταγίνονται με τας ερεύνας ταύτας, διότι το έχουν πολύ παρμένον επάνω των· εάν όμως ολόκληρος η πόλις ήθελεν επιστατήση εις τας εργασίας αυτάς, αποδεικνύουσα την εκτίμησίν της, θα την ηκολούθουν τοιουτοτρόπως και αυτοί και διά της συνεχούς και επιμόνου ερεύνης, θα κατέληγον εις ευχάριστον αποτέλεσμα και θα ευρίσκετο επί τέλους η αλήθεια· αφού και τώρα με όλην την περιφρόνησιν που έχουν προς αυτήν την επιστήμην και τα εμπόδια, που της παρεμβάλλουν, και μολονότι και ο μικρός αριθμός των καταγινομένων δεν κατανοεί όλην την χρησιμότητα αυτής, πάλιν όμως παρ' όλα αυτά με μόνην την δύναμιν του θελγήτρου που εξασκεί, από ημέρας εις ημέραν προοδεύει και τίποτε το παράδοξον επί τέλους να φθάση εις το τέρμα που επιδιώκει. — Και πράγματι δεν ημπορεί κανείς να αρνηθή, ότι είναι κατ' εξοχήν ελκυστική επιστήμη· εξήγησέ μου όμως σαφέστερον αυτά που έλεγες τώρα· και γεωμετρίαν μεν εννοούσες την πραγματευομένην περί των επιπέδων επιφανειών. — Μάλιστα. — Μετ' αυτήν έθετες πρώτον μεν την αστρονομίαν, ύστερα όμως μετέβαλες την σειράν. — Ναι, διότι από την βίαν μου, να τα περιλάβω όλα μίαν ώραν αρχύτερα, ηργοπόρησα απεναντίας περισσότερον· έπρεπε, ύστερ' από την γεωμετρίαν, να κάμω λόγον περί των στερεών σωμάτων, επειδή όμως η περί αυτών έρευνα έχει κάμη μηδαμινάς προόδους, την παρέτρεξα διά να μεταβώ εις την αστρονομίαν, η οποία είναι η επιστήμη των στερεών εν κινήσει. Πολύ σωστά.

— Ὡστε λοιπὸν ὡς τέταρτον μάθημα ορίζομεν τὴν ἀστρονομίαν, δεχόμενοι ὅτι ὑπάρχει ἡ στερεομετρία, τὴν ὁποίαν παρελείψαμεν τώρα, εἴν ἡ πολιτεία ἀσχοληθῇ περὶ αὐτῆς — Πολὺ φυσικὰ· καὶ ἐπειδὴ προ ολίγου με ἐπέπληξαν διότι ἐπήνεσα τὴν ἀστρονομίαν τόσον ἀδέξια, τὴν ἐπαινῶ τώρα κατὰ τρόπον σύμφωνον με τὴν ἰδικὴν σου ἀντίληψιν· διότι εἶναι, νομίζω, εἰς ὅλους φανερόν, ὅτι αὐτὴ ἀναγκάζει τὴν ψυχὴν νὰ στρέφῃ τὰ βλέμματά της πρὸς τὰ ἄνω καὶ τὴν ὀδηγεῖ ἀπὸ τὰ ἐπίγεια πράγματα πρὸς τὰ ἐπουράνια. — Ἴσως, καθὼς λέγεις, νὰ εἶναι εἰς ὅλους αὐτὸ φανερόν, ἐκτὸς ὅμως ἐμοῦ· διότι ἐγὼ δὲν κρίνω κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. — Ἀλλὰ πῶς λοιπὸν; — Ὅπως μὲν τὴν σπουδάζουν τώρα ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τὴν ἀνάγουν εἰς φιλοσοφίαν, τὴν κάμνουν ἀπεναντίας νὰ βλέπῃ πρὸς τὰ κάτω. — Τὶ θέλεις νὰ εἴπῃς; — Μου φαίνεται ὅτι ἐκλαμβάνεις κατὰ ἓνα περίεργον τρόπον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐγὼ ὀνομάζω θεωρίαν τῶν ἄνω· διότι καταντὰ τὸ ἴδιον, καὶ ἀν ἓνας σηκῶσῃ τὴν κεφαλὴν, τοῦ καὶ παρατηρῇ τὰ κοσμήματα μίας οροφῆς, νὰ νομίζῃς ὅτι τὰ παρατηρεῖ διὰ τῆς νοήσεως καὶ ὀχι με τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ^ τώρα πιθανόν νὰ ἔχῃς ἐσὺ δίκαιον καὶ ἐγὼ νὰ ἀπατῶμαι χονδροειδῶς· διότι ἐγὼ δὲν ἡμπορῶ νὰ ἐννοήσω ἄλλην ἐπιστήμην, πού νὰ κάμνῃ τὴν ψυχὴν νὰ βλέπῃ πρὸς τὰ ἄνω παρὰ ἐκείνην, πού ἀντικείμενόν της ἔχει τὸ ὄν καὶ τὸ ἀόρατον^ εἴν δε κανεῖς χάσκη παρατηρῶν πρὸς τὰ ἄνω, ἢ με μισοκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ κάτω προσπαθῇ νὰ μάθῃ κανένα ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ, ποτὲ ἐγὼ δὲν θα εἴπω ὅτι θα μάθῃ αὐτὸς τίποτε — διότι, κανένα ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ δὲν εἶναι ἀντικείμενον ἐπιστήμης — οὔτε ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ βλέπει πρὸς τὰ ἄνω, ἀλλὰ πρὸς τὰ κάτω, καὶ ἀν ἀκόμη εἶναι ἐξαπλωμένος ἀνάσκελα εἴτε εἰς τὴν θάλασσαν εἴτε εἰς τὴν ξηρὰν.

— Εἶναι δικαία ἡ τιμωρία μου καὶ ὀρθῶς με ἐπέπληξες· ἀλλὰ πῶς λέγεις ὅτι πρέπει νὰ μανθάνουν τὴν ἀστρονομίαν διαφορετικὰ ἀπ' ὅ,τι διδάσκεται σήμερον, διὰ νὰ εἶναι ἡ μάθησίς της ὠφέλιμος πρὸς τὸν σκοπὸν μας; — Ἰδοὺ πῶς· αὐτὰ τὰ ἐν τῷ ουρανῷ κοσμήματα, τὰ ὁποῖα υποπίπτουν εἰς τὴν ὄρασιν, πρέπει βέβαια νὰ τὰ θαυμάζωμεν διὰ τὴν ὠραιότητά των καὶ διὰ τὴν τάξιν των, υπολείπονται ὅμως κατὰ πολὺ ἀπὸ τὰς ἀληθινὰς καλλονάς, πού παράγουν ἡ πραγματικὴ ταχύτης καὶ ἡ πραγματικὴ βραδύτης εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλας σχέσεις καὶ εἰς τὰς κινήσεις πού μεταδίδουν εἰς τὰ ἐν τῷ ουρανῷ σώματα κατὰ τοὺς ἀληθινοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὰ ἀληθινὰ σχήματα· πράγματα τὰ ὁποῖα διαφεύγουν τὴν ὄρασιν καὶ μόνον με τὴν σκέψιν καὶ τὴν νόησιν δύνανται κανεῖς νὰ συλλάβῃ· ἢ παραδέχεσαι ἐσὺ τὸ ἐναντίον; — Καθόλου.

— Πρέπει λοιπὸν τὰς ουρανίους καλλονὰς νὰ τὰς μεταχειριζώμεθα ἀπλῶς ὡς εἰκόνας καὶ παραδείγματα πρὸς κατανόησιν τῶν ἀοράτων ἐκείνων, ὅπως ἀν ἠθέλῃ τις ἐπιτύχῃ εἰκόνας μετὰ περισσῆς τέχνης κατεσκευασμένας ὑπὸ τοῦ Δαιδάλου ἢ κανενὸς ἄλλου γλύπτου ἢ ζωγράφου· διότι ἓνας ἐμπειρὸς τῆς γεωμετρίας, εἴν ἐβλεπεν αὐτὰς, βεβαίως θα εθαύμαζε τὴν καλλιτεχνικὴν τῶν ἐκτέλεσιν, θα ἐθεώρει ὅμως γελοῖον νὰ τὰς ἐσπούδαζεν ἐπισταμένως, διὰ νὰ

μάθη εξ αυτών την αλήθειαν περί των ἰσων ἢ διπλασίων ἢ πάσης ἄλλης αναλογίας. — Πῶς πράγματι δεν θα ἦτο γελοῖον;

— Καὶ ἓνας λοιπὸν ἀληθινὸς ἀστρονόμος δεν θα ἐπάθαινε το ἴδιον, ἀν παρετήρει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὰς περιφορὰς τῶν ουρανίων σωμάτων; θα παραδεχθῇ βεβαίως ὅτι, ἐκεῖνος ὅστις κατεσκεύασε καὶ διεκόσμησε τὸν ουρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, τὰ κατεσκεύασεν ὅσον τὸ δυνατόν ωραιότερα· ἀλλὰ δεν νομίζεις, ὅτι θα θεωρήσῃ ἀτοπὸν νὰ παραδεχθῇ τις, ὅτι αἱ σχέσεις τῆς ἡμέρας πρὸς τὴν νύκτα, τῶν ἡμερῶν πρὸς τὸν μῆνα, τῶν μηνῶν πρὸς τὸ ἔτος καὶ τῆς περιφορὰς τῶν ἀστρῶν ὡς πρὸς αὐτὰ καὶ πρὸς ἀλλήλα, μένουν αἱ αὐταὶ πάντοτε καὶ ποτέ δεν μεταβάλλονται διόλου, ἐνῶ πρόκειται περὶ φαινομένων υλικῶν καὶ ορατῶν, καὶ νὰ ζητῇ κατὰ πάντα τρόπον νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν αλήθειαν εἰς ὅλα αὐτὰ; — Τώρα, πού σου ἀκούω, παραδέχομαι, ὅτι εἶναι ὅπως τὰ λέγεις. — Ὡστε θα σπουδάζωμεν τὴν ἀστρονομίαν μεταχειριζόμενοι τὰ ἀστρα ὅπως τὰ σχήματα εἰς τὴν γεωμετρίαν· καὶ ἐπομένως θα ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὰ ουράνια φαινόμενα, εἴν θέλωμεν διὰ τῆς σπουδῆς τῆς ἀστρονομίας νὰ κάμωμεν χρήσιμον τὴν γνωστικὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μας, ἡ ὁποία ἄλλως θα μείνῃ ἀχρηστος — Πόσον περισσοτέρας υποχρεώσεις ἀναθέτεις εἰς τὴν ἀστρονομίαν, ἀπὸ ὅσας ἔχει τώρα! — Νομίζω ὅτι τὸ ἴδιον εἴμεθα υποχρεωμένοι νὰ κάμωμεν καὶ διὰ τὰς ἄλλας μαθήσεις, ἀν πρόκειται νὰ προκύψῃ κανὲν ὄφελος ἀπὸ τὴν νομοθεσίαν μας. Ἀλλὰ ἡμπορεῖς νὰ μου ἐνθυμίσης καμμίαν ἀκόμη ἀπὸ τὰς ἐπιστήμας, πού ταιριάζουν διὰ τὸν σκοπὸν μας; — Δεν ἡμπορῶ τώρα ἔτσι νὰ ἐνθυμηθῶ.

— Καὶ ὅμως ἡ κίνησις, καθὼς ἐγὼ νομίζω, παρουσιάζεται ὅχι ὑπὸ μίαν μορφήν μόνον, ἀλλὰ ὑπὸ περισσοτέρας· ἓνας σοφὸς θα ἠδύνατο ἴσως νὰ τὰς ἀπαριθμήσῃ ὅλας· ἐκεῖνοι δέ, πού τὰς γνωρίζομεν καὶ ἡμεῖς, εἶναι δύο. — Ποῖαι εἶναι αὐταί; — Ἐκτὸς αὐτῆς πού εἶπαμεν προ ολίγου, τῆς ἀστρονομίας, καὶ ἡ ἀντίστροφός τῆς. — Ποῖα δηλαδὴ; — Φαίνεται ὅτι, καθὼς διὰ τὴν ἀστρονομικὴν κίνησιν ἔχουν κατασκευασθῇ οἱ ὀφθαλμοί, τοιοῦτοτρόπως διὰ τὴν ἐναρμόνιον κίνησιν τὰ ὠτα· καὶ αἱ ἐπιστήμαι αὐταί, ἡ ἀστρονομία καὶ ἡ μουσική, εἶναι ἀδελφαί πρὸς ἀλλήλας, καθὼς τὸ λέγουν οἱ Πυθαγόρειοι καὶ ἡμεῖς συμφωνοῦμεν μαζὶ τῶν· δεν εἶναι ἔτσι; — Μάλιστα. — Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ζήτημα θέλει πολὺν κόπον, μας ἀρκεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος, νὰ μάθωμεν τι λέγουν αὐτοὶ περὶ τούτου καὶ περὶ ἄλλων ἀκόμη, ἀν γίνῃ ἀνάγκη. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι εἰς ὅλα αὐτὰ θα φυλάττωμεν ἡμεῖς πάντοτε τὸ ἀξίωμά μας. — Ποῖον; — Νὰ μὴν ἐπιχειροῦν ποτέ οἱ τρόφιμοί μας νὰ μανθάνουν ἀτελῶς καμμίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς γνώσεις, καὶ αἱ ὁποῖαι νὰ μὴν φθάνουν εἰς τὸ τέρμα, ὅπου πρέπει νὰ τείνουν τὰ πάντα, καθὼς ἐλέγαμεν προ ολίγου περὶ τῆς ἀστρονομίας· ἢ μήπως δὲ γνωρίζεις, ὅτι τὰ ἴδια κάμνουν καὶ με τὴν ἀρμονίαν; περιορίζονται δηλαδὴ νὰ μετροῦν τοὺς τόνους καὶ τὰς συμφωνίας, πού ἀκούονται με τὰ ὠτα, καὶ τοιοῦτοτρόπως χάνουν ἀδίκᾳ τοὺς κόπους τῶν, καθὼς οἱ ἀστρονόμοι.

— Μα την αλήθειαν και τίποτε αστειότερον από αυτό που κάνουν οι μουσικοί μας· διαρκώς σου ομιλούν διά κάποιους διατονικούς χρωματισμούς και σου τεντώνουν τα αυτιά σαν να πρόκειται ν' αρπάξουν καμμιά φωνή από τη γειτονιά, και ο ένας σου λέγει, ότι ακούει ακόμη ένα διάμεσον τόνον, ο οποίος είναι το μικρότατον διάστημα, που χωρίζει δύο κυρίους τόνους, ενώ ο άλλος υποστηρίζει απεναντίας ότι και οι δύο είναι εντελώς όμοιοι, όλοι των δε προτιμούν την κρίσιν των ώτων από του νου. — Ομιλείς βέβαια διά τους αγαθούς εκείνους μουσικούς, που δεν αφήνουν ησύχους τας χορδάς, αλλά τας υποβάλλουν εις βασανιστήρια και τας στρεβλώνουν επάνω εις τα κλειδιά· θα ημπορούσα να παρατείνω ακόμη την περιγραφήν, να ομιλήσω διά τα κτυπήματα που κατεβάζουν με το δοξάρι, διά τας κατηγορίας που απευθύνουν κατά των χορδών, πως τάχα πεισμώνουν και αρνούνται να δώσουν τον τόνον, που των ζητούν, αλλά σταματώ ως εδώ, και σου λέγω ότι δεν εννοώ αυτούς τους μουσικούς, αλλ' εκείνους που είπαμεν προ ολίγου, ότι θα τους ερωτήσωμεν περί αρμονίας· διότι αυτοί είναι που κάμνουν το ίδιον με τους αστρονόμους· ζητούν δηλαδή τας αριθμητικάς σχέσεις, που προκύπτουν από τας συμφωνίας τας ακουόμενας διά των ώτων, αλλά δεν φθάνουν να τας θεωρούν ως μέσον απλώς, διά να εύρουν ποίοι αριθμοί είναι αρμονικοί και ποίοι όχι και διά ποίον λόγον. — Θαυμάσιον θα ήτο αυτό που λέγεις. — Χρήσιμον οπωσδήποτε διά την ζήτησιν του καλού και του αγαθού, ενώ, εάν επεδιώκετο διά κάθε άλλον σκοπόν, θα ήτο παντελώς άχρηστον. — Πολύ φυσικά.

— Εκτός δε τούτου φρονώ ότι, αν η σπουδή όλων αυτών των επιστημών, τας οποίας διήλθομεν, φθάση να γνωρίση την συγγένειαν και την στενήν σχέσιν και επίδρασιν, που έχουν αυτά μεταξύ των, τότε θα μας ήτο πράγματι μεγάλης χρησιμότητος διά τον σκοπόν που επιδιώκομεν, και δεν θα επήγαιναν οι κόποι μας χαμένοι. — Και εγώ το φαντάζομαι αυτό· αλλ' αυτό το έργον, που λέγεις, Σωκράτη, είναι πολύ μακρόν και δύσκολον.

— Το έργον του προοιμίου, ή τίνος άλλου; ή μήπως δεν γνωρίζεις ότι όλα αυτά είναι απλώς προοίμια και η εισαγωγή της μελωδίας, που πρέπει να μάθωμεν; διότι βέβαια δεν φρονείς, ότι όλοι, όσοι καταγίνονται με τας επιστήμας, που προανεφέραμεν, είναι συγχρόνως και δεινοί διαλεκτικοί. — Όχι βέβαια· ως τώρα τουλάχιστον δεν ευρήκα, παρά ένα ελάχιστον αριθμόν τοιούτων. — Αλλά πώς; άνθρωποι, που δεν είναι εις θέσιν να δώσουν ή να ακούσουν τον λόγον παντός πράγματος, θα ημπορέσουν ποτέ να μάθουν τίποτε από εκείνα, που είπαμεν, ότι πρέπει να γνωρίζωμεν; — Εννοείται όχι. — Αυτό λοιπόν δεν είναι επί τέλους η μελωδία, της οποίας την εκτέλεσιν φέρει εις πέρας η διαλεκτική; η οποία, αν και είναι πράγμα πνευματικόν, δύναται μολαταύτα να παραβληθή προς την δύναμιν της οράσεως, ήτις, καθώς το εδείξαμεν, αρχίζει πρώτα να βλέπη αυτά τα ζώα, έπειτα τα άστρα, και τελευταίον και αυτόν τον ήλιον^ τοιουτοτρόπως και εκείνος, όστις επιληφθή της διαλεκτικής, άνευ απολύτως της χρήσεως των

αισθήσεων, υψούται αποκλειστικῶς μόνον διὰ τοῦ λόγου εἰς αὐτὴν τὴν οὐσίαν τῶν ὄντων, καὶ ἀν δὲν ἀνακόψῃ τὸν δρόμον τοῦ, μέχρις οὗτοῦ διὰ τῆς νοήσεως συλλάβῃ αὐτὴν τὴν ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ, φθάνει τέλος εἰς αὐτὸ τὸ τέρμα τοῦ νοητοῦ κόσμου, ὅπως ἐκεῖνος, ποῦ βλέπει τὸν ἥλιον εἰς τὸ τέρμα τοῦ ορατοῦ. — Πολὺ σωστά. — Δὲν εἶναι λοιπὸν αὐτὴ ἡ πορεία, αὐτὴ ἡ ἀνάβασις, ποῦ ονομάζεις διαλεκτικὴν; — Πῶς ὄχι; — Ἐνθυμήσου τώρα τὴν παραβολὴν μας τοῦ σπηλαιοῦ· ἐν πρώτοις ἀπαλλάσσεται ὁ δεσμώτης ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ, καὶ στρέφεται ἀπὸ τὰς σκιάς πρὸς τὰ τεχνητὰ εἰδῶλα καὶ τὴν λάμπιν, ποῦ τὰ φωτίζει· ἔπειτα ἀνεβαίνει ἀπὸ τὸ υπόγειον εἰς τὸν ἥλιον, ὅπου ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν τῶν οφθαλμῶν τοῦ δὲν ἡμπορεῖ ἀκόμη νὰ προσβλέπῃ τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν υδάτων καὶ τὰς σκιάς τῶν· αἱ εἰκόνες ὅμως αὗται καὶ αἱ σκιαὶ εἶναι πραγματικῶν αντικειμένων, καὶ ὄχι ὅπως αἱ σκιαὶ τῶν τεχνητῶν εἰδώλων, τὰς ὁποίας ἐσχημάτιζεν εἰς τὸ σπήλαιον φῶς ἐπίσης τεχνητὸν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἥλιον. Λοιπὸν, πᾶσα ἡ σπουδὴ ἰὼν ἐπιστημῶν, τὰς ὁποίας διήλθομεν, ἔχει ἀκριβῶς τὴν αὐτὴν δύναμιν καὶ τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα· ἀνυψώνει δηλαδὴ τὸ εὐγενέστερον μέρος τῆς ψυχῆς μας εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ ἀρίστου μεταξὺ πάντων τῶν ὄντων, ὅπως τὸ λεπτότερον τῶν ὀργάνων τοῦ σώματος ἀνυψοῦται εἰς τὴν θέαν τοῦ φωτεινοτάτου ἐν τῷ υλικῷ καὶ ορατῷ κόσμῳ.

— Ἐγὼ μὲν συμφωνῶ ὅπως τὰ λέγεις· καὶ μολαταῦτα ὑπὸ μίαν ἐποψὴν μοῦ φαίνεται παντελῶς δύσκολον νὰ τὰ παραδεχθῶ, ἀφ' ἐτέρου δὲ πάλιν ἄλλο τόσο δύσκολον νὰ μὴν τὰ παραδεχθῶ· ἐπειδὴ ὅμως δὲν θὰ εἶναι αὐτὴ μόνον ἡ φορὰ, ποῦ θὰ κάμωμεν λόγον περὶ αὐτοῦ τοῦ ζητήματος, ἀλλὰ θὰ ἐπανέλθωμεν συχνὰ καὶ ἄλλοτε, ἀς υποθέσωμεν ὅτι εἶναι ὅπως τὰ εἶπαμεν τώρα, καὶ ἀς μεταβῶμεν πλέον εἰς αὐτὴν τὴν μελωδίαν, τὴν ὁποίαν νὰ διέλθωμεν, ὅπως διήλθομεν καὶ τὸ προοίμιον· λέγε λοιπὸν εἰς τι συνίσταται ἡ δύναμις τῆς διαλεκτικῆς καὶ εἰς πόσα εἶδη διαιρεῖται καὶ ποῖοι εἶναι οἱ δρόμοι, ποῦ φέρουν πρὸς αὐτὴν· διότι αὐτοί, καθὼς φαίνεται, θὰ ὁδηγοῦν ἐκεῖ ὅπου, ὅταν φθάσωμεν, θὰ εὕρωμεν τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὸ τέλος τῆς πορείας μας.

— Δὲν θὰ εἶσαι ἀκόμη εἰς θέσιν, φίλε μοῦ Γλαῦκων, νὰ με ἀκολουθήσῃς ὡς ἐκεῖ· διότι, ὅσον δι' ἐμένα, δὲν θὰ μοῦ ἔλειπε καθόλου ἡ προθυμία· καὶ δὲν θὰ ἔβλεπες πλέον εἰκόνα ἀπλῶς ἐκείνου ποῦ λέγομεν, ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος, ὅπως τουλάχιστον τὸ νομίζω ἐγὼ· ἀν δὲ εἶναι καὶ αὐτὸ πράγματι, ἢ ὄχι, δὲν εἶναι ἀκόμη αὐτὸ τὸ ζήτημα· ἀλλ' ἐκεῖνο ποῦ ἡμπορούμεν νὰ ἰσχυρισθῶμεν, εἶναι ὅτι ὑπάρχει ἓνα τοιοῦτον πράγμα· δὲν εἶναι ἔτσι; — Πῶς ὄχι; — Ἀκόμη δὲ καὶ ὅτι μόνον ἡ διαλεκτικὴ δύναται νὰ τὸ φανερώσῃ εἰς τὸ πνεῦμα, ποῦ ἔχει προπαρασκευασθῇ τελείως διὰ τῶν ἐπιστημῶν, τὰς ὁποίας διήλθομεν, χωρὶς νὰ εἶναι δυνατόν με κανένα ἄλλον τρόπον. — Ἡμπορούμεν νὰ τὸ διισχυρισθῶμεν καὶ αὐτό.

— Υπάρχει τουλάχιστον ένα σημείον, που κανείς δεν θα ημπορέση να το αμφισβήτηση, ότι καμμία άλλη μέθοδος δεν επιχειρεί διά της κανονικής οδοῦ να φθάσῃ εἰς τὴν κατάληψιν τῆς οὐσίας ἐκάστου ἐκ τῶν πραγμάτων διότι, ἐν πρώτοις, πᾶσαι μὲν αἱ ἄλλαι τέχναι καταγίνονται ἢ μετὰς τὴν δοξασίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν, ἢ μετὰ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν κατασκευὴν, ἢ καὶ μετὰ τὴν διατήρησιν ἀπλῶς τῶν προϊόντων τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης· αἱ δὲ λοιπαὶ πάλιν, που εἶπαμεν πῶς ἔρχονται εἰς κάποιαν ἐπαφὴν μετὰ τὸ καθ' ἑαυτὸν, ὅπως εἶναι ἡ γεωμετρία καὶ αἱ σχετικαὶ μετὰ αὐτὴν ἐπιστήμαι, εἶδομεν ὅτι ἡ γνῶσις, τὴν ὁποίαν ἔχουν περὶ τοῦ ὄντος, ὁμοιάζει μᾶλλον πρὸς ὄνειρον καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ το ἴδουν ποτὲ καθαρὰ ὡς ἐν ἐγρηγόρσει, ἐφόσον στηρίζονται ἐπὶ υποθέσεων, τὰς ὁποίας ἀφήνουν ἀθίκτους, ὅπως τὰς λαμβάνουν, διότι δὲν ἡμποροῦν νὰ δώσουν τὸν ἀποχρῶντα λόγον αὐτῶν· διότι ποῖος τρόπος ὑπάρχει νὰ γίνῃ, ποτὲ καὶ νὰ ονομασθῇ ἐπιστήμη ἡ ἀπόδειξις ἐκείνη, που στηρίζεται ἐπὶ ἀξιωματῶν, τὰ ὁποῖα δὲν γνωρίζει, τὸ συμπέρασμά τῆς δὲ καὶ ὅλη ἡ μεταξὺ ἀνάπτυξις εἶναι στενῶς συνδεδεμένα καὶ ἐξηρητημένα ἀπὸ πράγματα, που δὲν γνωρίζει; — Πράγματι δὲν ὑπάρχει τρόπος.

— Λοιπὸν μόνῃ ἡ διαλεκτικὴ μέθοδος, ἀφήνουσα κατὰ μέρος τὰς υποθέσεις, πορεύεται διὰ τῆς οδοῦ ταύτης πρὸς αὐτὴν τὴν ἀρχήν, διὰ νὰ τὴν ἐπιβεβαιώσῃ, καὶ ἀνασύρει τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸν πρόστυχον ἐκείνον βάρβορον, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ἦτο πραγματικῶς καταχωσμένον καὶ τὸ ἀνυψώνει σιγὰ σιγὰ πρὸς τὰ ἄνω, μετὰ τὴν βοήθειαν καὶ τὴν συνεργασίαν τῶν τεχνῶν, που ἀνεφέραμεν τὰς ὁποίας ἀπὸ συνήθειαν κατ' ἐπανάληψιν ὠνομάσαμεν ἐπιστήμας, ἀν καὶ θὰ εἶχον ἀνάγκην ἄλλου ὀνόματος, τὸ ὁποῖον νὰ εἶναι ἐναργέστερον μὲν τῆς δοξασίας, ἀμυδρότερον δὲ τῆς ἐπιστήμης, μετεχειρίσθημεν δὲ πρὸς τοῦτο κάπου ἀνωτέρω τὸν ὅρον διάνοια· ἀλλὰ δὲν πρόκειται τῶρα βέβαια νὰ ἀνοίξωμεν συζητήσιν περὶ ὀνομάτων, ἐνῶ ἔχομεν τόσα καὶ τόσα σπουδαῖα πράγματα νὰ ἐξετάσωμεν. — Ὅχι βέβαια· ἀρκεῖ τὸ ὄνομα νὰ ἐξωτερικεῖ ὁποσδήποτε μετὰ κάποιαν σαφήνειαν ἐκεῖνα, που παριστάνει εἰς τὴν ψυχὴν. — Ἡ γνώμη μου λοιπὸν εἶναι νὰ ἐξακολουθοῦμεν νὰ ὀνομάζωμεν ἐπιστήμην τὸν πρῶτον καὶ τελειότερον τρόπον τοῦ γινώσκειν, τὸν δεῦτερον δὲ διάνοιαν, τὸν τρίτον πίστιν, καὶ εἰκασίαν τὸν τέταρτον, νὰ περιλαμβάνωμεν δὲ τὰ δύο μὲν τελευταῖα ὀνόματι τοῦ ὀνόματος τῆς δοξασίας, τὰ δύο δὲ πρῶτα ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς νοήσεως· οὕτως ὥστε ἡ μὲν δοξασία ἀντικείμενόν τῆς νὰ ἔχῃ τὸ γεννώμενον καὶ φθαρτόν, ἡ δὲ νόησις ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὑπάρχει καθ' ἑαυτὸ· καὶ ὅ,τι εἶναι τὸ ὄν πρὸς τὸ φθαρτόν, τὸ ἴδιον νὰ εἶναι ἡ νόησις πρὸς τὴν δοξασίαν, καὶ ὅ,τι ἡ νόησις πρὸς τὴν δοξασίαν, τὸ ἴδιον ἡ ἐπιστήμη πρὸς τὴν πίστιν καὶ ἡ διάνοια πρὸς τὴν εἰκασίαν· ὥστε ἀφήσωμεν δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος, φίλε Γλαῦκων, τὴν ἐξέτασιν τῶν λόγων, ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ ἀναλογία αὕτη, καὶ τὴν εἰς δύο υποδιαίρεσιν τῆς δοξασίας καὶ τῆς νοήσεως, διὰ νὰ μὴ πέσωμεν εἰς συζητήσεις πολὺ μακροτέρας ἀπὸ ὅλας τὰς προηγηθείσας. — Ἀλλ' ἐγώ, ὅσον τουλάχιστον δύναμαι νὰ σε παρακολουθῶ,

συντάσσομαι κατὰ τα ἄλλα με την γνώμην σου.

— Δεν ονομάζεις λοιπόν διαλεκτικὸν ἐκείνον, ὅστις γνωρίζει τον λόγον της ουσίας ἐκάστου πράγματος; και δεν λέγεις περὶ ἐνὸς ἀνθρώπου, ο οποίος δεν εἶναι εἰς θέσιν να δώσῃ οὔτε εἰς τον εαυτὸν του οὔτε εἰς τους ἄλλους τον λόγον τούτον, ὅτι δεν ἔχει την νόησιν αὐτοῦ του πράγματος; — Πῶς θα ἠμπορούσα βέβαια να μην το εἰπῶ αὐτό; — Το ἴδιον λοιπόν και με την ιδέαν του ἀγαθοῦ ἓνας ἄνθρωπος, που δεν ἠμπορεῖ να ξεχωρίσῃ διὰ της νοήσεως την ιδέαν του ἀγαθοῦ ἀπὸ ὅλα τα ἄλλα, και να δώσῃ ἀκριβή ὀρισμὸν αὐτῆς, και να ἀντικρούσῃ ὅλας τας ἐνστάσεις, ὡς γενναῖος πολεμιστῆς ἐν τη μάχῃ, μεταχειριζόμενος ὄχι την δοξασίαν ἀλλὰ την καθαρὰν νόησιν, και ἐξέλθῃ εἰς το τέλος ἀπὸ ὅλα αὐτὰ νικητῆς με τον ἀκαταμάχητον λόγον, δεν θα εἴπῃς βέβαια ποτέ περὶ του τοιούτου, ὅτι γνωρίζει οὔτε αὐτὴν την ουσίαν του ἀγαθοῦ, οὔτε κανένα ἄλλο ἀγαθὸν ἀλλὰ και ἀν τυχόν συλλάβῃ κανένα φάντασμα του ἀγαθοῦ, το ἐπέτυχῃ με την δοξασίαν και ὄχι με την ἐπιστήμην, και ἀφοῦ ἐπέρασε την ζωὴν του κοιμώμενος και ονειρευόμενος, πρὶν να προφθάσῃ να ξυπνήσῃ ἐδῶ, θα κατεβῇ εἰς τον Ἄδην διὰ να παραδοθῇ εἰς τον τέλειον και ἀτελεύτητον ὕπνον. — Μα την ἀλήθειαν, αὐτὰ ὅλα θα εἰπῶ και ἐγὼ διὰ τον τοιούτον ἄνθρωπον.

— Βεβαίως λοιπόν, ἐὰν καμμίαν ἡμέραν σου ἐπεβάλλετο να ἀναθρέψῃς πραγματικῶς τους υἱοὺς σου, τους οποίους τώρα τρέφεις και ἐκπαιδεύεις διὰ του λόγου, δεν θα τους ἄφηνες, υποθέτω, ποτέ να γίνουν ἄρχοντες και διαχειρισταὶ των υψίστων συμφερόντων της πολιτείας, ἐὰν ἦσαν ὅ,τι εἶναι εἰς την γεωμετρίαν αἱ καλούμεναι ἄλογοι γραμμαί. — Ὅχι βέβαια. — Δεν θα ἐπιβάλλῃς λοιπόν εἰς αὐτοὺς διὰ του νόμου, να γίνωνται αὐτῆς της ἐπιστήμης προ πάντων κάτοχοι, διὰ της ὁποίας θα εἶναι ἱκανοὶ να ἐρωτοῦν και να ἀποκρίνωνται ὅσον το δυνατόν ἐπιστημονικώτατα; — Μάλιστα θα βάλω μαζί σου αὐτὸν τον νόμον. — Ὡστε δεν παραδέχεσαι τώρα, ὅτι ἡ διαλεκτικὴ εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, το κορύφωμα και το ἐπιστέγασμα ὅλων των ἄλλων ἐπιστημῶν, και ὅτι δεν ὑπάρχει ἄλλη καμμία διὰ να την θέσωμεν παραπάνω ἀπὸ αὐτήν, και ὅτι ἐπομένως ἐπῆρε τέλος πλέον το περὶ μαθημάτων ζήτημα; — Μάλιστα.

— Σου υπολείπεται επομένως τώρα το περί της διανομής των μαθημάτων, διὰ ποίους θα ορίσωμεν αυτά και κατὰ τίνα τρόπον θα τα διδάξωμεν. — Είναι φανερόν. — Ενθυμίσαι λοιπόν οποῖοι τινες ἦσαν κατὰ τον χαρακτήρα οἱ ἄρχοντες, τοὺς οὐοίους ἐξελέξαμεν προηγουμένως. — Πῶς ὄχι; — Εσὺ ο ἴδιος ἔκρινες τότε, ὅτι ἔπρεπε να ἐκλέξωμεν ἀνθρώπους αὐτῆς τῆς φύσεως, και ὅτι εἶναι ἀνάγκη να προτιμήσωμεν τοὺς σταθερωτέρους και τοὺς ἀνδρειοτέρους και, αν εἶναι δυνατόν, τοὺς ωραιότερους, και δεν ἀρκεῖ μόνον να ἔχουν τα σωματικά αὐτά προτερήματα και την ευγένειαν των αἰσθημάτων, ἀλλὰ να προσυπάρχουν ἀκόμη και αἱ φυσικαὶ προδιαθέσεις αἱ απαιτούμεναι διὰ την ἐκπαίδευσιν, που θέλομεν να τοὺς δώσωμεν. — Και ποίας θεωρεῖς τοιαύτας; — Την ἀναγκαίαν ἀγχίνοιαν πρὸς σπουδὴν των ἐπιστημῶν και την ευκολίαν του να μανθάνουν διότι πολὺ περισσότερο ἀποκάμνουν αἱ ψυχαὶ ἀπὸ τας δυσκολίας των ἀφηρημένων ἐπιστημῶν, παρὰ ἀπὸ τοὺς κόπους τῆς γυμναστικῆς· ἐπειδὴ ο κόπος αὐτός ἀνήκει ἀποκλειστικῶς και μόνον εἰς την ψυχὴν και δεν τον συμμερίζεται μετὰ του σώματος. — Ἐχεις δίκαιον. — Πρέπει ἐκτὸς τούτου να ἔχουν ἰσχυρὰν μνήμην, ἰσχυρὰν θέλησιν και φιλοπονίαν ἐν πάσιν^ ἀλλέως πῶς νομίζεις ὅτι θα συγκατετίθετο κανεῖς, ἐκτὸς των ἄλλων σωματικῶν ἐργασιῶν, να ἐπιβαρύνεται και με τόσῃν μελέτῃν και πνευματικὴν ἐργασίαν; — Κανεῖς βέβαια, εἴν δεν ἦτο τελειότατα πεπρoικισμένος ἐκ φύσεως.

— Το λάθος, το οὐοῖον διαπράττεται σήμερον και συνεπεία του οὐοῖου τοσοῦτον ατιμάζεται και καταφρονεῖται ἡ φιλοσοφία, προέρχεται, καθὼς εἶπα και πρότερον, ἐκ του ὅτι δεν τηρεῖται ο προσήκων σεβασμός πρὸς την ἀξιοπρέπειαν αὐτῆς· διότι δεν ἔπρεπε να ἔχουν καμμίαν σχέσιν με αὐτὴν ἄνθρωποι νόθοι πνευματικῶς, ἀλλὰ γνήσιοι μόνον. — Πῶς αὐτό; — Πρῶτον μεν ο προσερχόμενος εἰς την φιλοσοφίαν δεν πρέπει να εἶναι χωλός κατὰ την φιλοπονίαν, να εἶναι δηλαδὴ ἐξ ἡμισείας μόνον φιλόπονος και ἐξ ἡμισείας φυγόπονος· πράγμα το οὐοῖον συμβαίνει, ὅταν ἓνας παραδείγματος χάριν εἶναι φίλος του ἀθλητισμοῦ και του κυνηγίου και ἐν γένει καταγίνεται με ζήλον εἰς τας σωματικὰς ἀσκήσεις, δεν εἶναι ὁμως καθόλου φιλομαθῆς, δεν ἀγαπᾷ τας συζητήσεις και διαλέξεις, τας ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας και φοβεῖται κάθε τοιούτου εἵδους κόπον^ χωλός δε εἶναι ἐπίσης και ἐκεῖνος, με την φιλοπονίαν του οὐοῖου συμβαίνει το ἀντίθετον. — Ἐχεις πληρέστατον δίκαιον.

— Κατὰ τον ἴδιον ὁμως λόγον δεν θα χαρακτηρίσωμεν, ἐν σχέσει πρὸς την ἀλήθειαν, ἀνάπηρον ἐπίσης και χωλὴν την ψυχὴν ἐκείνην, ἡ οὐοῖα μισεῖ μεν το ἐκούσιον ψεύδος, και δεν το ἀνέχεται και εἰς τον εαυτὸν τῆς, και οἱ ἄλλοι, ὅταν ψεύδωνται, καταγανακτεῖ, ευκόλως ὁμως ἀποδέχεται το ἀκούσιον, και οὔτε στενοχωρεῖται πολὺ, ὅταν ἀποκαλύπτεται ἡ ἀμάθειά τῆς, ἀλλὰ ὁπως ο χοῖρος μολύνεται με τελείαν ἀδιαφορίαν εἰς τον βόρβορον αὐτόν; — Αναμφιβόλως.

— Δεν πρέπει δε βέβαια να δίδωμεν ολιγωτέραν προσοχὴν και ως πρὸς την

σωφροσύνην και την ανδρείαν και την μεγαλοψυχίαν και όλα εν γένει τα είδη της αρετής και να διακρίνωμεν τον νόθον και τον γνήσιον· διότι όταν δεν είναι κανείς εις θέσιν να το κάμνη αυτό, είτε ιδιώτης είτε πόλις, κινδυνεύουν, χωρίς να το εννοούν, να εμπιστεύωνται τα συμφέροντά των εις ανθρώπους χωλούς και νόθους, καθ' όσον τύχη να τους έχουν οι μεν φίλους, οι δε άρχοντας. — Και πράγματι αυτό συμβαίνει συχνότατα.

— Ημείς λοιπόν τουλάχιστον ας επιστήσωμεν την μεγαλυτέραν μας εις τούτο προσοχήν· διότι, εάν παραλάβωμεν, διά να εκπαιδεύσωμεν εις τοσαύτης σπουδαιότητος μαθήσεις και μελέτας ανθρώπους αρτίους και κατά το σώμα και κατά τον νουν, ούτε η ίδια η δικαιοσύνη θα ημπορή να έχη κανένα παράπονον μαζί μας, θα σώσωμεν δε συγχρόνως και την πολιτείαν και το πολίτευμα· ενώ, αν παραλάβωμεν διαφορετικούς, θα φθάσωμεν εις όλα τα εναντία αποτελέσματα, και θα γίνωμεν αφορμή ακόμη περισσότερο να εξευτελισθή η φιλοσοφία. — Θα ήτο εντροπή μας αυτό. — Και πολύ μεγάλη μάλιστα· αλλά και εγώ τώρα μου φαίνεται πως έπαθα κάτι, που με κάμνει να εντρέπωμαι. — Τι πράγμα; — Ελησμόνησα ότι όλα αυτά είναι σχέδια εις τον αέρα, και τον επήρα τον σκοπόν κάπως υψηλότερα· διότι επάνω εις την ομιλίαν μου έστρεψα εις την φιλοσοφίαν, και όταν την είδα τόσον αναξίως περιφρονημένην, με εκυρίευσε, μου φαίνεται, μία αγανάκτησις και θυμωμένος καθώς ήμουν με τους αιτίους, ωμίλησα με τόσην σφοδρότητα που ωμίλησα. — Όχι δα και με τόσην, δι' εμέ τουλάχιστον τον ακροατήν. — Δι' εμέ όμως τον ρήτορα· οπωσδήποτε, ας μη λησμονούμεν, ότι εις μεν την προηγουμένην μας εκλογήν είχαμεν να εκλέξωμεν γέροντας, ενώ τώρα δεν θα έχη τον τόπον του να κάμωμεν το ίδιον· διότι δεν πρέπει να πιστεύσωμεν τον Σόλωνα, ότι και γηράσκων τις ημπορεί πολλά να μαθαίνει· ίσως μάλλον θα ημπορούσε να μάθη να τρέχη· όλοι όμως οι μεγάλοι και πολλοί πόνοι είναι διά την νεότητα. — Κατ' ανάγκην.

— Από την παιδικήν λοιπόν ηλικίαν πρέπει να αρχίσωμεν την διδασκαλίαν της αριθμητικής και της γεωμετρίας και όλων των μαθημάτων, τα οποία είναι προπαρασκευή διά την διαλεκτικήν, χωρίς όμως εις τον τρόπον της διδασκαλίας μας να υπάρχη τίποτε, που να ομοιάζη με καταναγκαστικήν μάθησιν. — Διατί; — Διότι δεν πρέπει ο ελεύθερος να μανθάνη τίποτε διά της βίας δουλικώς· επειδή οι μεν σωματικοί κόποι, και αν επιβάλλωνται διά της βίας, δεν προξενούν καμμίαν βλάβην εις το σώμα, ενώ τα μαθήματα, που εισάγονται διά της βίας εις την ψυχήν, δεν παραμένουν συνήθως. — Είναι αλήθεια. — Ποτέ λοιπόν να μη μεταχειρίζεσαι, καλέ μου, την βίαν εις τα μαθήματα των παιδων, αλλά φρόντιζε μάλλον παίζοντες να μανθάνουν, διά να είσαι εις θέσιν και καλύτερα να διακρίνης την φυσικήν εκάστου προδιάθεσιν. — Είναι πολύ δικαιολογημένη αυτή σου η σύστασις.

— Ενθυμείσαι ακόμη, ότι είπαμεν πως πρέπει να οδηγούμεν τους παίδας

εφίππους και εις τον πόλεμον, διὰ να βλέπουν, και εφ' όσον δεν υπάρχει κανείς κίνδυνος, να τους φέρωμεν και πλησιέστερον και να τους γεύωμεν, ούτως ειπείν, αίμα, όπως κάμνουν με τα κουτάβια των λαγωνικών; Μάλιστα, το ενθυμούμαι. — Όσοι λοιπόν εις όλα αυτά, και εις τους κόπους και εις τα μαθήματα και εις τους φόβους, δείξουν την μεγαλυτέραν αντοχήν, όλους αυτούς θα τους ξεχωρίσης κατά μέρος. — Εις ποίαν ηλικίαν; — Αφού τελειώσουν την σειράν των γυμναστικών ασκήσεων· διότι κατ' αυτήν την περίοδον, είτε δύο έτη διαρκέση είτε τρία, δεν ημπορεί το παιδί να κάμνη τίποτε άλλο· ο κόπος και ο ύπνος είναι οι φυσικοί εχθροί των μαθημάτων· εξ άλλου είναι και αυτή μία από τας δοκιμασίας, όχι η μικροτέρα, να ιδούμεν τι θα φανή ο καθείς εις τας γυμναστικές ασκήσεις. — Και εγώ το ίδιο φρονώ.

— Κατόπιν, όταν φθάσουν εις τα είκοσι, εκείνοι τους οποίους θα ξεχωρίσης, θα λαμβάνουν μεγαλυτέρας τιμητικές διακρίσεις από τους άλλους, και τα μαθήματα, τα οποία, κατά την πρώτην των εκπαίδευσιν έμαθον χωριστά, θα τους τα παρουσιάσης τώρα εν τω συνόλω των, ώστε να ημπορέσουν να συλλάβουν με ένα βλέμμα τας σχέσεις, που έχουν αι επιστήμαι μεταξύ των, και να γνωρίσουν συγχρόνως την φύσιν του όντος. — Μόνον πραγματικώς με αυτήν την μέθοδον ημπορούν να στερεωθούν αι γνώσεις, που θα αποκτήσουν. — Είναι δε ακόμη και το ασφαλέστερον μέσον, διὰ να διακρίνη τις την διαλεκτικήν φύσιν από την μη τοιαύτην· διότι εκείνος, που θα δειχθή ικανός να περιλαμβάνη τας διαφόρους μαθήσεις υπό έν γενικόν βλέμμα, είναι ασφαλώς διαλεκτικός, κάθε δε άλλος όχι. — Συμφωνώ μαζί σου.

— Εις αυτό λοιπόν είναι ανάγκη να επιστήσης την προσοχήν σου, και όσοι μεταξύ των νέων ευρεθούν σταθεροί, και εις τα μαθήματα και εις τον πόλεμον και εις τας άλλας τας προδιαγεγραμμένας δοκιμασίας, αφού συμπληρώσουν τα τριάκοντα έτη, θα τους ξεχωρίσης από εκείνους, που ήδη εξεχώρισες, και θα τους ανυψώσης εις ανωτέρας τιμάς, αφού δε τότε τους υποβάλης υπό την δοκιμασίαν της διαλεκτικής, θα προσπαθήσης να διακρίνης ποίος εξ αυτών είναι ικανός, άνευ της επικουρίας των οφθαλμών και των λοιπών αισθήσεων, αλλά με μόνην την δύναμιν της αληθείας, να ανυψωθή μέχρι της γνώσεως του καθ' εαυτό όντος· και εδώ είναι που χρειάζεται, φίλε μου, να λάβης τας μεγαλυτέρας σου προφυλάξεις. — Διατί; — Δεν παρατηρείς τι μεγάλον κακόν γίνεται σήμερα με την διαλεκτικήν; — Τι; — Βασιλεύει εις αυτήν η μεγαλυτέρα σύγχυσις και αταξία. — Είναι αλήθεια.

— Λοιπόν πιστεύεις ότι υπάρχει εις αυτήν την κατάστασιν τίποτε το περίεργον, και ότι δεν είναι απεναντίας τελείως δικαιολογημένη; — Πώς δα; — Συμβαίνει το ίδιο με αυτούς, ό,τι και με ένα υποβολιμαίον τέκνον, το οποίον ήθελεν ανατροφή εις τους κόλπους ισχυράς και ευγενούς οικογενείας, εν μέσω μεγάλου πλούτου και πολλών κολάκων· όταν αυτό μεγαλώση και μάθη, ότι

αυτοί οι λεγόμενοι γονεῖς του δεν είναι πράγματι τοιοῦτοι, χωρίς ὅμως και να κατορθώσῃ να εὐρῇ τους αληθινούς γονεῖς του, ἡμπορεῖς να μου εἴπῃς ποῖα θα εἶναι τα αισθήματά του ἀπέναντι των κολάκων του και των θετῶν γονέων του και τον καιρόν, που δεν ἤξευρε ἀκόμη περί της υποβολῆς του και κατόπιν, αφοῦ την ἔμαθε; ἢ προτιμᾷς να ακούσῃς τι στοχάζομαι ἐγώ; — Προτιμῶ.

Στοχάζομαι λοιπόν, ὅτι θα ετίμα περισσότερο τον πατέρα του και την μητέρα του και τους ἄλλους θεωρουμένους συγγενεῖς του, παρὰ ἐκείνους, που τον ἐκολάκευον, ὅτι θα ἐδείκνυε ὅλον τον ζήλον του και την προθυμίαν του δι' αὐτούς, αν ἐτύχαινε να περιέλθουν εἰς ἀνάγκην, ὅτι ποτέ δεν θα ἔστεργε να τους κακομεταχειρισθῇ ἢ με λόγον ἢ με ἔργον, και ὅτι τέλος εἰς τα μεγάλα πράγματα θα υπῆκουεν εἰς ἐκείνους μάλλον παρὰ εἰς τους κόλακας καθ' ὅλην ἐκείνην την εποχήν, που δεν ἐγνώριζεν ἀκόμη την αληθινήν του θέσιν. — Φυσικώτατα. — Αφοῦ ὅμως θα ἐμάνθανε την ἀλήθειαν, στοχάζομαι ὅτι θα ἐχαλαροῦτο μεν ο προς τους γονεῖς του σεβασμός και η προθυμία, θα ἠύξανε δε ἀπεναντίας προς τους κόλακας, και θα ἤρχιζε πλέον να τους ακούῃ χωρίς την προτέραν ἐκείνην ἐπιφύλαξιν και να ἀκολουθῇ περισσότερο τας συμβουλάς των και να ζη ἀπροκαλύπτως μαζί των, χωρίς να δίδῃ την ἐλαχίστην προσοχήν εἰς τον πατέρα του και τους ἄλλους υποτιθεμένους συγγενεῖς του, ἐκτός τουλάχιστον αν δεν ἦτο πεπροικισμένος με πολὺ ἐξαιρετικὴν φύσιν. — Πράγματι ὅλα αὐτὰ θα ἡμποροῦσαν να γίνουν, ὅπως τα λέγεις· ἀλλὰ πῶς ἐφαρμόζεται αὐτὴ ἡ εἰκὼν εἰς τας ἀταξίας της διαλεκτικῆς, που παραπονεῖσαι;

— Ὡς ἐξῆς· ἐχομεν ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἀνατραφῇ με τας ἀρχάς της δικαιοσύνης και της ἠθικῆς, τας ὁποίας σεβόμεθα και τας υπακούομεν, ὅπως τους γονεῖς μας. — Ἐτσι εἶναι. — Δεν υπάρχουν ὅμως και ἀντίθετοι προς αὐτὰς ἀρχαί, αἱ ὁποῖαι τείνουν προς τας ἡδονάς, και κολακεύουν μεν την ψυχὴν και ζητοῦν να την παρασύρουν, δεν ἡμποροῦν ὅμως να πείσουν, τουλάχιστον τους ὁπωσδήποτε καλυτέρους; αὐτοὶ φυλάττουν πάντοτε τον σεβασμόν και την υπακοήν προς τας ἀρχάς, ὑπὸ τας ὁποίας πατρικῶς ἀνετράπησαν. — Εἶναι ἀλήθεια και αὐτό. — Τώρα, ἐάν ἓνα νέον τοιοῦτων διαθέσεων ἐλθῇ κανεῖς και τον ἐρωτήσῃ, τι εἶναι το καλόν, και αφοῦ ἀποκριθῇ ὅπως το ἔμαθε ἀπὸ τον νομοθέτην, ἀρχίσῃ ο ἄλλος να τον ἀνασκευάζῃ και με πολλὰ και ἐπανειλημμένα ἐπιχειρήματα τον κάμῃ ἐπὶ τέλους να ἀμφιβάλλῃ, μήπως το ἴδιον πράγμα δεν εἶναι ὀλιγώτερον αἰσχροὺν ἢ καλόν, ὡσαύτως δε και περί του δικαίου και του ἀγαθοῦ και ὅλων ἐν γένει τα ὁποῖα ἕως τώρα ἐσέβετο, κατόπιν τούτων ποῖαν ἰδέαν νομίζεις ὅτι θα ἔχῃ πλέον περί του σεβασμοῦ και της υπακοῆς ποῦ θα οφείλῃ προς αὐτὰ; — Κατ' ἀνάγκην οὔτε θα τα σέβεται πλέον οὔτε θα υπακούῃ ὅπως πρὶν. — Ὅταν λοιπόν πλέον δεν τιμᾷ οὔτε υἱικόν σεβασμόν ἔχῃ προς τας ἠθικὰς ἀρχάς, ὅπως πρὶν, και δεν εἶναι εἰς θέσιν μόνος του να εὐρίσκῃ την ἀλήθειαν, εἶναι δυνατόν να ἀσπασθῇ ἄλλον τρόπον ζωῆς παρὰ ἐκείνον, που κολακεύει τας ἐπιθυμίας του; — Δεν εἶναι δυνατόν. — Θα γίνῃ λοιπόν τότε ἀποστάτης του

νόμου, ενώ μέχρι τούδε ήτο υπήκοος αυτού. — Κατ' ανάγκην. — Ὡστε πολύ φυσικόν εἶναι να παθαίνουν αυτό, εκείνοι που κατ' αυτόν τον τρόπον επιδίδονται εις την διαλεκτικὴν και, ὅπως προ ολίγου ἔλεγον, εἶναι ἄξιοι πάσης συγγνώμης. — Και οἴκτου προσέτι.

— Διὰ να μη γίνουν λοιπὸν ἄξιοι οἴκτου και οι τρόφιμοί σου, ὅταν θα φθάσουν εις τα τριάντα, δεν πρέπει να λάβης τας μεγαλυτέρας σου προφυλάξεις, πριν επιδοθὺν εις την διαλεκτικὴν; Και πολὺ μάλιστα. — Και δεν εἶναι μία σπουδαιότατη προφύλαξις αὐτή, να μη δοκιμάζουν την διαλεκτικὴν πάρα πολὺ νέοι; ἐπειδὴ δεν σου διαφεύγει αναμφιβόλως, ὅτι οι πολὺ νέοι, ὅταν γευθῶσι κατὰ πρῶτον της διαλεκτικῆς, κάμνουν κατάχρησιν αὐτῆς προς διασκέδασιν, και την χρησιμοποιοῦν διὰ να αντιλέγουν διαρκῶς, και κατὰ το παράδειγμα ἐκείνων, που τους απεστόμωσαν εις την συζήτησιν, ζητοῦν και αυτοί να αποστομώσουν ἄλλους και ευχαριστοῦνται καθὼς τα σκυλάκια να τραυοῦν και να ξεσχίζουν ὅ,τι πέση εις το στόμα των. — Θαυμάσια τα λέγεις.

— Αφοῦ λοιπὸν εις αὐτάς τας συζητήσεις αποστομώσουν μεν πολλοὺς, αποστομωθὺν δε και αυτοί ὑπὸ πολλῶν, καταντοῦν και πολὺ γρήγορα μάλιστα να μην πιστεύουν πλέον τίποτε, ἀπ' ὅσα πριν ἐπίστευον· και με αὐτὸ δίδουν ἀφορμὴν εις τον κόσμον να κατακραυγάζη και ἐναντίον των και ἐναντίον της φιλοσοφίας. — Ἐχεις πληρέστατον δίκαιον. — Εἰς ηλικίαν ὅμως μᾶλλον προχωρημένην δεν θα το θέλουν, ἐννοεῖται, πλέον να θυσιάζουν εις αὐτὴν την μανίαν, και θα ακολουθοῦν μᾶλλον ἐκείνους, που ἐπιζητοῦν διὰ της διαλεκτικῆς την εὕρεσιν της ἀληθείας, παρὰ ἐκείνους που αντιλέγουν χάριν παιδιᾶς και προς διασκέδασιν· τοιουτοτρόπως και οι ἴδιοι θα γίνουν πλέον μετρημένοι, και το ἐπάγγελμα θα κάμουν περισσοτέρας ἐκτιμήσεως ἀπὸ πριν ἄξιον. — Πολὺ σωστά.

— Δεν εἶναι δε ἀκόμη ἓνα εἶδος προφυλάξεως και ἐκεῖνα, που εἶπαμεν ἀνωτέρω, ὅτι δηλαδὴ πρέπει να προσλαμβάνωμεν εις την διαλεκτικὴν πνεύματα ἐκ φύσεως σοβαρὰ και στερεὰ, και ὄχι, ὅπως τώρα, τον πρῶτον τυχόντα, που καμμίαν φυσικὴν προδιάθεσιν δεν ἔχει; Ἐχεις δίκαιον.

— Και θα εἶναι ἄραγε ἀρκετὸν να ορίσωμεν διὰ την τελειοποίησιν της διαλεκτικῆς το διπλάσιον του χρόνου, που ἐδώσαμεν διὰ την γυμναστικὴν, διὰ να αφοσιωθῇ κανεὶς εις αὐτὴν με ὅλον του τον ζήλον και την ἐπιμέλειαν, χωρὶς τίποτε ἄλλο να κάμνη, ὅπως τότε ἐγένετο και με τας σωματικὰς ἀσκήσεις; — Πόσα δηλαδὴ ἔτη, ἑξ ἢ τέσσερα; — Βάλῃ πέντε· και κατόπιν ἀπὸ αὐτὰ, θα τους καταβιβάσης ἐκ νέου εις το σπήλαιον ἐκεῖνο και θα τους υποχρεώσης να ἀναλάβουν πολεμικὰς διοικήσεις και ἄλλα ὑπουργήματα κατάλληλα διὰ την ηλικίαν των, διὰ να μην υπολείπωνται οὔτε κατὰ την ἐμπειρίαν ἀπὸ τους ἄλλους· και εις ὅλα δε αὐτὰ πρέπει ἐπίσης να δοκιμάζωνται, διὰ να ἰδοῦμεν ἀν

θα μείνουν ακλόνητοι, με όλους τους πειρασμούς εις τους οποίους θα είναι εκτεθειμένοι, ή μήπως παραστρατίσουν κάπως. — Και πόσον καιρόν θα διαρκέση αυτό: — Δεκαπέντε έτη· και όταν φθάσουν εις τα πενήντα, όσοι υπέστησαν ευδοκίμως την δοκιμασίαν και ηρίστευσαν εις όλα γενικώς και εις τας επιστήμας και εις την πράξιν, καιρός πλέον να τους οδηγήσωμεν εις το τέρμα, και να τους αναγκάσωμεν να στρέψουν προς τα επάνω τον οφθαλμόν της ψυχής και να προσατενίσουν εκείνο, που δίδει το φως εις τα πάντα· και αφού τοιουτοτρόπως γνωρίσουν την ουσίαν του αγαθού, να το μεταχειρίζονται εις τον υπόλοιπον βίον των ως πρότυπον, διά να ρυθμίζουν επ' αυτού και τα ιδικά των ήθη και της πολιτείας και των ιδιωτών, ασχολούμενοι μεν ως επί το πλείστον εις την φιλοσοφίαν, αναλαμβάνοντες όμως, όταν θα έρχεται η σειρά του καθενός, και το βάρος της διοικήσεως και της εξουσίας αποκλειστικώς και μόνον χάριν της πόλεως, και χωρίς να το εκλαμβάνουν ως κάτι καλόν διά τους εαυτούς των, αλλ' ως απαραίτητον υποχρέωσιν^ και τότε πλέον, αφού μορφώσουν και άλλους κατά το παράδειγμά των, τους οποίους ν' αφήσουν αξίους διαδόχους των διά την φρούρησιν της πολιτείας, να απέρχωνται διά να κατοικήσουν εις τας νήσους μακάρων· η δε πόλις να τους ανεγείρη μνημεία και να τους ορίζη, εάν είναι και η Πυθία σύμφωνος, δημοτελείς θυσίας, ως εις ημιθέους, ειδεμή, ως εις μακαρίους και αγίους.

— Ως άριστος ανδριαντοποιός τους επεξειργάσθης τελειοτάτους, Σωκράτη, τους άρχοντάς μας. — Και τας γυναίκας των προσέτι, αγαπητέ μου· διότι μη νομίζης ότι είπα, όσα είπα, διά τους άνδρας μάλλον παρά και διά τας γυναίκας, όσαι τουλάχιστον και από αυτάς ευρεθούν πεπροικισμένοι εκ φύσεως με την προσήκουσαν ικανότητα. — Πολύ σωστά, αφού τα πάντα, καθώς είπαμεν, θα είναι κοινά μεταξύ ανδρών και γυναικών.

— Τι λέγεις λοιπόν τώρα; συμφωνείς ότι, όσα είπαμεν περί πολιτείας και πολιτεύματος, δεν είναι απλαί ευχαί, αλλά, δύσκολα μεν βεβαίως, όχι όμως και αδύνατα να εφαρμοσθούν, όταν ανώτατοι άρχοντες της πόλεως, ένας ή περισσότεροι, γίνουν οι πραγματικοί φιλόσοφοι, οίτινες, καταφρονούντες τας τιμάς, που επιδιώκουν σήμερον, ως ανελευθέρους και αναξίας λόγου, εκτιμώντες δε μόνον το καθήκον και τας από τούτου αμοιβάς, και επάνω απ' όλα ως μέγιστον και αναγκαιότατον την δικαιοσύνην, θα αναλάβουν την αναμόρφωσιν της πολιτείας; — Πώς; — Όλους τους κατοίκους της πόλεως, όσοι είναι άνω των δέκα ετών, θα τους στείλουν εις την εξοχήν, και αφού τοιουτοτρόπως αποσύρουν τα τέκνα των από την επίδρασιν των σημερινών ηθών, τα οποία έχουν και οι γονείς των, θα τα αναθρέψουν σύμφωνα με τα ιδικά των ήθη και με τους ιδικούς των νόμους, όπως τους ανεπτύξαμεν προηγουμένως· και αφού τοιουτοτρόπως, με την νέαν αυτήν γενεάν, σχηματισθή τάχιστα και ευκολώτατα η πολιτεία, που ελέγαμεν, δεν είναι ζήτημα ότι και αυτή η ίδια θα ευτυχήση και το έθνος, εις το οποίον ανήκει, θα

ωφελήση. — Αναμφιβόλως· και νομίζω ότι εξέθεσες άριστα τον τρόπον, που θα γίνουν όλα αυτά, αν υποθέσωμεν ότι θα εγίνοντο καμμίαν ημέραν. — Ετελείωσαν λοιπόν όσα είχαμεν να ειπούμεν και περί της πόλεως ταύτης, και του ανθρώπου, που θα είναι όμοιος με αυτήν· διότι είναι φανερόν, οποίος τις θα είναι και αυτός σύμφωνα με τας αρχάς μας. — Φανερόν· και, καθώς λέγεις, το θέμα μας εξηντλήθη.

* *
*

Η Σειρά των Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων, των Εκδόσεων Φέξη, υπήρξαν ένας σταθμός στα ελληνικά χρονικά. Για πρώτη φορά προσφερόταν συστηματικά στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό, η αρχαία ελληνική σκέψη (ιστορία, φιλοσοφία, ποίηση, δράμα, δικανικός και πολιτικός λόγος) σε δημιουργικές μεταφορές της, από τους άριστους μεταφραστές του τόπου, στην πιο σύγχρονη μορφή που πήρε εξελισσόμενο το γλωσσικό της όργανο. Ο Όμηρος, οι Τραγικοί κι ο Αριστοφάνης, ο Ηρόδοτος, ο Θουκυδίδης, ο Πλάτων, ο Ξενοφών, ο Αριστοτέλης, ο Θεόκριτος, ο Θεόφραστος, ο Επίκτητος, ο Πλούταρχος, ο Λουκιανός κλπ. προσφέρονται και σήμερα, στις κλασικές πια μεταφράσεις των Πολυλά, Ραγκαβή, Μωραϊτίδη, Κονδυλάκη, Ποριώτη, Γρυπάρη, Τανάγρα, Πολέμη, Καμπάνη, Καζαντζάκη, Βάρναλη, Αυγέρη Βουτιερίδη, Ζερβού, Φιλαδελφέως, Τσοκόπουλου, Σίγουρου, Κ. Χρηστομάνου κλπ, σε μια σύγχρονη σειρά εκδόσεων βιβλίου τσέπης, πράγμα που επίσης γίνεται για πρώτη φορά, συστηματικά, στην Ελλάδα.

Πολιτεία. Το πρωτυπώτερον και πλαστικώτερον των πλατωνικών έργων, αποτελούμενον εκ 10 βιβλίων. Το πρώτον βιβλίων πραγματευόμενον περί δικαιοσύνης είναι αφετηρία διατυπώσεως έπειτα ιδανικού πολιτεύματος. Η οριζομένη ισότης δικαιωμάτων των πολιτών, η διακανόνισις ίσης εργασίας, η κατανομή των πολιτών εις τρεις τάξεις, η εξίσωσις ανδρών και γυναικών, η κοινογαμία και κοινοκτημοσύνη, ο αποκλεισμός των ποιητών, ο περιορισμός της αυξήσεως του πληθυσμού, αι πρωτόρρυθμοι γενικαί περί του κοινωνικού και του αστικού δικαίου αρχαί, συνδυαζόμεναι εις οργανικόν σύστημα εις την «Πολιτείαν» του Πλάτωνος, υπήρξαν αφετηρίαί πλείστων φιλοσοφικών, κοινωνιολογικών και πολιτικών θεωριών. Όστε και από της απόψεως ταύτης είναι εκ των σημαντικωτέρων δημιουργημάτων της ανθρωπίνης σκέψεως.

Η μετάφρασις πιστή, σαφής και γλαφυρά υπό του κ. Ι. Ν. Γρυπάρη.
Τόμος Α' 10 δρχ., Τόμος Β' 10 δρχ., Τόμος Γ' 10 δρχ. Τόμος Δ' 10 δρχ.

* *
*

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ

ΛΑΔΙΑΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 22 ΤΗΛ. 614.686, 634.506

ΤΙΜΑΤΑΙ

End of the Project Gutenberg EBook of Republic, Volume 3, by Plato

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK REPUBLIC, VOLUME 3 ***

***** This file should be named 39524-h.htm or 39524-h.zip *****

This and all associated files of various formats will be found in:
<http://www.gutenberg.org/3/9/5/2/39524/>

Produced by Sophia Canoni. Book provided by Iason
Konstantinides. Thanks to George Canonis for his major
work in proofreading.

Updated editions will replace the previous one--the old editions
will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no
one owns a United States copyright in these works, so the Foundation
(and you!) can copy and distribute it in the United States without
permission and without paying copyright royalties. Special rules,
set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to
copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to
protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project
Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you
charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you
do not charge anything for copies of this eBook, complying with the
rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose
such as creation of derivative works, reports, performances and
research. They may be modified and printed and given away--you may do
practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is
subject to the trademark license, especially commercial
redistribution.

*** START: FULL LICENSE ***

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free
distribution of electronic works, by using or distributing this work
(or any other work associated in any way with the phrase "Project
Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project
Gutenberg-tm License (available with this file or online at
<http://gutenberg.org/license>).

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm
electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm
electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to
and accept all the terms of this license and intellectual property
(trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all
the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy
all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession.
If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project
Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the
terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or
entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable

effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS' WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need, are critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at <http://www.pglaaf.org>.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at <http://pglaaf.org/fundraising>. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pglaaf.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at <http://pglaaf.org>

For additional contact information:

Dr. Gregory B. Newby
Chief Executive and Director
gnewby@pglaaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit <http://pglaaf.org>

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other

ways including checks, online payments and credit card donations.
To donate, please visit: <http://pglaf.org/donate>

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart is the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For thirty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

<http://www.gutenberg.org>

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.